Størst i Norden og Skandinavia...

TEGN

Nr. 1
1992
Kr. 39,-

Tidsskrift om og med tegneserier

Les om
TORPEDO
TEGN i Tiden
SANDMAN
Lord Horror

3·21
KR 30·00

POGO
Klassiker "nesten" på norsk...

Gigant-intervju med veteranen

THORE HANSEN

Putt en tiger på tanken!

Tommy er seks år og har en meget velutviklet fantasi. Det er ikke foreldrene hans like glade for. Men når har foreldre skjønt noe som helst? De tror for eksempel at Tommys beste venn — *Tigern* — bare er et utstoppet kosedyr. Tommy vet bedre, og det gjør vi også som kjenner vennen i den oransje pelsen.

Bill Watterson, mannen bak den mesterlige tegneserien, har på en genial måte klart å beskrive et barns verden, full av fantasi, tanker og påfunn. Du blir glad i denne tegneserien. Tommy er et fenomen. Han har millioner av fans. Er *du* en av dem?

Møt verdens kuleste tøytiger!

—Hver måned fra Bladkompaniet

TEGNart

Kampen om folks fritid...

Mens Norge gjør storeslem i vinter-OI, snekres de siste sider av TEGN sammen.

Man føler seg en smule ydmyk når man skal heve sin stemme i mediakjøret. Når folk flokker seg om TV-skjermene, så går de ikke i teater. De leser ikke romaner. Og de leser slett ikke gode tegneserier. Det er et faktum at de fleste tegneserier leses av aldersbestemte grupper. Selv om man finner voksne lesere av *Donald Duck & Co*, er den store mengden barn. Spenningsserier leses av litt eldre barn. Selv om voksne kvalitetstegneserier har sine bestemte lesere, gruppen av de såkalte *nykulturelle* som gjenkjennes av at de har en bred orientering mot flere av samtidens kulturytringer; rock'n'roll, visse typer av nyere romaner, og film. Og så leser de *TEGN*.

Den positive delen av denne voldsomme orienteringen er at allmennkunnskapen stadig øker, og med den, innsikt og toleranse. Det negative er at det blir mindre tid for de enkelte delene. Om TEGN fortsatt holder seg stabil, ja, faktisk har TEGN aldri vært større, i og med vår økte distribusjon, så har stormannsgalskapen fått oss til å danne et forlag for å utgi et album av en framadstormende norsk kunstner på seriemediets stormfylte hav.

Om salget av samtlige tegneserier stadig synker, føler vi oss fortsatt trygge for TEGNs del, og vår kommende utgivelse er allerede før trykking trygg. Om seriebransjen klager og peser, er TEGN overbevist om at tidene nå går mot det bedre. Det fordi striden om TV2 til slutt er blitt avgjort, og vi nå endelig kan bli kvitt den psuedo-debatten som har forpestet særlig Dagbladets kultursider. Takk kulturminster Åse Kleveland. Takk for at vi får enda en TV-kanal, og underlig nok, jo flere det blir å velge mellom, jo mer like blir de — og valgmuligheten blir stadig mindre og mindre. I den synsvinkelen spiller tegneserier — og TEGN — en rolle, ved nettopp være en del av det utvidete (og ikke TV2s innskrenkete) kulturbegrep. Vel lest!

Finn Bjørklid

Redaksjonelt

TEGN
utgis av TEGN A/L
Postboks 162,
1473 Skårer

TEGN utkommer kvartalsvis.

TEGN utgis med støtte fra Norsk Kulturråd.

ISSN 0801-6879

TEGN ©® skrives og referes til med versaler (store bokstaver).

Faste medarbeider:
Kurt Østergård
Øvind Braaten
Nils-Petter Enstad
You are great!

Redaksjon:
Finn Bjørklid (ansv. red.)
Tor Sandberg (red. sekr.)
Mock Duck (filosof)
Jon Gisle (senior-red.)
Tor Ødemark (økonomi)
Øyvind A. Holen (ny veiv)
Tore Feiring (permisjon)

Produksjon:
TEGN er brukket om via Pagemaker 4.0, og grafikk via Corel Draw og Designer, originaler fra laserprinter. All layout: Finn Bjørklid. *No MACs!*

Repro på foto og trykkeri:
Sandvig, Askim
Omslagsseparsjon:
Repropunkt, Ski.

TEGN

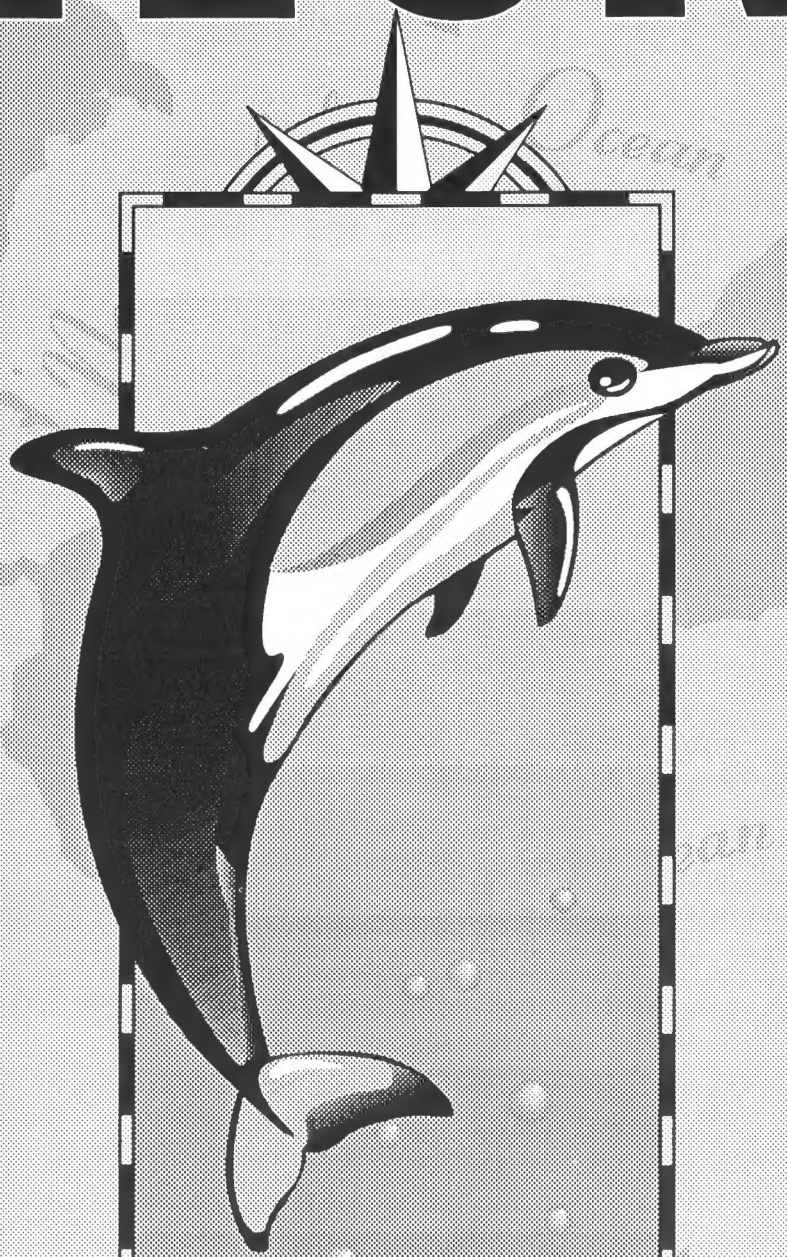

Nr. 1/1992
(23) 7. årg.

TEGN

Innhold:

TEGNs leder, ved *Walt Kelly* 3
Kampen om folks fritid, *byline* 3
TEGN i Tiden:
Nytt fra forlagene 6
Kosmisk visjonær møtte veggen... 7
Torpedo — å leve med selvforrakt
Introduksjon ved *Nils-Petter Enstad* 8
TEGN i Tiden (fortsetter):
Mandryka & Ekkoet fra savannene (serie) 11
Kirkehistorie blir tegneseriehistorie 12
Leserne snakker ut (verden over) 14
Sussi Bech: nytt album og mavedans 16
TEGN blir serieforlag! 16
Kvernland på kafe 18
Kul suksess-jul 18
Et spørsmål om nyanser (forelsket?) 19
Thore Hansen — intervju med en stor mann
Ved *Tor Sandberg* 20
Lord Horror — Angrep på den gode smak 26
Tegnefilm: Kreative plagiat med mere 28
Sandman — Drømmer, myter og mareritt
Introduksjon ved *Øyvind A. Holen* 30
På julebord i januar... 34
POGO: —Jeg gråter ikke, jeg øver meg i å le!
Artikkel ved *Jon Gisle* 35
De døde hær, etc (om produksjonsstøtten) 42
Å sette pris på Claus Deleuran... 43
Anmeldelser — Kritikk, ros og slakt 44
Anmeldt:
—Norske Serier nr. 7, 1991
—Hyl nr. 2, 1991
—Procession of Mourners, nr. 6, 1991
—Bringsværd: Tigergutt kommer til skogen...
—Soames: To the End of Time
—Christensen: Arne Anka —Del II
—Christin/Mezieres: De levende våpen
—Oderzo: Asterix —Damenes inntogsmarsj
—Wilson/Charlier: Inferno i Georgia
Gamle TEGN blir som nye... 50
Hvorfor TEGN er størst... 51

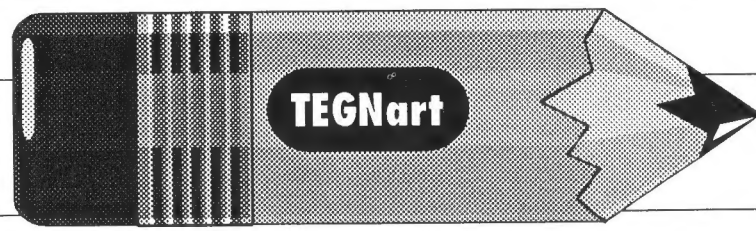

Redaksjonelt & anmerkninger:

Omslags-illustrasjon: *Voss* **Post til TEGN:** kan i tillegg til adresse nedenunder også med fordel rettes direkte til redaktør *Finn Bjørklid, Grenseveien 22, 0571 Oslo 5*, som også treffes over telefon **06/81 41 70** (dagtid) og **02/37 20 81** (kveldstid). TEGN setter pris på å høre fra sine lesere, og mottar gjerne brev ditt og datt. **Annonsering i TEGN:** Kontakt *Finn Bjørklid* over telefon eller skriv til TEGNs kontoradresse (se nedenunder). TEGN har tilgang til avansert teknisk produksjonsutstyr og er behjelpelig med utforming av annonsemateriell om ønskelig. **Abonnement på TEGN:** For kr. 145,- mottar man fire (4) nummer (1 år), som betales inn til
TEGN postboks 162, 1473 Skårer. Postgiro: 4 37 21 81

Bladkompaniet

Ingen nye blader i løpet av de nærmeste månedene, lover *Terje Nordberg* ved Bladkompaniet. Javel ja, da får vi klare oss med de gamle gode. Som *Gary Larson*.

Andre album med Gary Larsons gale verden dukker opp i løpet av februar, mars eller april, noe nærmere vet ikke Nordberg. I samme periode kommer et *Ernie*-album av *Bud Grace*. Begge i farger.

En Larson-bok i såkalt tverrformat er også på beddingen. Det blir den sjette i serien. Til høsten følger en innbundet Larson-bok, av format og størrelse lik *Tunfisk og Tøytigre*, den store *Tommy & Tigern*-suksessen. Den boka har nå solgt i 20.000 eksemplarer. Oppfølgeren, *Havregrøtens hevn*, kommer i juni. Den blir identisk med den første, både i omfang og størrelse. Den vil fortsette der hvor den første slapp. Målet er å gi ut *Bill Watterson* komplett på denne måten, opplyser Nordberg.

Tommy og Tigern er en populær serie som utkommer på to forlag...

Serieheftet Tommy & Tigern har forøvrig fått ny biserie. Det er *Pogo*, ikke *Walt Kelly*s originalserie, men den nye versjonen som fortsatt lages (se forøvrig egen artikkel om Pogo i dette TEGN!). Nordberg forteller at så lenge den nye versjonen produseres, får ingen trykke originalen. Han mener det nesten kan være like så greit. Den nye versjonen holder seg ganske så trofast til den opprinnelige og er mer lettlest.

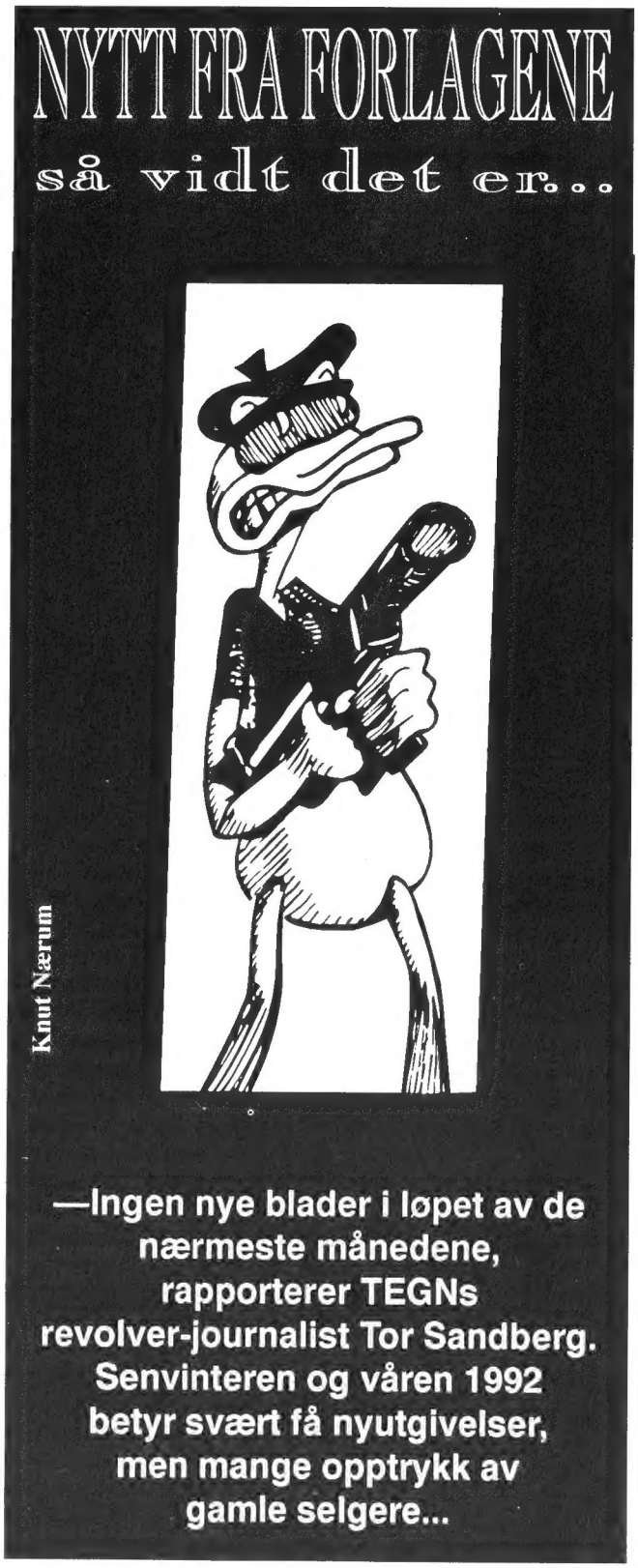
NYTT FRA FORLAGENE
så vidt det er...
Knut Nærum
—Ingen nye blader i løpet av de nærmeste månedene, rapporterer TEGNs revolver-journalist Tor Sandberg. Senvinteren og våren 1992 betyr svært få nyutgivelser, men mange opptrykk av gamle selgere...

Nordberg forteller at gransking av gamle årganger med Walt Kellys Pogo avslørte at svært mye dreide seg om tidstypiske forhold, slik som amerikanske presidentvalg.

Pogo vil alternere med *Opus* av *Berke Breathed*.

I april kommer en bok i tverrformat med *Ottifantene*. To *Pyton*-pockets vil være klare omtrent samtidig.

I mars kommer ett nytt nummer av *Magnum Spesial* med et nytt bekjentskap. *Toxic Adventure* er noe av det aller siste fra USA, forteller Nordberg. Det er snakk om en superhelt-parodi med miljøtilsnitt. Det skal visstnok være laget flere filmer over Toxic Adventure-figuren. (Jeg så forresten *Steven Tyler* fra *Aerosmith* med en t-skjorte på MTV forleden. Skjorta var svart og teksten hvit. Toxic Adventure, stod det. Vi følger med, si ikke annet!).

Magnum Spesial kommer også med nye eventyr fra *'Nam*. *Robocop* blir ny serie i Magnum, som også vil romme *Aliens mot Predator*.

Strip vil fortsette med blant annet *B.C*, noen flere *Skippern*-serier av *Bobby London*, den greske serien av *Arkas* kalt *I buret* og annet interessant stoff fra undergrunnen sideom side med mer klassisk stoff.

I februar vil et nytt *Morgan Kane*-album være ute. Som omtalt i forrige nummer av TEGN omfatter innholdet en gammel serie som gikk i Vi Menn for en del år siden, og en tidligere ikke-publisert serie av *Ernst Vevle Meister*. Tittelen på albumet blir: Morgan Kane!

Hjemmet

Svein Erik Søland i Hjemmet har svært lite nytt å komme med. Nummer fire av *Donald Duck* vil være et dobbelt-nummer. *Amundsens talisman* heter tilleggsserien. Det er ganske riktig snakk om Roald Amundsen.

Rundt påske kommer et *Ratata*-album både som ordinær utgivelse og i tegneseriebokklubben. Ut over det er det ikke noe nytt. Hjemmet fortsetter med det samme

sortimentet som før jul, med unntak av *Dylan Dogg*, som gikk inn etter fem nummer. Tegneseriekjøperne ville ikke ha noe av denne sære detektiven. Men *Tex Willer* kjøper de! Forstå det den som kan.

Semic

Haakon W. Isachsen har noe mer å komme med enn kollega Søland.

I februar kommer det et opptrykk av *Lucky Luke*-album nummer 44. Jernhesten er tittelen. *Sprint* nummer 40, *Finner du noe?*, som egentlig er andre album av Sprints barndom, kommer også i febuar. *Valhall* nummer 5 er allerede ute. *Ormen i dypet* er tittelen. Nyopptrykk av *Alvefolket* nummer 3, *Utfordringen* og *Billy Katt* nummer to, *Villmarken kaller, Pirmin!*, blir å få kjøpt i slutten av februar.

Modesty Blaise kommer for 8ende gang...

I begynnelsen av mars kommer *Billy*-album nummer 7. Semic har kommet fram til 1953. Omtrent samtidig kommer Fantomet Spesial nummer 12. I slutten av måneden kommer åttende album i serien om *Modesty Blaises* eventyr.

Noe før, i midten av mars, kommer et Sprint-album i tverrformaet og uten farger. Tittelen blir sannsynligvis *Tropiske isfjell. Nic & Cauvin* står bak serien. De tegnet tre Sprint-album før *Tome & Janry* overtok.

I april kommer Spiralis nummer 6, *Syndfloden*. *Tommy & Tigern*-album nummer 6 kommer også i april. Jo mer vi er sammen, heter det. *Jeremiah*-album nummer 15 kommer samme måned. *Apens søte duft* er den ikke helt innlysende tittelen.

Tor Sandberg

Musikalske ruter

New Kids on the Block har forlengst blitt tegneseriefugurer, også her til lands. Serien er om mulig enda verre enn musikken.

Noe mer akseptabel rent musikalsk er *Prince Roger Nelson*, men forhåpninger til tegneserien om ham har vi ikke. I oktober kunne *Arbeiderbladet* melde om utgivelsen av prinse-serien. I den kjempet han en heroisk kamp mot en ond dobbeltgjenger. *Urgh!* Det er bedre med to reparatører enn med ingen reparatører, noe som tør være kjent for de fleste. Mer uvisst om dette kan overføres til Prince.

Flere rockenrollere blir tegneseriefigurer. Rapperen *Ice T.* skal visstnok være på trappene i papir. Før før er han også kjent som skuespiller, med debut i New Jack City, en voldsorgie som stod i stil med tekstene til rapperens plater.

Rockere som tegneseriefigurer virker i utgangspunktet dødfødt, men enkelte av rockens personligheter er fargerike nok til at det kunne ha fungert. Som for eksempel hvis *Robert Crumb* hadde fortalt historien om *Hawkwind*. Eller hvis *Frank Miller* hadde illustrert noen av *Peter Hammills* dommedagsskildringer. Eller hvis *Bill Watterson* hadde tatt for seg *XTC*s første år. Eller hvis *Tardi* hadde festet *Screaming Jay Hawkins* til papiret. Eller hvis *Christopher Nielsen* hadde illustrert noe av *Jokke Valentiners* fyllerør. Åjavisstja, det har han visst allerede gjort.

Tor Sandberg

Et glimt fra Jokkes "Hundeliv", slik broren Christopher Nielsen har foreviget det

Håndgranater fra grasrota...

Når jeg roter gjennom posten finner man alltids noen håpfulle faziner, som

"The Collector nr. 0" er en tynn flis, som setter seg som mål å annonsere tegneserier på lik linje med "Serie-samler'n" i Bodø (forøvrig også med referanser til dette).

Vi trenger det vel egentlig ikke, men for interesserte er adressen;
Grenland tegneserieklubb, C/O Erlend Arntsen, Løkkebergveien 3, 3945 Eidanger.
10 nr. - kr. 95,-, 5 nr. - kr. 60,-.

Og tro ikke at TEGN ikke setter pris på kreativitet og nyskapninger, men bruk da kreftene *på* nettopp dette. "Seriesamler'n" hadde og har begge deler, så sats heller på **"USA speciality products no. 7".** Med dette velklingende, heilnorske navnet utgir T. Simonsen (Tor? Terje? Tom? Trina? Tigern?) et hefte basert på superserie-entusiaster. Det er DC og Marvel det i særdeleshet favner. Adressen er *Thomas* (der har vi det!) *Simonsen, Grønlihamna 9 b, 3900 Porsgrunn*
(Postgirokonto 0803.5279955).
10 nr. - kr. 100,-, 5 nr. - kr. 60,-.

Tor Ødemark

Kosmisk visjonær møtte veggen i MC-kræsj!

Livsnyteren, hippien, den religiøse frikeren, surferen, plakatkunstneren og tegneserietegneren Rick Griffin døde som følge av hodeskader etter å kullkjørt med motorsykkelen i slutten av august i fjor. Griffin ble 47 år gammel og etterlater seg to koner, fire barn, og i tillegg ett ufødt barn.

—Jeg vil egentlig ikke kalle ham en tegneserieskaper, mener den gamle kompisen *Robert Crumb* fra sitt bosted i Frankrike til det amerikanske Comic Journal. —Ikke ham. Det han gjorde av serier var mektige, svære greier, men det var det minste han gjorde. Han var en stor plakatkunstner. En stor maler. Personlig likte jeg hans kosmiske Bibel-illustrasjoner best. Han var en av de virkelig store drømmerne, og levde i sin egen mytologi. Det var ikke altfor komplisert. Med Rick var det *"Hey, livet er en solfylt sandstrand, og deretter dør du!"*

Fra ZAP nr. 3; pro/anti-amerikansk ikonografi...

Fra tidlig av hadde Rick Griffin to lidenskaper; tegneserier og surfing. *Murph the Surph* ble en av de populære seriefigurer på det tidlige 60-tallet innenfor surfekulturen. Etter kunstskole reiste han rundt med en gjeng musikere kalt *The Jook Savages*. Da hippibevegelsen toppet seg, sto Griffin i dens åndlige sentrumog ble den ledende psykodeliske plakatkunstneren. Hans ting er ettertraktede kunstobjekter i dag. Han lagde undergrunnsserier for nå legendariske *Zap*, og de er en studie av hvilken effekt som visse rusmidler kan ha på visse tegnere, men han huskes kanskje best for sine omslag for det udødelige rockbandet *The Greatful Dead*, som han var en livslang venn av.

M.D.

TORPEDO

Å måtte leve med selvforrakt...

Hater han seg selv, eller "bare" forakter han seg selv? Historiene om ham kan tyde på begge deler. De kan også tyde på at han har grunn til begge deler, den italiensk-fødte leiemorderen Luca Torelli, bedre kjent som *Torpedo*.

Ordet eller begrepet "torpedo" har forlengst kommet inn i norsk dagligtale via tabloidavisenes kriminalreportasjer. Opprinnelig sto det for en avlang bombe som ble skutt ut under vann fra ubåter, men har etterhvert også blitt betegnelsen for en type halvkriminell som lever av å innkassere penger fra folk som skylder. En torpedo er altså et uautorisert enmanns inkassobyrå som ikke vegrer seg for å bruke vold og andre pressmidler. Det er også en beskrivelse av Luca Torelli.

Da han kom til USA, kom han "lokket av alle løgnene om det forjettede land". Men det tok ham ikke mange dagene å oppdage at sulten smaker likedan i USA som i Italia, og det lengste landsmannen han hadde fått adressen til ville strekke seg, var til å la ham sove på gulvet, samt å tipse ham om at skopuss kunne være en innbringende geskjeft.

Innbringende? Kanskje! Ihvertfall i form av ydmykelser. Særlig når en småkorrupt sadist av en politimann legger sin spesielle trakasseringselsk på deg. Det går en stund, helt til den italienske innvandreren oppdager at det går an å gjøre opprør mot en slik politimann. Det blir et opprør som forslår: Et helt magasin midt i brystkassa. Slik ble yrkesmorderen Torpedo skapt. Han hadde oppdaget hemmeligheten: Skal du overleve, må du være en større skurk enn de andre. *The survival of the fatest*, med andre ord.

Det er i Semic-bladet *James Bond* man kan lese historiene om *Torpedo*. Gjennom mer enn tre år, fra nr. 2/87 til nr. 9/90 kunne man i samtlige nummer, med ett unntak, lese om Torpedos bravader. Det er enkeltstående episoder i hvert av numrene ("kan med utbytte leses isolert", som man gjerne sier), samtidig som det ofte er en indre sammenheng mellom de forskjellige episodene.

Det er også gitt ut to pocketsamlinger med *Torpedo*,

Av Nils-Petter Enstad

Og det er en som gjør alle drittjobbene; partner og sidekick Rascal

Å drepe er å leve og *Billige mord*. Den kronologiske rekkefølgen i de to samlingene kan virke litt tilfeldig, men leser man dem med en viss omhu, og ikke bare for å bli underholdt av seriens udiskutabelt "svarte" humor, aner man etterhvert konturene av et liv fullt av selvforakt.

Året er 1936...

Alle *Torpedo*-historiene er lagt til året 1936, et år da det ennå var mellomkrigstid, et år da Franklin Delano Roosevelt ennå var inne i sin første presidentperiode, og et år da hans New Deal-politikk ennå ikke hadde fått tid til å virke skikkelig.

Det var et år med bandekriger, kjent gjennom utallige Hollywood-filmer. Noen få av disse var gode filmer i A-klassen, en del ikke fullt så gode i B-klassen, og så ble det flere og flere jo lenger ned i alfabetet du kom. Alle *Torpedo*-episodene kan selvfølgelig ha skjedd i løpet av dette ene året, men det er langt mer naturlig å oppfatte års-tallet 1936 mer som et uttrykk for en stemning og en tidsånd enn et konkret årstall.

Uansett er "1936" et år da Torpedo forlengst er etablert innen sitt "fag", og han har bygget seg opp et visst rykte. Han er en slags "mannen-som-aldri-smiler", eller "mannen-som-dreper-med-en kvikk-bemerkning-på-leppene". Den kvikke bemerkningen kommer imidlertid aldri med et smil — det er det som gjør *kald-fisk*-inntrykket så massivt. Han må være rimelig vellykket innen sin bransje: De skreddersydde dressene taler sitt språk. "Ingen jobb er for vanskelig — ingen jobb er for jævlig." I den grad Torpedo har noen yrkesetikk, må det være dette.

...byen er New York

New York var byen Luca gikk i land i, og New York er byen Torpedo har slått seg (les: skutt seg) fram i som yrkesmorder. Torpedos New York er ikke Yngvar Numme og Frank Sinatras "Ny-jokke-nyjokke". Det er heller ikke byen der Frank Sinatra løp rundt i matrosdress sammen med Gene Kelly og hadde ett døgns landlov. Torpedos by er det New York der mange har bruk for en kald mann med et varmt løp og så få spørsmål som mulig. Torpedo har bare ett: *Når får jeg pengene* ("Stålene" heter det vel på den lokale dialekt)?

Og så kvinnene...

Det er mye organisert kriminalitet i Torpedos New York; det var det også mange steder i virkelighetens USA i 1936. Torpedo er ikke en del av denne virksomheten. Han driver på egen hånd, med assistanse fra et kjøtthue av en medhjelper, landsmannen Rascal. Han heter neppe det, "Rascal" er nærmest et bikkjenavn, og betyr "skurk" eller "kjeltring". Han må gjøre alle drittjobbene — snoke litt, la seg banke opp, stille med blått øye når jobben krever det og reagere riktig på sjefens bemerkninger. Han må verken tenke eller handle på egen hånd, helst ikke si noe heller.

—*Det er jeg som kommer med vitsene i dette firmaet*, grynter Torpedo.

—*Javisst, sjef, javisst*, svarer Rascal.

Torpedo og damene

Historien om de store mafiabossene forteller at disse italiensk-ættede menn som levde av spritsmugling, narkotikahandel, prostitusjon og mord samtidig var snille og omtenksomme familie-fedre og fromme kirkegjengere. Torpedo er ikke noen av delene. Det han har bevart av sin barnelærdom, er kunnskapen om det finnes en fortapelse etter dette liv. Den har han innstilt seg på kommer til å bli hans lodd, og han er en flittig leverandør av "brennstoff" til de hete regioner — det er nå engang slik de folkelige forestillingene om fortapelsen er blitt.

Når det gjelder damene, er situasjonen hans like svart. Skal vi tro ham på hans ord, har han vært gift en gang, men er nå enkemann. Kona hans havnet i et visst strømførende møbel. Det kan være sant, eller det kan være usant, et platt forsøk på å være morsom. En dag har han virkelig investert følelser i et annet menneske: Hun het Belle, og Torpedo

ble kjent med henne slik han blir kjent med de fleste: Han fikk en bestilling på å drepe henne. Ti "store" sedler skulle han få for jobben. Han fikk sedlene, men gjorde ikke jobben — han ga bare inntrykk av det. Det pleier å være et farlig spill i Torpedos bransje, men det gikk bra.

Et oppdrag for mye...

Bortsett fra at Belle forsvant da det var slutt på pengene. For en gangs skyld fikk Rascal et selvstendig oppdrag. Gjorde han det? Bevismaterialet han la fram er mistenkelig likt det Torpedo la fram for sin oppdragsgiver... Men Rascal ville nok ikke ta en slik sjanse.

Ellers er ludderet Susan den som har virkelig har satt sitt merke på Torpedo, i form av to lange arr i ansiktet. Susan tilhørte en av de mange Torpedo har ekspedert, men hun skulle få leve mot å samarbeide. Torpedo hadde nok beregnet å ta seg betalt for dette i naturalia, men Susan spilte på lag med kjeltringen Reno.

—Merk ham, Reno! sier Susan, og Reno lar kniven sin gjøre en lang flenge i Torpedos ansikt. I en annen episode gjør Torpedo opp med Reno ved hjelp av bensin og en fyrstikk.

New York, en by i Italia...

Men igjen blir han overrumplet og får et nytt merke i ansiktet, denne gangen med et glass-skår. Kanskje er det disse erfaringene som har gjort ham kynisk også når det gjelder sex. Det er oppgjør for tjenester og intet annet.

—Det finnes ikke navn på det du har gjort, roper en opprørt far idet han får sin datter tilbake etter en slik handel.

—Blir det en gutt, kan du kalle ham Luca, svarer Torpedo -- kvikk som alltid.

Var han like kvikk da blyskuren innhentet ham, slik den sikkert gjorde til slutt?

Minst like kvikk!

Kilder:

Abuli, Bernet & Toth:
Torpedo —Å drepe er å leve
(Semic 1990)
Abuli & Bernet:
Torpedo —Billige mord (Semic 1990)
Div. hefter av bladet Comix (1983-84)
Div. James Bond-blader fra min sønn Martins hyller

NORSK TEGNESERIE FORUM

NORSK TEGNESERIE FORUM (NTF)

Hvordan følger du med på hva som skjer i tegneseriemiljøet?

Du leser Norsk Tegneserieforums medlemsblad
BOBBLA
som kommer seks ganger i året, fylt med nyheter, kommentarer og sladder

BOBBLA
følger med medlemskap i **Norsk Tegneserieforum**, landsorganisasjonen for tegneserieinteresserte i Norge.

Du betaler bare:
100,- kr om du er over 17 år
og
60,- kr om du er under 17 år

Betal inn på postkontoret:
Norsk Tegneserieforum
Westye Egebergsgt. 8 C
0172 Oslo 1
Postgirokonto: 0805 4034 815

Annonse

TEGN i Tiden

Mandryka

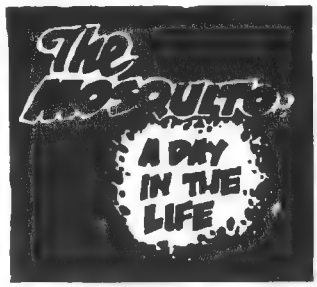

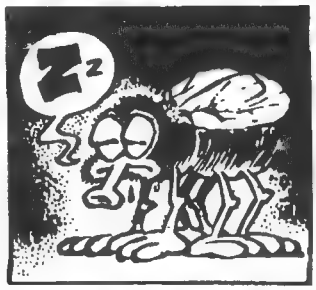

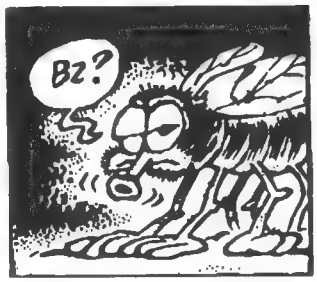

Mandryka (til venstre), Bretecher og Gotlib fra en forside av *L'echo* i deres velmaktsdager...

Ekkoet fra savannene...

Franskmannen *Mandryka* er vill, morsom og surrealistisk — og veldig fransk...

I Norge har faktisk en av hans serier kommet ut; den tause begivenheten ble maskert under Semics albumserie nr. 26 i 1984 med tittelen **Den maskerte agurk** (*Le Concombre masqué*, 1980). Den egentlige tittelen, eller undertittelen var "Hvordan blir man verdens hersker?"

En journalist vandrer ut i ørkenen til et ensomt slott for å få svar på spørsmålet hvordan det føles å være verdens hersker, og hele greia. Han kommer inn, vandrer opp utallige trapper (det bygges stadig nye!), inn i uendelige korridorer, over steinbruer (som raser sammen over krokodillesjøer), opp i kanaler i tau før han kommer til et rom, og hele tiden ledsaget av stemmen til den maskerte agurk, inntil han kommer fram og finner en gramofonspiller — og så hakk i plata, og verdens hersker trår fram fra bak et forheng for å la seg intervjue...

Resten av historien står hinsides muligheten til å referere..."—Jeg er ikke interessert i politiske og sosialt satiriske tegneserier," har Mandryka uttalt i et intervju, "—jeg foretrekker surrealisme og drømmehistorier..."

Mandryka var blant de unge, franske serieskaperne som på midten av 60-tallet begynte i Asterix-forfatteren Goscinnys blad *Pilote*. I 1972 forlot Mandryka, Gotlib og Bretecher (se illustrasjon overfor) Pilote, og sammen dannet de tidsskriftet *L'echo des Savannes* (Ekkoet fra Savannene), inspirert av amerikansk undergrunnskultur og rettet mot et ikke altfor snerpet publikum. Bladet ble uforglemmelig, om enn ingen kommersiell suksess.

"—Gotlib og Bretecher hoppet av, og jeg forsøkte å nedlegge bladet, men den eneste måten å betale regningene på, var å utgi nye nummer." *Ekkoet* ble tilslutt kjøpt opp og satirikeren Wolinski var en tid redaktør. Mandryka selv påstår han er blitt lei av å tegne serier...

—Tegneseriemediet er blitt populært, men det er ikke annet enn gjentagelser, gjentagelser og gjentagelser...
Mandryka

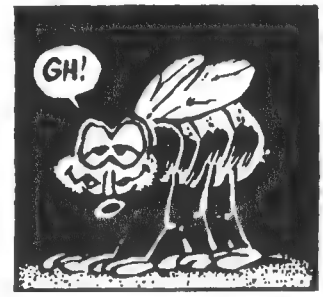

Fluen fortsetter sitt liv på neste side...

TEGN i Tiden

Av Nils-Petter Enstad

Kirkehistorie er tegneseriehistorie (og omvendt)

Den kristelige avisa *Dagen*, som gis ut i Bergen, og som oppfattes som organ for de mest konservative, lutherske delene av kristen-Norge, har blåst støvet av den første tegneserien *Harald Nygård* laget, nemlig historien om *Hans Nielsen Hauge*.

Serien har siden september 1991 vært fast lørdagsserie i avisen, og vil trolig gå i et drøyt halvår. Ved å finne fram igjen denne gamle serien har *Dagen* gitt sitt bidrag til at et stykke kulturhistorie blir kjent for nye generasjoner.

Skamplett på rettshistorien

Man skal være ekstremt uvitende om norsk kirkehistorie for ikke å forbinde noe med navnet Hans Nielsen Hauge, bondesønnen fra Tune i Østfold som regnes for den kristelige legmannsbevegelsens "far" og grunnlegger. Han levde fra 1771 til 1824. Som ung gutt hadde han en åndelig opplevelse som førte til at han begynte å reise rundt og holde "oppbyggelser" i private hjem.

Denne virksomheten ble snart en torn i øyet på presteskapet, og mesteparten av Hauges voksne liv ble rett og slett et martyrium. I årevis satt han fengslet før saken hans omsider kom opp for retten, og behandlingen av ham vil aldri kunne ses på som annet enn en skamplett på norsk rettsvesens historie.

I tillegg til å være predikant, var Hauge også en meget driftig industribygger. Han la grunnlaget for en lang rekke virksomheter langs store deler av kysten: møller, spinnerier og saltkokerier. Under blokaden mot Danmark-Norge i årene fra 1807, ble Hauge satt fri fra fengslet en periode for å lære opp folk i å utvinne salt fra sjøvann. Da det var gjort, ble han satt inn igjen. "Negeren kunne gå..."

De siste ti årene av sitt liv bodde han på gården Bredtvet i Østre Aker, giftet seg og fikk en sønn. Han var bare 53 år gammel da han døde.

Første serie

Harald Nygård, som idag er tegner i *VG*, forteller til Dagen at serien om Hans Nielsen Hauge var den første tegneserien han laget. Serien er omkring 25 år gammel, og Nygård medgir overfor Dagen at han nok ville ha tegnet den annerledes om han skulle laget den idag.

Seriens manuskript bygger i hovedsak på forfatteren Jacob Breda Bulls bok om Hauge, en roman i formen, men dokumentarisk i sitt innhold. Nygård, som var 23 år gammel da han laget serien, forteller at han leste boka samtidig som han tegnet. Hele tilblivelsesprosessen tok omkring et halvt år, ifølge Harald Nygård selv.

Barndomspåvirkning

Harald Nygård vokste opp på Askøy utenfor Bergen, ett av de stedene der Hans Nielsen Hauge bygget saltutvinningsanlegg under den engelske blokaden mot Danmark/Norge. Han plantet også trær, og Nygård forteller at det gjorde et sterkt inntrykk på ham da han som gutt ble vist trærne og fortalt at de hadde Hauge plantet.

—Når jeg så ble voksen og begynte å syste med tanker om å lage en tegneserie, slo det meg at Hauge ville være en grei person å tegne om. En slik serie ville ikke bare appellere til de "kristelige", mente Harald Nygård, som sier om seg selv at han ikke har et kristent livssyn.

"For fattig og rik"

Da han begynte å arbeide med serien, hadde Nygård nettopp flyttet til Veitvet, som er den bydelen Hauges gård lå i. Man hadde begynt å bygge en kirke på det som hadde vært Hauges gårdstun, og dette ga ham ny glød, forteller han til Dagen. Nygård tegnet serien på kveldstid mens han arbeidet som litograf på dagtid. Den første som kjøpte serien var indremisjonsselskapets hovedorgan *For fattig og rik.*

—Jeg hadde tegnet ferdig fire sider da jeg spurte indremisjonen om de

Ikke analfabet likevel...

—Få personer i Sverige läser så mycket serier som jag.
Få personer i Sverige läser så mycket böker som jag.
Jag är en läsaktiv människa.
Sture Hegerfors i "Kalle Anka, Mick Jagger och JAG!"

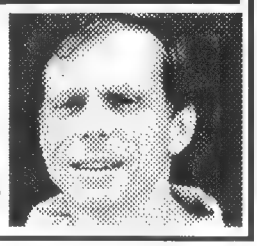

kunne være interessert. Svaret var ja, og fra da av gikk tegningen for fullt hver kveld, slik at jeg kunne levere en side hver uke, forteller Harald Nygård, som har regnet ut at timelønnen hans for serien ble kr. 2,75, som heller ikke var noen formue for 25 år siden.

Senere tegnet han en serie om Olav Trygvassons saga, men etter noen år sluttet han å lage tegneserier.

Serien om Hans Nielsen Hauge er tegnet i en stram, naturtro stil, fri for visuelle og eksperimentelle effekter. Den forteller en historie, verken mer eller mindre, og det er en historie som verken kan eller bør glemmes. Men det er kanskje naivt av meg å konkludere med at denne serien burde komme som et album?

Jeg sender utfordringen til de kristelige forlagene! ■

Ikke dumt sagt:
—Nobody can make a machine so smart that some jerk won't be too dumb to run it.
Gyro Gearloose (Petter Smart)

Krazy Kat

blir i USA utgitt av to forlag. *Eclipse Books* utgir alle søndagsseriene fra 1916 til 1941, mens Will Eisners gamle forlag, *Kitchen Sink Press*, utgir i innbundne utgaver de søndagssidene som kom i farver. George Harrimans gamle klassikere er som den kulturelle leser er innforstått med, også den serien hvor den kinesiske filosof *Mock Duck* først ble registrert...

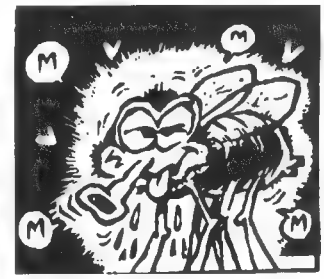

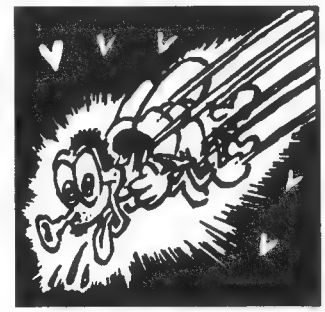

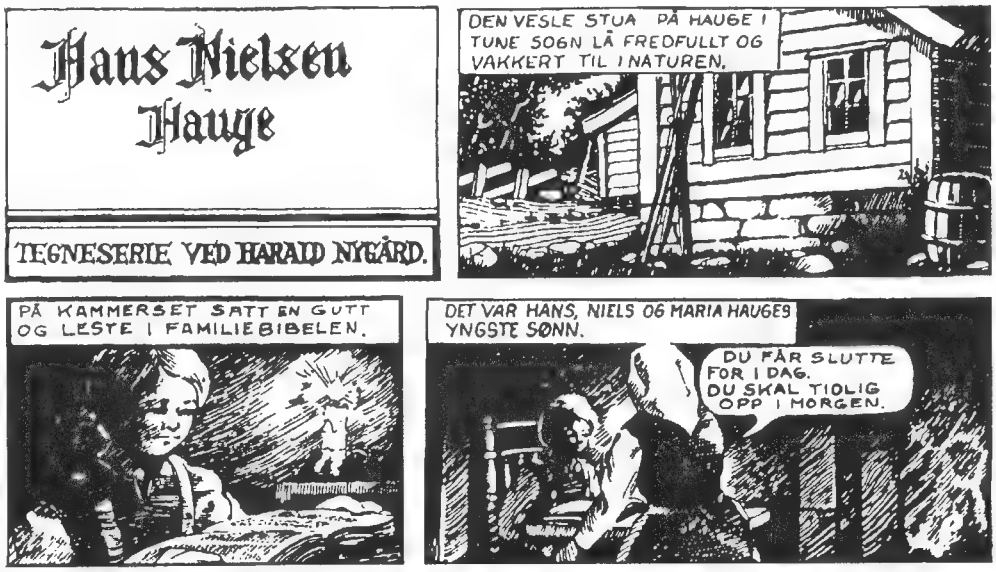
Hans Nielsen Hauge
TEGNESERIE VED HARALD NYGÅRD.
DEN VESLE STUA PÅ HAUGE I TUNE SOGN LÅ FREDFULLT OG VAKKERT TIL I NATUREN.
PÅ KAMMERSET SATT EN GUTT OG LESTE I FAMILIEBIBELEN.
DET VAR HANS, NIELS OG MARIA HAUGES YNGSTE SØNN.
DU FÅR SLUTTE FOR I DAG. DU SKAL TIDLIG OPP I MORGEN.

Matrosdressen fyller 140 år!

Da TEGNs redaktør i sin ungdom ble innkalt til militæret ble han sendt til Stavanger for å gå i Donald-uniform...

—Det var en traumatisk opplevelse, innrømmer redaktøren i en kort kommentar, og nekter videre utdyping.

Mock Duck, TEGNs faste filosof, er derimot mer imøtekommende, vant til vann og ender som han er.

—Vi finner matrosdressens opprinnelse i England. I 1846 skrev dronning Victoria i sin dagbok om sønnen som skulle bli kong Edward 7; "Bertie tok på seg sin matrosdress som var nydelig sydd av en mann om bord som syr til våre matroser". Vi kan således slå fast at miniatyrutgaven av den voksne gast-uniform slo an og var noe mødre kunne plage sin barn med.

Såvel kong Olav, Winston Churchill, keiser Wilhelm, som Donald Duck har båret tradisjonen videre, sammen med noen tusen unge menn hvert år.

—Hvor lenge har Donald hatt Donald-uniform? tenker dere, fortsetter Mock Duck uten avbrytelse.

—Forskerene er noe i tvil. Noen setter fødselsdagen offisielt til 9.april 1934 da tegnefilmen *The Wise Little Hen* hadde premiere. Andre betviler dette og setter datoen til en tegning som forteller at Donald kom til verden en stormfull natt en fredag den 13. mars samme år. Han ble født fullvoksen, men ikke ikledd matros-dress! Nemlig! ■

TEGN i Tiden

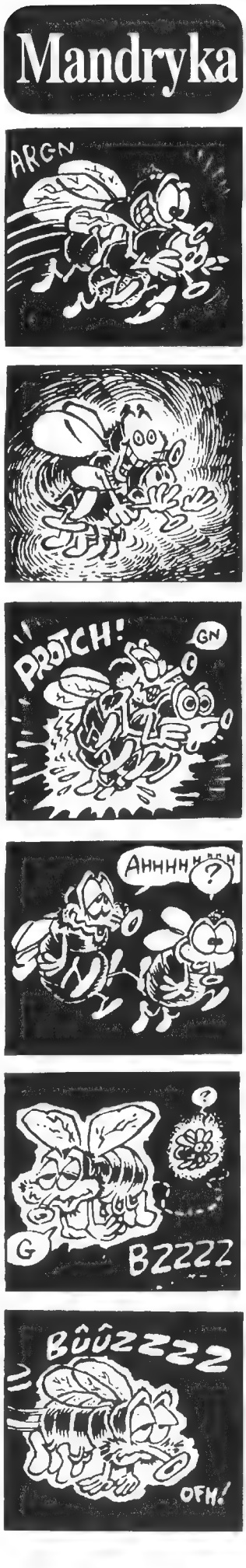

Leserne snakker ut...

Hellas — del 1:

Dear Sirs. According with the canscair informations my I as you please if is possible to submit a sample of my work for you review by your comites jury for to take a pesision that if this kind of work, it is suitable or not for your organization edition. But if this is not possible would you please can to sujest to me another edition transworld accepting works by beginers and lesser known illustrators of books, comix, etc.

Thanks a lot, assure you if you are so kind to give me a change to try obtain a communication with these peaple giving me their adresses. I would be apreciate it so gratefully.

Sincerely yours
Demetrios A. Coutarelli,
Aven. Kifisias 118 N,
115 26 Athens,
Greece

De lesere som er noenlunde bevandret i engelsk vil innse at overstående ikke er hva ens gamle engelsk-lærer ville ha blitt særlig henrykt over å lese. Men sannsynlig er det skrevet av en som ikke kan et eneste ord engelsk, men har snekret sammen brevet via en gresk-engelsk ordbok, ord for ord. Likevel kan vi forstå hverandre, sånn noenlunde, og det er jo imponerende.

TEGN forstår det slik at i Hellas sitter det en ung, lovende tegner som søker ut over sitt eget miljø for å møte andre lands tegnere og forlag som om mulig er interessert i nye fellesskap på tvers av landegrensene.

TEGN kan dessverre ikke gjøre så mye, men TEGNs lesere kan. Så ta kontakt.

I samme anledning har vi mottatt et lignende brev fra nobolandet, så her kan man si at TEGN når stadig lengre ut.

Tyrkia — del 2:

Dear Sir. We are two illustrators work in German and Turkish press, as we could understand, you're a comic society of your country's publishers.

If you'll help us to get widelly knowledge about your comic world, we will be very happy. If you like we can make you award of turkish comic market.

Thanks by now.

Your sincerely
Ural Akyüz *and*
Serhat Yilmaz Hizli

Yes, we are interesting in the turkish comic market, but we miss your adress, so please write back.

Å holde lesere i utlandet, som ikke leser norsk, orientert om norske forhold, er en oppgave som vokser TEGN over hodet. Heldigvis synes såvel svenskene som danskene det er morsomt med nyhetssammendrag på engelsk. Kanskje det er en oppgave for Norsk Tegneserie-forum å drive med noe lignende?

*Og så et brev fra en, aha, **norsk** leser (de finnes altså?):*

Norge — del 1:

TEGN-redaksjonen var den eneste jeg kunne komme på å henvende meg til med dette (u)interessant spørsmålet.

Jeg leste "20 spørsmål" i et blad, og ett av spørsmålene var; Hvor mange ruter må det minst være i en tegneserie? Svaret var to. Jeg godtok svaret umiddelbart, men etter senere ettertanke slo det meg at rett som det er i humoristiske tegneserie-striper, behøver poenget bare én rute for å formidles. Resultat blir da én lang rute, og slike striper er ofte enkeltstående (f.eks. i aviser).

En tegne**serie** med én rute er en selvmotsigelse, om da ikke definisjonen av en tegneserie må revurderes, uavhengig av navnet ("tegneSERIE"). Et annet (og mer latterlig) alternativ er at verket som består av disse stripene, ikke tilhører ett medium, men noen ganger en tegneserie og somme tider en "cartoon", dvs. et enkelttegning med et poeng.

Hvis denne problemstillingen overhodet er interessant, så måtte det være fordi den belyser definisjonen av tegneseriemediet på en frekk og utilslørt måte. (De siste seks ordene var selvfølgelig et ynkelig forsøk på å dramatisere dette trivielle spørsmålet.)

Nicolas Knutsen,
Oslo

Ikke vær så beskjeden, alle spørsmål er interessante, sier TEGNs faste filosof, Mock Duck, da vi forela

ham ditt brev. —Nicolas er også filosof, sier Mock Duck henrykt, før han la fjærene i tenksomme folder:

—Definisjoner finnes i den grad de er hensiktsmessige, de er ikke jurdiske lover. Og ganske riktig som du påpeker, så er den vanlige definisjonen at en tegneserie består av to eller flere ruter, med eller uten bobler og beskriver et handlingsforløp av et eller annet slag. Men ingen regel uten unntak, en stripe kan bestå av kun en rute, uten å være en cartoon, men da bygger den på leserens forkunnskaper, både kanskje til den bestemte serien, som til seriemediet som sådant.

Leseren leser inn en handling forut hva man ser, og humoren ligger da i det uuttalte, nemlig i handlingen som kommer. Altså, en serie, med en tegnet rute, og to imagninære..., mener Mock Duck.

Finnes det andre synspunkter, er TEGN interessert i å høre dem.

Norge — del 2:

Angående TEGN nr. 4/ 1991, side 6. Ernst Vevle Olsen har aldri skiftet navn til Meister — så jeg har ikke fått et anfall av stormannsgalskap slik det kan (mis)forstås etter fremstillingen i overnevnte TEGN.

Jeg er offisielt døpt Ernst Olsen Meister, etter min biologiske fader: Oberstleutnant Adolf Meister, som var en av "Feite Herman's" unge luftgermanere. Ernst Vevle (Olsen) har vært og er fremdeles bare et psevdonym.

Ernst Meister,
Slependen

TEGN i Tiden

Prins Valiant blir film (igjen)

Hal Fosters klassiske tegneserie om ridderen med pasjehåret kommer på widescreen, melder TEGNs film-avdeling. Men det vil ta en stund; to manusforfattere har såvidt påbegynt arbeidet med den planlagte storfilmen i romantiske omgivelser. Det er *Hollywood Pictures* som har bestilt manuset. Den forrige filmutgaven var i 1954, da med gamle storheter som *James Mason, Robert Wagner* og *Janet Leigh* i de ledende rollene.

Notert! Dog, navnet skjemmer ingen, Ernst. Olsen er så vanlig, Meister er mye mer spennende, så hvem kunne gjette at det første var et psevdonym? Lykke til med det nye navnet, som altså er gammelt.

Danmark

Per Vadmand heter en hyggelig fyr som sitter i Danmark og leser TEGN, og sender oss følgende kommentarstripe. En god ide egentlig, hvis du har noe å si, si det **med** eller tilogmed **I** en tegneserie...

Per Vadmand, er som den oppmerksomme leser kanskje vet, ikke helt ukjent med serier, han er en av forfattertemaet bak den danske internasjonale suksessen *Valhalla*, som er ute med splitternytt album i disse dagene (så fikk vi nevnt det også!).

HER STÅR, AT I NORGE VIL MAN FORBYDE UDSTILLING AF "BLADE MED BILLEDER, DER KAN OPFATTES KRÆNKENDE ELLER ANSTØDELIGE"
Karate-Kaffe -den der SLÅR
DAGBLADET
FIN IDÉ! DET GÅR JEG FULDT OG HELT IND FOR, LINDA...
SÅ KAN MAN MÅSKE ENDELIG BLIVE FRI FOR AT FÅ DEN GLAGS STUKKET OP I NÆSEN UDSTANDSELIG!
UGE

Definition:
Fairy Tale, n.:
A horror story
to prepare children for
the newspapers.

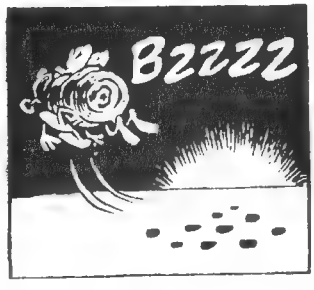

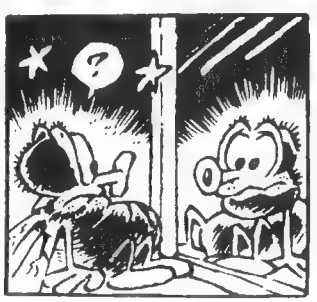

TEGN i Tiden

Arabesque... Sussi Bech i et snapshot som mavedanser...

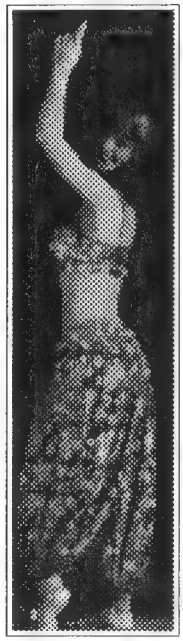

Sussi Bech: *Arkeologi, egyptologi og mavedans...*

Danske Sussi Bech vekker begeistring, i en sådan grad at TEGN gjorde henne et par yngre i forrige TEGN!

Det må avskrives på redaktørens avstandsforelskelse.

32-årige *Sussi Bech* er nå aktuell med et nytt album; *"Aida Nur"*, med handling atter en gang fra Egypt, men nå et par tusen år fram i tiden, i 1920-årene. Det er en fortsettende serie hvor første bind har den Agatha Christie-klingende tittelen "Døden i Cairo". Aida Nur er en mavedanser som blir innblandet i smugling i en tid hvor arkeologi var gøy; man reiste på første klasse til Egypt, tok noen spadetak i ørkensanden og fraktet gullskatter hjem om kvelden, akkurat i tide for en nightcap...

I Sussi Bechs album finner vi en lovende opptak, i pakt med den solide linje hun har i sin øvrige album om eventyrersken *Nofret*; hun har, skriver den danske serieeksperten Anders Hjort-Jørgensen, gitt seg tid til å dvele ved detaljene, både de menneskelige som de miljømessige. I Aida Nur er det eksotiske kvinneskikkelser, usympatiske nattklubbeiere, overklasse-engelskmenn, og innfødte undersåtter.

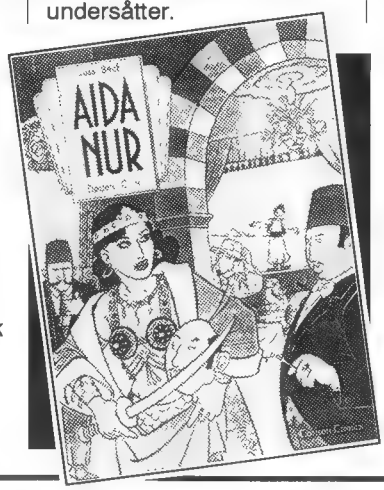

1920-årenes Egypt var ikke bare en gulltid for arkeologen, men også en revolusjonerende tid for mavedansen generelt, om vi skal tro Sussi Bech. Og vi tør ikke annet, hun er selv en av Skandinavias få mavedansere og har danset profesjonelt i seks år. I 1989 reiste hun ned til Cairo med sin danske mavedansergruppe og fikk undervisning av en stor nubisk kvinne som danset enormt bra, og som het Aida Nur, derav navnet.

—Jeg har alltid vært fascinert av dans, forteller Sussi Bech i et intervju med Mårdøn Smet, *—og kanskje har jeg oppdaget den orientalske dansen fordi mine øvrige interesser lå i Egypt. Etterhvert som jeg har utviklet meg, er det likevel selve dansen, ikke all pynten, som betyr noe for meg.*

Selv om mavedans er noe som har framtiden foran seg, noe man gjør best når man har fått noen tiårs erfaring, slik Sussi Bech har sine beste år foran seg, vil hun aldri bli heltids profesjonell danser. Det er tegneseriene hun satser på.

Mock Duck

TEGN utvider og blir tegneserieforlag!

I midten av desember skjedde det historiske hendelser i rask rekkefølge...

Siden ingen andre forlag fant kommersiell interesse i å utgi Steffen Kvernelands uutgitte tegneserie om *Jonas Fjelds* aller første eventyr, slik de kom til uttrykk i den smakspøven som TEGN trykte i nr. 1/1991, fant TEGN det som sin kulturelle plikt å utgi det.

Norsk Kulturråd har støttet utgivelsen med 40 000,- i produksjons-støtte, hvorav 15 000,- er avsatt direkte for tegneren.

TEGNs styre fant det riktig å organisere utgivelsen økonomisk uavhengig av TEGN-magasin, og dermed danne et nytt andelslag, nemlig TEGN-forlag.

Første møte med rørt **Steffen Kverneland** skjedde i gamle blues-omgivelser på *Gamle Kristiania* (bak Stortorget Gjestegiveri i Oslo), og samme lokale huset også det nye andelslagets stiftelse en uke senere hvor

Høflighet — en dyd?

Batman tok f.eks. tid til å takke de lojale leserne...
(Fra Detective Comics, desember 1940, side 12)

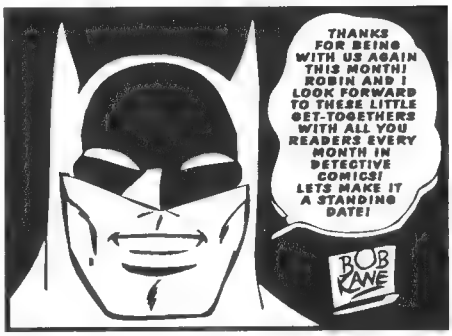
THANKS FOR BEING WITH US AGAIN THIS MONTH! ROBIN AND I LOOK FORWARD TO THESE LITTLE GET-TOGETHERS WITH ALL YOU READERS EVERY MONTH IN DETECTIVE COMICS! LETS MAKE IT A STANDING DATE!
BOB KANE

TEGN i Tiden

Dansk jubileum...

Den 23. oktober i fjor fylte tegneserie-sjappa **Fantask** hele 20 år. Og påstår dermed at de er verdens eldste, eksisterende tegne-seriebutikk, og består av tre lokaler og en avis. Butikken inviterte venner og kunder på gratis øl i anledningen dagen...

Norsk Tegneserieforum innbyr til

TEGNSERIE-KONKURRANSE 1992

Det konkurreres i klasser:
Junior: 16 år eller yngre
Senior: Over 16 år
Krav: Maks 12 sider
Upublisert materiale
Norsk tekst
svart/hvitt

Innleveringsfrist:
24. april 1992

Arrangøren forbeholder seg retten til å trykke bidragene, med mindre annet ikke oppgis. Arrangøren er ikke ansvarlig for innsendte originaler.

Bidragene sendes til NTFs adresse:
Westye Egebergsgt. 8c
0172 Oslo

Mest jul med Bamse

Julekalenderen som medfulgte *Bamse* nummer 11 i fjor, inneholdt 25 luker. Bedre nyvinning har vi ikke sett maken til på lenge! Den siste luka skulle forøvrig åpnes første juledag, på fredsdagen. På denne måten ville Bamse minne både store og små om at jula er fredens høytid, heter det i pressemeldingen fra Serieforlaget Hjemmet.

Bamse kunne også feire et jubileum i fjor. Da var det nemlig 25 år siden han først dukket opp i en tegnefilm. I 1973 fikk han eget serieblad. I Sverige kommer nå verdens sterkeste bjørn i like stort opplag som *Kalle Anka*.

I løpet av de årene som har gått siden *Rune Andreasson* introduserte Bamse til tegneserieleserne har han gjort mange dristige trekk. Det vakte stor oppmerksomhet da Bamse fikk en datter som var psykisk utviklingshemmet.

Tarzan snakker dansk...

Dansk Semic har overtatt verdensrettighetene til å utgi den menneskelige apen **Tarzan**, og danske tegnere er gang med serier for utgivelse i Europa og USA, med første hefte ut på midten av 1992. Initativtaker er Tarzan-entusiast Henning Kure...

Tor Sandberg (*intiativtaker og primus motor*), **Jon Gisle** (*senior-redaktør*) og **Finn Bjørklid** (*ansvarlig for produksjon m.m.*). **Tor Ødemark** (*økonomi*) var ikke tilstede ved stiftelsesmøtet.

Utgivelsen vil komme som et album på antatt ca 70 sider høsten 1992, som vil bli det nye forlagets eneste utgivelse for året. TEGN vil komme tilbake med pirrende detaljer i de kommende numre.

F.B.

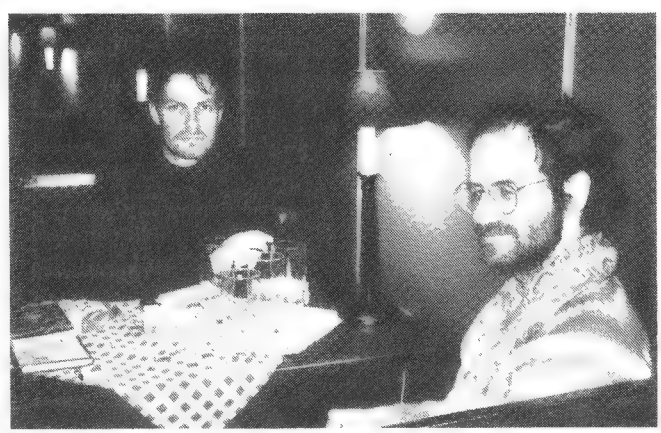

Første møte med Steffen Kvernland og representant for det nye forlaget TEGN, Finn Bjørklid (foto: Tor Sandberg)

Sladder:
Charles M. Schulz spiller golf med Mort Walker og Jim Davis...

Steffen Kverneland på kafé

Første desember inntok TEGNs utsendte Café Tamara for å drikke en halv liter øl, men også for å beskue kunst...

Oppe på veggene til det trivelige bedriknings- og bespisningsstedet på Grunerløkka hadde nemlig **Steffen Kverneland** plassert en del av sine verker. **"Scener fra en nyttårsfeiring"** var tittelen på utstillingen.

De av TEGNs lesere med den aller beste hukommelse, husker kanskje at Kverneland snakket om disse bildene da han ble presentert i herværende tidsskrift (*TEGN nr. 1/91*). De er basert på fotografier fra en reell nyttårsfest, med Kverneland selv som sentral figur på de aller fleste fotoene. Overføringen til maleri har tilført bildene en helt ny og fasinerende dimensjon. Kverneland har vrengt og bøyd og bøyd og vridd på de stakkars personene, men ellers beholdt alle detaljene, ned til de blitzrøde øynene.

Allerede under vernissagen ble det første av bildene i serien solgt. Hvem andre enn *Ole Olsen*, tidligere tegneseriebutikkinnehaver, albumutgiver, tegner og filmmaker, fikk tilslaget på det siste bildet i serien, som viser Kverneland og en Joni Mitchell-lignende kvinne.

Kverneland tok ned sinebilder i midten av januar. Innehaveren av *Cafe Tamara*, som forøvrig er firmenningen til den kjente fotballspilleren *Trond M. Evensen*, forsikrer TEGN om at Kverneland langt i fra er den siste tegner som får stille ut hos henne. Allerede til våren er det klart at *Espen Schei*, kjent fra blant annet Forum, Det Pestmodernistiske Testamente og TEGN, stiller ut en del av sine arbeider.

Kul suksess-jul

Disneys halvnakne ender måtte bite i gresset for en heilnorsk juletegneserie i desember. *Kul jul* av *Kristian B. Walters* ble solgt til over 50 aviser.

Til sammenligning var det bare rundt 30 aviser som valgte Disney.

22-åringen Walters betegner selv suksessen som vanvittig.

—*Kul jul* er en oppfølger fra en lignende serie i fjor. Også den var en suksess, men på langt nær så stor som årets serie. Vi hadde aldri drømt om at så mange aviser skulle foretrekke oss i stedet for andre serier.

Kul jul er forøvrig rettet mot et mer voksent publikum enn hva Disneys serie er.

—Disney leverer bra serier for yngre barn. Da vi fant ut at vi skulle lage er juleserie, måtte vi lage noe annet. Det er bevisst at *Kul jul* er stikk motsatt av Disney på mange måter.

Walters lover en oppfølger til *Kul jul* i god tid før neste jul.

13 år gammel kom Walters til Odda fra London, sammen med sin norske mor og engelske far. Der fikk den tegneglade tenåringen raskt kontakt med den jevnaldrende oddingen *Øyvind Sagåsen*, som var like opptatt av å sette streker ned på papir. Etter hvert gikk det opp for de to at de ville gjøre et yrke ut av tegningene sine. For snaut to år siden startet de to kameratene opp *Norsk Seriebyrå*. De fant fort ut at fortjenesten ville bli større på denne måten enn hvis de gikk veien via etablerte byråer. I dag tjener de gode penger på virksomheten, forteller Walters.

Norsk Seriebyrå leverer regelmessig serier og tegninger til over 120 blader og aviser over hele Norden. Både ukeblader, fagblader og mannfolkblader står på mottakerlista. Walters er også kjent fra humorbladet *Pyton*. Der får hans figur *Pervo-Kris* herje fritt.

—Vi ønsker å knytte til oss flere tegnere, for Øyvind og jeg rekker ikke lenger å tegne like mye som det er etterspørsel etter. Fire tegnere har levert ting til oss som er bra, og som vi kan bruke. Er det flere som har lyst til å prøve seg, så nøl ikke, oppfordrer Walters.

Tor Sandberg

Norsk Seriebyrå har postadresse Askane 14 C, 5750 Odda. Telefonnummeret er 054/44355. Telefax-nummeret er 054/44 003.

DA ER JULA SNART OVER OSS IGJEN, OG I DEN ANLEDNING VIL JEG (WALTERS) GI DERE LESERE SJANSEN TIL Å VELGE UT EN NISSE SOM VI DA SKAL BLI BEDRE KJENT MED I DENNE SERIEN....
...OG VINNEREN ER .... NR. 3.!!
TYPISK! JEG SØKTE ETTER Å FÅ VÆRE MED I EN WALT DISNEY JULESERIE, OG SÅ HAVNER JEG I DENNE B-STRIPEN!
© 1991 Norsk Seriebyrå
WALTERS

Kristian B. Walters (til venstre) slo knock-out på Disney med sin juleserie Kul jul. Til høyre Walters medsammen-svorne i Norsk Seriebyrå, Øyvind Sagåsen. I bakgrunnen Odda.

Blues for serieelskere

Har du sans for tegneserier og kriminalromaner? Da kan *Idar Lind* være verdt å stifte bekjentskap med.

I *"13 takters blues"* finner leseren gjentatte henvisninger til tegneserier. Spesielt virker det som om Lind har sans for *Sokals* serier. Både *"Et hundeliv"* og *"De hvite luglenes rike"* henvises det til ved flere anledninger i boka.

Når det gjelder selve plottet har Lind gjort det betydelig bedre før. *Hotel Tordenskjold* med antihelten *Antonio Steen* er det beste fra den kanten.

Det er også andre kriminalforfattere som har hentet inspirasjon fra teg-

Fortsetter neste side...

TEGN i Tiden

Smørbukk-stipend til Aasnes

Håkon Aasnes er tildelt det aller første Smørbukk-stipendet. Hedersprisen på 5000 kroner ble overrakt under feiringen av Smørbukks 50 års dag. Foruten *Smørbukk* tegner produktive Aasnes, som jo har blitt en av nestorene i norske tegneserieverden, *Annika, Seidel og Tobram*, Vi på *Eiketun* og *Brage Breiskalle*. I følge *Norsk Tidend*, som vi også har sakset resten av opplysningene fra, har Aasnes også tegnet Donald Duck og Fantomet.

Aasnes har tegnet Smørbukk i ti år nå. Theodor Kittelsen var den første til å feste Smørbukk til papiret. Det skjedde i 1880-årene. Opprinnelig er historien om Smørbukk et av de mange eventyrene som *Asbjørnsen og Moe* samlet inn. Det nå rundt 150 år siden Smørbukk ble "funnet" på en gård i Gjerdrum. Den modrne utgaven av Smørbukk ble utviklet av *Jens R. Nilsen*. Opprinnelig het Smørbukk noe helt annet. Asbjørnsen og Moe hadde imidlertid ikke sansen for Smørdall og forandret det til det nå innarbeidete Smørbukk.

T. S.

Håkon Aasnes, slik han ser seg selv, omgitt av sine tegneserie-figurer...

Superheltenes død

Hulk har gjort det. **Supermann** har gjort det. Og **Lynvingen**. Det er snart bare **Edderkoppen** som ikke har gjort det.

Hva da? Gått inn som eget blad i Norge. Leserne har nemlig vendt de trikotkledte ryggen. *Supermann* måtte gi seg etter 25 år som eget blad i Norge. *Lynvingen*, eller *Batman*, har ikke vært like standhaftig. Det var et opphold på noen år før han feide inn på nytt. *Hulken* på sin side, har også kommet og gått. Vi husker ham som *Koloss*. Nå får han nøye seg med å være grønn av misunnelse over de som får fortsette å bli utgitt. Kanskje er det like greit. Når vi sammenligner **Koloss nr. 6/1968** med det siste nummeret som kom med Hulk i fjor, faller Las Vegas-eventyrene til den aldrende superhelten sørgelig gjennom.

neseriene, som for eksempel *Julian Symons*. I hans *"Mordet i sovebyen"* (*The End of Solomon Grundy*) møter vi den frustrerte og hissige Solomon Grundy. Supermann-lesere vet at dette er navnet på en av de særere superskurkene i Clark Kents univers. Grundy, som innehar noe omtrent tilsvarende en huleboer-hjerne, har også superkrefter, supre nok til å ikke automatisk bli slått til plukkfisk av mannen av stål.

I Julian Symons bok er Solomon Grundy ansatt i reklamebransjen. Etter hvert blir han anklaget for mord på en ung pike.

En liten pussighet til slutt. I den danske oversettelsen av boka omtales Solomon Grundy som Salomon Grundy, uvisst av hvilken grunn.

Tor Sandberg

Ta tele*fan*, for *fon*!

Donalds telefonnummer er **02 47 11**, det finner man i Donald Duck nr. 45/1982. Da **Al Tagliaferro**, tegneren bak de klassiske *Fra dag til dag*, oppga sitt eget telefonnummer, ble han plaget i dagevis av folk som kvekket i røret. *Hjemmet* har glemt hvilken serie dette er. Lesere som vet, kan ringe **02/94 14 00** og informere **Svein Erik Søland**, eller **Solveig Thime**...

Et spørsmål om nyanser

Fantomet-redaktør *Tomas Algard* har problemer med kjærligheten...

Det finner vi ut ved å lese fagavisen *Journalistens* språkspalte. Uttrykkene "å bli forelsket" og "å forelske seg" brukes om hverandre i Semics lokaler, kan han røpe. Det synes ikke Algard er riktig. Han mener å forelske seg er en aktiv handling, mens å bli forelsket er noe man bare blir utsatt for. Algard mener at han ut i fra erfaringer i sin ungdoms vår, kan påstå at forelskelse er noe man blir rammet av, ikke noe man aktivt arbeider med. Kjærlighet, derimot, krever mye mer av egen innsats.

Jentene i *Starlet* er imidlertid ikke enige med Algard. De mener at de to uttrykkene er likeverdige. En kompromissløsning Algard lanserer er å skrive at man "faller pladask for" i stedet, men han innrømmer at man da ikke egentlig får noen løsning på problemet, som kanskje ikke er noe problem i det hele tatt.

Journalistens språkspalte kan ikke svare på Algars problem. Saken er sendt til høring blant de av *Journalistens* lesere som har språklige erfaringer på området.

Har jentene i *Starlet* blitt forelsket eller har de forelsket seg. Tomas Algard skulle gjerne ha et svar.

Tor Sandberg
(*Sexolog*)

*Til venstre: Det store spørsmålet som ble stilt i ungpikebladet **Starlet** nr. 1/92*

Thore Hansen:

Gigant & tusen-kunstner

Intervjuet av **Tor Sandberg**

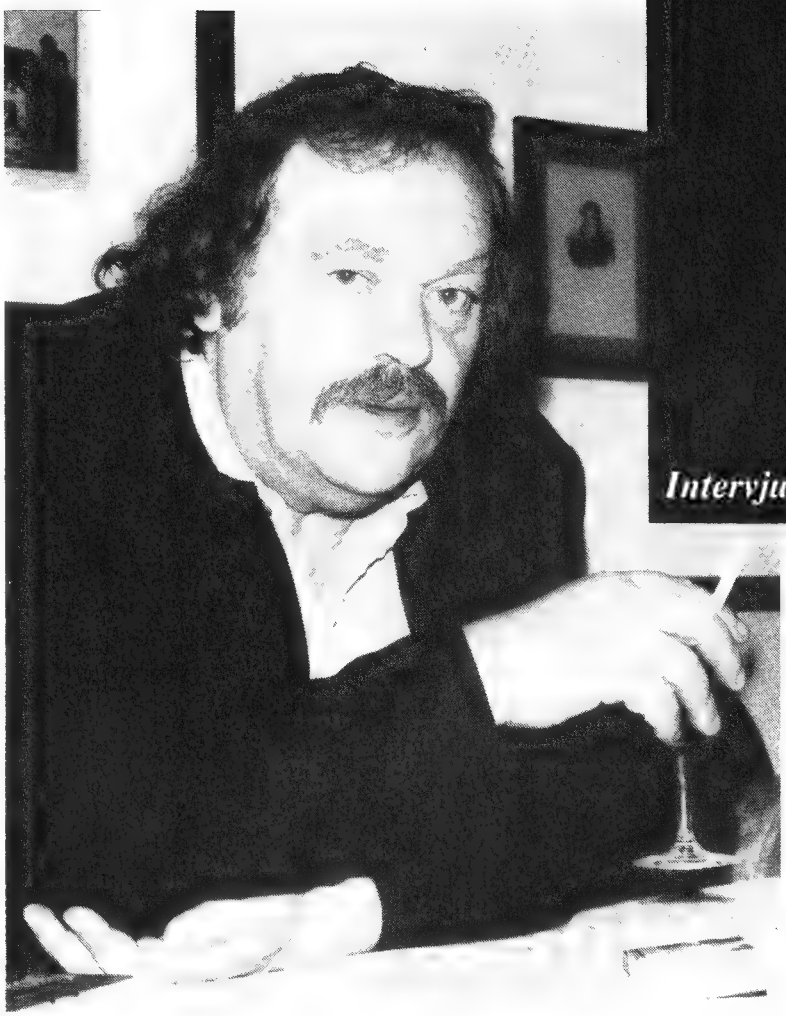

Den kalde vinteren 1942, mens alle i Glemmen hadde blærekatarr, inkludert de uniformerte tyskerne som oppholdt seg i området, ble det født en liten gutt som fikk navnet Thore Hansen. I dag er han en av fire Thore Hansener i telefonkatalogen for Fredrikstad. Han står oppført som forfatter og tegner, men drømmen det er å spille hovedrollen i en film! Det er snart det eneste han ikke har gjort...

Jeg venter. Det skjer på et utested i Gamlebyen i Fredrikstad. Lenger inne i lokalet sitter noen halvgamle mannfolk og skriker og bærer seg over duggete halvliterglass. Blikkene deres er fokusert på en flimrende TV-skjerm. Over den løper et stort antall karer i korte bukser etter et ball. Hver gang en av dem når igjen ballen, sparker han den bare videre...

Sekundviseren har bare så vidt hakket seg forbi det avtalte tidspunktet, da et digert menneske ruller inn. Instinktivt vet jeg at dette er mannen jeg venter på. Jeg kremter halvhøyt bak den brede ryggen og kroppen foretar en vending.

—*Thore Hansen*, formoder jeg.

—Ja, brummer mannen og rekker ut en diger bokserneve.

Et par minutter senere sitter vi på hver vår side av et furet, værbitt bord med blafrende stearinlys. Hansen fordyper seg over en karaffel rødvin. Selv har jeg fått meg en øl. Det er alltid best å intervjue folk med en halvliter øl ved sin side.

Så slik ser han ut altså — i levende live. Stor og diger. Den hvite skjorta er åpen i halsen. En inngått dressjakke sitter utenpå den. På bordet foran kunstneren, en pakke Marlboro. I den høyre neven, sammen med vinglasset, sitter den glødende nikotinpinnen. Røyken slanger seg opp mot den brede, velvoksne barten og videre oppover, forbi smilende øyne og markerte øyenbryn.

Dette er mannen som gjennom snart fire ti-år har tegnet, skrevet og illustrert med en nesten skremmende produktivi-

Ironisk og psykologisk portrett av fordums store norske westernhelt Morgan Kane...

tet. Selv husker jeg ham best fra flere årganger med *Konk*, men det finnes vel snart ikke det tidsskrift eller ukeblad som ikke har benyttet Hansen på en eller annen måte.

Bare 13 år gammel fikk han sin første avistegneserie på trykk. Den het *Urtidsjegere*. Hansen laget serien sammen med Tore Nilsen. TN. Javisst, det er samme mann som nylig har hatt tegninger på trykk i *Pyton Spesial*.

—Vi leverte en ferdig serie på 30 striper til *FredriksstadBlad*. Serien gikk hver lørdag. Den var Hogarth-inspirert og det var en fantasy-serie, forklarer Hansen kort og konsist.

Det er slett ingen tilfeldighet at han debuterte i en Østfold-avis.

—Jeg har bodd i Østfold i hele mitt liv. Jeg er en heimføding. Det er et bevisst valg at jeg nå bor i Fredrikstad. Fredrikstad er en kjedelig by. Kjedsommelighet og mangel på penger er de to tingene som får meg i gang.

Etter en dårlig realskoleeksamen og avslag på søknaden om opptak ved Kunst- og håndverkskolen, stakk Hansen til sjøs. I tre år romsterte han i byssa rundt omkring på verdenshavene. Mellom måltidene skrev og tegnet han humoristiske reiseskildringer. Disse havnet blant annet i ukebladene *Nå* og forlengst inngåtte *Aktuell*. Tilbake på landjorda ble det ett år i militæret, men da fikk tusj og penn stort sett ligge i fred. De som har vært gjennom 365 dager i grønt, forstår det så godt. Militærlivet inspirerer ikke til annet enn frustrasjon.

Etter dimitteringen dro Hansen i utlendighet. Til København. Studiene ved Kunstakademiet der ble det ikke noe av. I stedet fortsatte han å tegne, blant annet for danske blader.

Det frivillige eksil kom til et opphør etter ett drøyt år. Hjemme igjen i Norge fortsatte Hansen å oppsøke blad-redaksjonene. Fra 1964 ble han fast bidragsyter i *Magasinet for Alle* hvor Nils Johan Rud styrte med sikker hånd og åpent sinn. Han hadde redigert bladet i over 30 år, mens han samtidig skrev en rekke bøker. Ofte beskrev Rud livene til arbeidere og småkårsfolk. Opprinnelig hadde *Magasinet for Alle* en klar sosialistisk tendens. Da Hansen rykket inn,

Jeg spår leseren mang en humrestund, men pass på så latteren ikke setter seg fast i halsen. Den gjør det før du aner det.

Per H. Andersen i Morgenbladet om "Karivold".

hadde bladet imidlertid forvandlet seg til å bli et forum for norsk novellekunst. I tillegg til å illustrere flere store forfattere, fikk Hansen også plass for sine egne vitsetegninger i tida fram til bladet ble lagt ned i 1970. En fem siders juletegneserie er blant det Hansen husker fra disse årene.

—Nils Johan Rud og *Magasinet for Alle* var som en jordmor for skriv-ende og tegnende. Bladet betydde mye. Det var et fruktbart miljø med romslighet både i redaksjonen og når det gjaldt honorar. Vi fikk også tilbakemelding på det vi gjorde. Åpenbare feil ble fjernet. Jeg lærte at de "enkleste" vitse-tegningene ofte er de som fungerer best. Poenget har vel så mye å si som utførelsen. I dag har vi ikke noe som ligner på dette miljøet. Jeg var heldig og fikk en god læretid, sier Hansen.

Rud var jordmor for flere enn østfoldingen. Både Rolf og Finn Graff, Ragnar Joker Pedersen og Asbjørn Ystad frekventerte de samme redaksjons-lokalene, som tidligere hadde rommet mang en kjent forfatter. Tor Jonsson, Arthur Omre, Sigurd Hoel, Helge Krog og Arnulf Øverland er bare noen av disse.

Den første storsatsingen med Hansen i en av hovedrollene, var det henfarne ukebladet *Illustrert* som stod for. Der bestemte redaksjonsledelsen seg for å virkelig slå på stortromma med en omfattende tegneserieføljetong. De engasjerte like så godt Jon Bing og Tor Åge Bringsværd til å skrive manus til tegneserien som Hansen skulle sette strek til. "Stasjon Nexus i gåten om Atlantis", ble navnet på prosjektet. Men onde feer fant ut at de ville stikke kjepper i hjulene for utgivelsen.

—*Illustrert* gikk dukken, sukker Hansen så det dogger på vinglasset.

Men så lysner han igjen.

—*Vi Menn* kjøpte serien i stedet. Vi fikk dermed dobbelt honorar!

Hansen gliser.

Ha, ha, de onde feene mislyktes! Trodde vi...

—*Vi Menn* kjørte en føljetong med Isaac Asimov. Det ble et ramaskrik uten like fra leserne. Redaksjonsledelsen fikk kalde føtter. De droppet Stasjon Nexus.

Enden på visa ble at at *Bobbla* fikk serien gratis. Senere ble den trykt i Bing og Bringsværds antologi *Åndeskrift* fra side 112 til 163.

Men...

—Serien fungerer ikke i bokform. I ettertid er jeg glad den ikke ble trykt som planlagt. Det ble lagt mye arbeid i serien, men den har også mange feil.

Ting er dårlig tegnet. Noen sider er jeg slett ikke fornøyd med fortellerteknisk, sier Hansen og fukter barten med vin.

En nærmere konsultasjon av *Åndeskrift* åpenbarer en historie oppspent på det største lerretet i melkeveien. En kyborg, en superkatt, en gudinne og en romfarer (med en bart ikke ulik Hansens egen) er hovedpersonene i historien, som bringer oss gjennom både tid og rom, og som ender opp i en atombombe-eksplosjon, 1500 år før fødselen til Han-som-går-på-vannet.

La oss også ta med en oppfordring fra de herrer Bing og Brings-værd i etterordet til bokversjonen av tegneserien:

La det hermed være kjent at vi gir bort disse fantastiske figurer til hvem som helst som vil ha dem! Det vil si, kjære lesere, at hvis noen av dere føler trang og lyst til å skrive en novelle, et dikt eller lage en tegneserie om våre venner, må dere gjerne det. ...du som leser dette hundre år fra nå, er like velkommen som den som reagerer spontant og i neste uke. Bidrag sendes til Gyldendal Norsk Forlag, Universitetsgaten 16, Oslo 1. Merk konvolutten Nazar.

Stod det. I boka fra 1976.

I dag er originaltegningene sporløst borte. Kanskje forsvant de i et sort hull...

Trioen Bing, Bringsværd & Hansen har samarbeidet om mange andre prosjekter i årene som har gått. Hansen fikk Kultur- og vitenskapsdep-artementets pris for illustrasjonene i Bings bok "Azur, kapteinenes planet" i 1975. I 1982 fikk han billedbokpremie for "Ruffen og den flyvende hollender", med tekst av Bringsværd. Det aller første Hansen gjorde sammen med Bing var novellen "Fare, fare krigsmann". Den ble trykt i *Magasinet for Alle*.

—Nils Johan Ruud skjønte ikke noe av den, men han syntes den var faen så godt skrevet, erindrer Hansen.

—Jeg hadde aldri bevisst lest science-fiction. Via de novellene jeg illustrerte oppdaget jeg genreen. Jeg var heldig og begynte med Ray Bradbury. Tenk om jeg hadde startet med (Robert) Heinlein når han er på sitt verste! Da kunne mitt forhold til science fiction vært et helt annet i dag, grøsser Hansen.

—Den fantastiske litteraturen er ikke den letteste måten å få det store publikummet på. Heller ikke anerkjennelse. Tor Åge Bringsværd vil aldri bli tilgitt for at han skriver fantastiske historier.

En aparte bok med atskillig fordekt humor, en bok for folk som ikke først og fremst leser for tidsfordrivets skyld.

Odd Solumsmoen i Arbeiderbladet om "Skumringer".

Etter at Magasinet for Alle gikk inn, fant mange av de som hadde fått uttrykt seg i bladet, veien til *Alle Menn*. Bladet var vesentlig anderledes enn dagens utgave.

—Det var clevert snekret sammen. Et nummer inneholdt en krim, en western, science fiction og humor, forteller Hansen.

Etter påtrykk fra Bing og Bringsværd begynte Hansen å utvide sitt reportoar til å omfatte både SF-noveller og humoristiske poeng-noveller. Disse kom etter hvert på trykk i mannfolkbladet.

— Både i humoristiske ting og i science fiction er det om å sette tingene på spissen, forstørre dem og forminske dem. Det er snakk om å betrakte virkeligheten på samme måte, altså en annen måte enn den realistiske.

Hansen holdt hus i *Alle Menn* til midten av 80-tallet. Den siste tida der, hadde han sammen med Asbjørn Ystad ansvaret for *Harakiri*, noen særdeles respektløse og harselerende humorsider.

Reaksjonene på de to herrenens utfall og innfall, omfattet foruten astmalignende latteranfall, alt fra stirrende vantro til frådende raseri. Også statsministerens kontor fant grunn til å reagere skarpt i brevs form.

—Brevet fra statsministeren gav en god følelse. Det beviste at vi ikke hadde stivnet helt, slår Hansen fast og skåler for seg selv og de gode, gamle dager.

At østfoldingen fikk herje så mye i Alle Menn som han gjorde, skyldes i følge ham selv, naive og troskyldige redaktører, men så...

—Men så ble bladet ei pornoblekke og norske orginaltegninger ble skiftet ut med skrevende damer og syndkat-innkjøpte serier.

La en tåre falle for en tid som aldri kommer tilbake. Parallelt med uhumskhetene i *Alle Menn* holdt Hansen det gående med harselerende ablegøyer i *Konk*, som på mange måter var en slags forløper til *Pyton*. *Konk* var imidlertid mer litterært og gag-preget enn *Pyton* er i dag. Foto-montasjer, noveller og uhøytidelig omgang med politikere, forfattere og seriehelter huskes med glede. Og så klassikeren da: *Harry Kure tar corner.*

Hansens noveller i *Alle Menn*, *Konk* og andre steder, banet veien for hans debut i bokform. I 1975 kom SF-

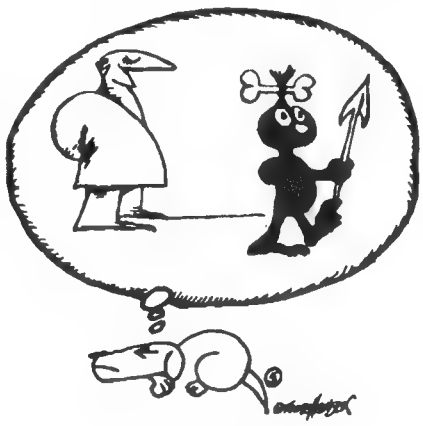

Thore Hansens serier er ofte bløte, men han kan også være subtil...

novellesamlingen "Grimaser".

—Den var illustrert med tegninger som ikke hørte hjemme sammen med novellene. Noen av novellene var trykt før, andre var skrevet for radioen...

"Historiene og i enda større grad tegningene i Grimaser er nært beslektet med poesi, ja, enkelte er poesi, personlige syner en blir invitert til å delta i". Det skrev Nils Nordberg om "Grimaser", da han anmeldte den i Dagbladet.

Samme år kom også barneboka "De flyvende hvalers land". Boka ble en suksess, slik at også NRK ville lage TV-serie av den. Før serien i tre episoder ble virkelighet, måtte Hansen lage 170 tegninger i farger.

—Det var en primitiv form for tegnefilm, men hvis man har med relativt unge barn å gjøre, tror jeg at litt stillestående metoder er vel så bra. De får tid til å fordøye både bilder og ord da. Nå virker det som om man er livende redd hvis det ikke skjer noe på to sekunder.

Hansen var knyttet til fjernsynet i lang tid. Han laget illustrasjoner til de forskjelligste programmer. Skulle noen synge en vise, var Hansen god å ty til.

—Det var et større marked for tegninger i fjernsynet da. Nå virker det som om det mer eller mindre bare er aktuelt med tegninger til barneprogrammer.

Hansen beklager dette. Han mener mye fremdeles er ugjort når det gjelder kombinasjonen tegninger og fjernsyn.

Pang! Vinglasset smeller i bordet. Hansen trekker munnvikene opp på en halvt forrykt måte.

—Da begynte faenskapet! Det begynte å spre seg virkelig. Det hendte perfeksjonisten i meg så på meg i speilet med tårefylte øyne. Men samtidig var jeg nysgjerrig etter å prøve nye ting. Den ene uka skrev jeg noveller. Den neste illustrerte jeg. Tegneserier laget jeg hele tiden. Jeg hadde også teaterjobber, som scenograf. Både for TV og Rikskteateret. Jeg laget tegnefilmer.

Hansen trekker pusten i all oppramsingen og blir stille. Ettertenksomt stille. Etter hvert ble mangfoldet likevel mer kanalisert. Skrivemaskinen tok mer og mer av Hansens tid. Flere og flere bøker med hans navn rullet gjennom trykkverkene og ut i butikkene. Til dags dato har han skrevet rundt 25 bøker for barn og voksne. Bare i fjor kom tre bøker fra hans hånd. Illustratøren har imidlertid aldri blitt glemt. Hansen er flink til å la sine tekster få følge av egen supplerende og utvidende strek.

Parallelt har tegneserier flommet ut fra Hansens overflødighetshorn. I *Vi Menn* gikk blant annet *Papagøye-Olsen* og *Satyren* i mange år. Førstnevnte en særing av en sjømann med en riktig sjømanns-kjæledegge på den ene skulderen. Sistnevnte var med sine bukkebein og hornkledte panne, en av de særeste tegneseriefigurene verden har sett. Og også en av de aller mest dameglade. Satyren gjorde så visst ikke skam på sitt navn. I forløperen til *Forsvarets Forum* gikk *1030*. Det var som navnet indikerer en vikingeserie og den ble oppfunnet lenge før Hårek Berserk. *Buskfjompen* var navnet på en figur som i lang tid var å se i Hjemmet. Det var en slags trolllignende skapning, som trivedes best inne mellom de høyreiste grantrær.

Visse Thore Hansen-figurer er mer klassiske enn andre...

Hansen forklarer produktiviteten som kan få en hvilken som helst japaner til å virke som en latsabb, med en meget effektiv strek og ikke mindre effektiv hjerne.

—Det ser voldsomt ut, men jeg tilhører ikke de tegnere som bruker tusen streker. Når jeg setter meg ned er det klart i hodet. Jeg kan se på TV, men nøtta går. Ikke bevisst — halvbevisst. Jeg sier fra til datamaskinen og den begynner å jobbe.

De siste årene mener Hansen selv at han har trappet ned noe.

—Det har vel med alderen å gjøre, men også med to andre forhold. *1.* Selvkritikk. og *2.* Perfeksjonisme. Nå vil jeg unne meg å kjenne det på værhåra når en ting er ferdig. Jeg tar den tida jeg trenger, uansett deadline.

I motsetning til mange andre, har Hansen stor sans for *Pyton*. Denne begeistringen førte til at han selv ville være del av teamet bak bladet. Han formidlet sitt ønske til sjefs-pytonist Dag Kolstad, og nå er Hansens strek jevnlig å se i bladet.

—Jeg er imponert over at pene, unge menn lever på heltid av og til og med eksporterer tegneserier. Det er gledelig. Kolstad er profesjonell. Han farer ikke med haralabb. Selv er jeg dobbelt så gammel som de andre som tegner der. Til å begynne med var jeg nok noe gammelmodig, men nå har jeg begynt å tegne serier på alvor igjen.

Hansen forteller at *Pyton* har gitt ham ny lyst til å eksperimentere.

—Jeg er interessert i å lage et grafisk språk. Utforske og bygge opp sidene på en ny måte. Det blir litt kjedelig med rammer og åtte, ni bilder. Visjonen er en tegneserieroman. Men før det skjer ser jeg helst at en eller annen i en gul Mercedes kommer med 600.000 kroner og sier: *Her Thore, lag den tegneserieromanen!*

I tillegg til *Pyton* tegner Hansen regelmessig i *Barnestreken*. Der har det så langt blitt 40-50 sider føljetong med *Sjøormen Ruffen*. Nå er det imidlertid Hansen selv som skriver manus.

Generelt synes Hansen det er ille at forfattererstanden ikke finner tid til å skrive manus til tegneserier.

—Få durkdrevne forfattere hiver seg ut i det. Jeg har en fordel selv. For meg er det det samme om det er snakk om tegneserie eller novelle. Skal vi komme noen vei med tegneseriene, må vi gjøre dem voksne. Kulturdepartementets pris er et skritt på veien til anerkjennelse. Grafikere, tegnere, til og med folk som ikke er flasket opp på tegneserier, bør begynne å lukte på mediet. Gode tegnere uten manus bør kontakte forfattere. Så får man heller ta jobben med å forklare eldre forfattere hva tegneserier går ut på.

Og skulle det mislykkes får man gå til klassikerne.

—Bare ta *Snorre*. Der er det

tegneseriespråk. Det finnes ikke et overflødig ord der. *Snorre* burde også bli film. Det er utrolig at vi ikke eksporterer vikingfilmer.

Hansen himler med øynene og tar en støyt av vinglasset i mangel på bukkehorn med mjød.

— Vi trenger nye uttrykk. Det vi mangler er: *1.* En god tegneserie for de minste. *2.* Og for de voksne. Er det noe vi kan eksportere, er det tegneserier. Det er virkelig et internasjonalt språk.

Men selv om Hansen tegner og tegner og tegner, er det som forfatter han får størst oppmerksomhet. For tida har han stor suksess i Danmark med serien *Skoglandet.* Tre bøker er ute så langt. Den fjerde kommer til høsten.

—Det er en voksen-ungdomsbokserie. Fantasy. Handlingen finner sted i en skogverden, ikke oppgitt hvor og når. Det starter med at en menneskegutt blir funnet i et dragereir. Det handler om den gode gamle kampen mot det onde. Egentlig handler det om her og nå, men gjort i eventyrets form. Hat, kjærlighet, vennskap, overtro er deler av dette. Det ligger nok også en kritikk over dem som

Selv om synspunktene er gammelkjente, greier forfatteren å gi dem en form som treffer med sin oppriktighet.

Haakon W. Isachsen i Dagbladet om "Han som lengtet etter stjernene".

på død og liv skal gjøre oss religiøse, i disse bøkene. Jeg hadde tenkt å slutte etter tre bøker. Nå har det blitt fire. Jeg er stygt redd det blir fem.

Hansen er forøvrig oversatt til en rekke språk. Vi nevner i fleng islandsk, tysk, fransk, ungarsk, spansk og japansk.

"Der elven gjør en sving", som utkom i fjor, er Hansens første barnebok som passer for opplesing i barneskolen. Dette var da også foranledningen til at han skrev den. Han manglet nemlig noe å komme med når lærere spurte om han kunne lese noe for åtte, ti-åringer. I løpet av året vil den bli barnetime for de minste i radioen. Det skjer sammen med komponisten Trygve Madsen.

—Jeg tror det kan bli noe helt spesielt. Vi ser for oss en dialog mellom oss to. Tenk deg bare når to kaller med tusen sigaretter diskuterer hvordan det høres ut når en våralv går i skogen.

Hansen håper å fortsette i samme halsbrekkende tempo til begravelsesbyrået kommer og tar mål. Han er ikke redd for å slippe opp for ideer.

—Ideer avler ideer og hjernen er en muskel. Får den ferie blir muskelen slapp. De som er redde for ikke å få ideer får dem heller ikke, slår Hansen fast.

Selv om ideene flommer, er de sjelden hele og fullstendige ved ankomst.

—Jeg ser ofte begynnelsen, men ikke slutten. Spenningen med arbeidet er å finne ut hvordan det går. Jeg kan bli stående fast i arbeidet. Da hender det jeg tar med en bok på do. En biografi, eller noe historisk — og plutselig finner jeg merkelig nok noe som kan føre meg et steg videre. Det har skjedd gang på gang. Det er ikke magi, mer assosiasjoner og også en form for selvsikkerhet. Jeg skrev en bok i 1978, "Karivold", en surrealistisk roman. Når jeg under skrivingen ikke kom videre, fikk jeg hovedpersonen til å spise. Jeg hadde en stor

Fortsetter neste side

Humor-biennalen

I oktober arrangeres den fjerde humor-biennalen i Fredrikstad.

Med Thore Hansen som president for arrangementet, har det utviklet seg til å bli en begivenhet for både tegnere og tegnerinteresserte fra hele verden.

Men det var Ragnar "Joker" Pedersen, som fikk ideen til arrangementet, sier Thore Hansen beskjedent. Bakgrunnen var at begge de to tegnere regelmessig fikk innbydelser til tegnerfestivaler i nære og fjerne land. Til slutt slo det Pedersen at også Fredrikstad og Norge trengte noe slikt.

Etter en noe beskjeden start med en nasjonal festival i 1986, ble festivalen internasjonal andre gang den ble avholdt. Under det tredje arrangementet var deltakelsen større enn noensinne, blant annet takket være god med-arrangør-hjelp fra Kirkens Nødhjelp. Utstillingen, som da hadde temaet "Utvikling", ble senere vandreutstilling og besøkte et utall bedehus tilhørende ulike kirkesamfunn.

Tove "Mumitrollet" Jansson, Olaf Gulbrandsen og Krokodil har blitt viet spesiell oppmerksomhet under de foregående utstillingene. I år vil det blant annet bli rik deltakelse fra Estland. Thore Hansen har gode forbindelse med det "nye" nabolandet i øst. Det er blant

annet takket være disse forbindelsene at han har de meget gode pennesplittene han har. De er *Made in Russia* og opprinnelig ment for byråkratiet i Moskva.

Humor-biennalens arrangører er hele tiden på leting etter nye talenter, tegnere som tegner for obskure aviser i fjerntliggende land. For, som Hansen sier det, den nye store tegneren kan holde til i Amazonas, for alt han vet.

Tegnere fra mellom 60 og 70 land har vært representert på de tre første biennalene. Mye stor kunst har blitt presentert for hjemmepublikum i Fredrikstad og for tilreisende på denne måten, sier Hansen.

Han mener avistegnere som sloss med ubønnhørlige deadlines, svært ofte produserer arbeider av langt større verdi enn det hva mange grafikere som ynder å kalle seg kunstnere, klarer å få til. Avistegnernes arbeider blir imidlertid urettferdig ofte glemt i løpet av kort tid. Det ligger helt klart i forutsetningene for det mediet de tegner for, sier Hansen. Hvem bryr seg vel om Yesterdays news? ■

Thore Hansens monumentale illustrasjoner tillater ham å dyrke sin ornamentale strek og visuelle fabulering...

kokebok med toppretter. 1600 sider uten illustrasjoner. Hovedpersonen fikk gasse seg når jeg fikk problemer. Faglitteratur gir meg assosiasjoner, og derfor leser jeg faglitteratur, sier Hansen.

—Man skal aldri tvile på at man kan nå fram. Det er gifta. Kritikk kan man ta når siste punktum er satt.

Hansen er da også svært kritisk til det han har skrevet og tegnet.

—De gamle tingene er ikke OK. 97 prosent av det jeg gjør er jeg fullstendig ferdig med når arbeidet er gjort. Det er prosessen som betyr noe. En halv time etter at jeg har avsluttet arbeidet, kan jeg synes det er bra, men så er det over. Man får uansett aldri uttrykt det bildet man har på netthinna. Det er en kamp mot vindmøller.

Ideer avler nye ideer... Hjernen er en muskel...

Hansens mange år i bransjen, både som tegner, illustratør, forfatter, scenograf, ja, det være seg det meste, har vært svært fordelaktig på så mange vis.

—Når jeg får en ide, tenker jeg meg om. Hva passer den som? Roman? Novelle? Tegneserie? Vitsetegning? For voksne eller for ungdom? Det gode med min spredning er at jeg er i stand til å finne den rette drakta. Jeg slipper å tvinge ideene inn med spett.

To temaer har etterhvert utkrystallisert seg i Hansens arbeider.

—Mine temaer er: *1.* Ensomhet - ikke nødvendigvis så stygg, men også som ressurs. *2.* Troen på det umulige. Andre ting må vente.

Hansen er et isfjell. Selv om jeg har fortalt mye om hva han har gjort, er det meste fremdeles ikke fortalt. Som for eksempel om kunstutstillingene hans.

—Jeg lager av og til bilder for bildets egen skyld. Utstillingene mine har blant annet omfattet acryl-malerier. Blir bildene bra ender de ofte opp som en bok, en fortelling eller noe annet.

I 1989 holdt Hansen ustillingen "Fantasier" i Oslo. Bildene var hentet blant annet fra bøkene "Død manns blues" og "Skogland".

—Jeg har skrevet seks dikt i mitt liv. Jeg har en stor drøm om en diktsamling

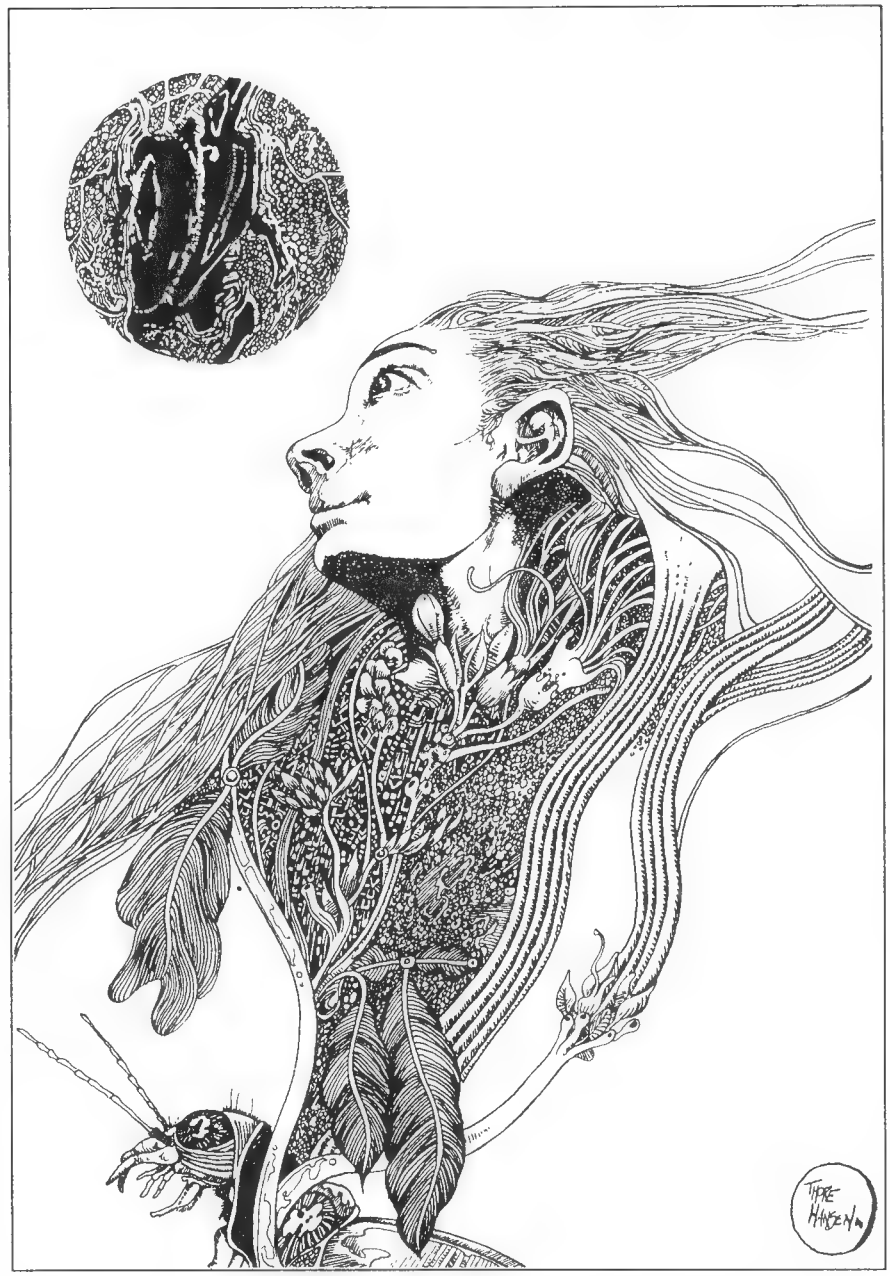

før jeg går i penalet. Noe som er helt nytt er 12 madrigaler. (som er lyrisk-idylliske tonestykker — ifølge Aschehougs fremmedord-bok fra 1956) De er med musikk av Trygve Madsen. Det skjærer at jeg ikke kan framføre dem selv, men jeg synger ikke særlig bra.

Fra tid til annen lager jeg bilder for bildets egen skyld...

Hansen største drøm er likevel ikke Pavarottis stemmebånd.

—Jeg har lyst til å spille hovedrollen i en film. Noe trist noe, gjerne i slekt med "Tåkekaien".

Vinglasset funkler i spillet fra de snart nedbrente levende lysende på bordet. "Quai des brumes" fra 1938. En film av Marcel Carne, med manus av Jaques Prevert, basert på en roman av Pierre Mac Orlan. Med Jean Gabin i hoverollen, en av fransk films store skuespillere. Fysisk ikke ulik Thore Hansen.

Handlingen finner sted i et havneområde hvor hjemløse og rotløse mennesker søker kontakt med hverandre. En av disse maler. Han kommer med følgende replikk: "Jeg maler det som gjemmer seg i det vi ser".

Det aner oss at disse maleriene ikke er ulike Hansens egne. Og hvordan slutter man så et intervju med Thore Hansen? Her er hans eget forslag:

Og så reiste han seg for å gå ned til fiskedelikatessen for å kjøpe landsdelens beste fiskekaker.

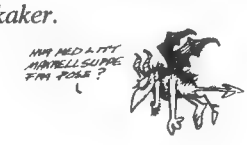

LORD HORROR

Til frontalangrep på den gode smak

Bak den noe tvilsomme tittelen *Hard-Core Horror* skjuler det seg en virkelig original, vågal og kontroversiell tegneserie.

Bladet er utgitt av det engelske forlaget *Savoy* i Manchester, et forlag som har spesialisert seg på å bli forfulgt av politiet. Mannen bak *Lord Horror*, David Britton, har blitt siktet for å selge og skrive obskønt materiale, og måtte også sone

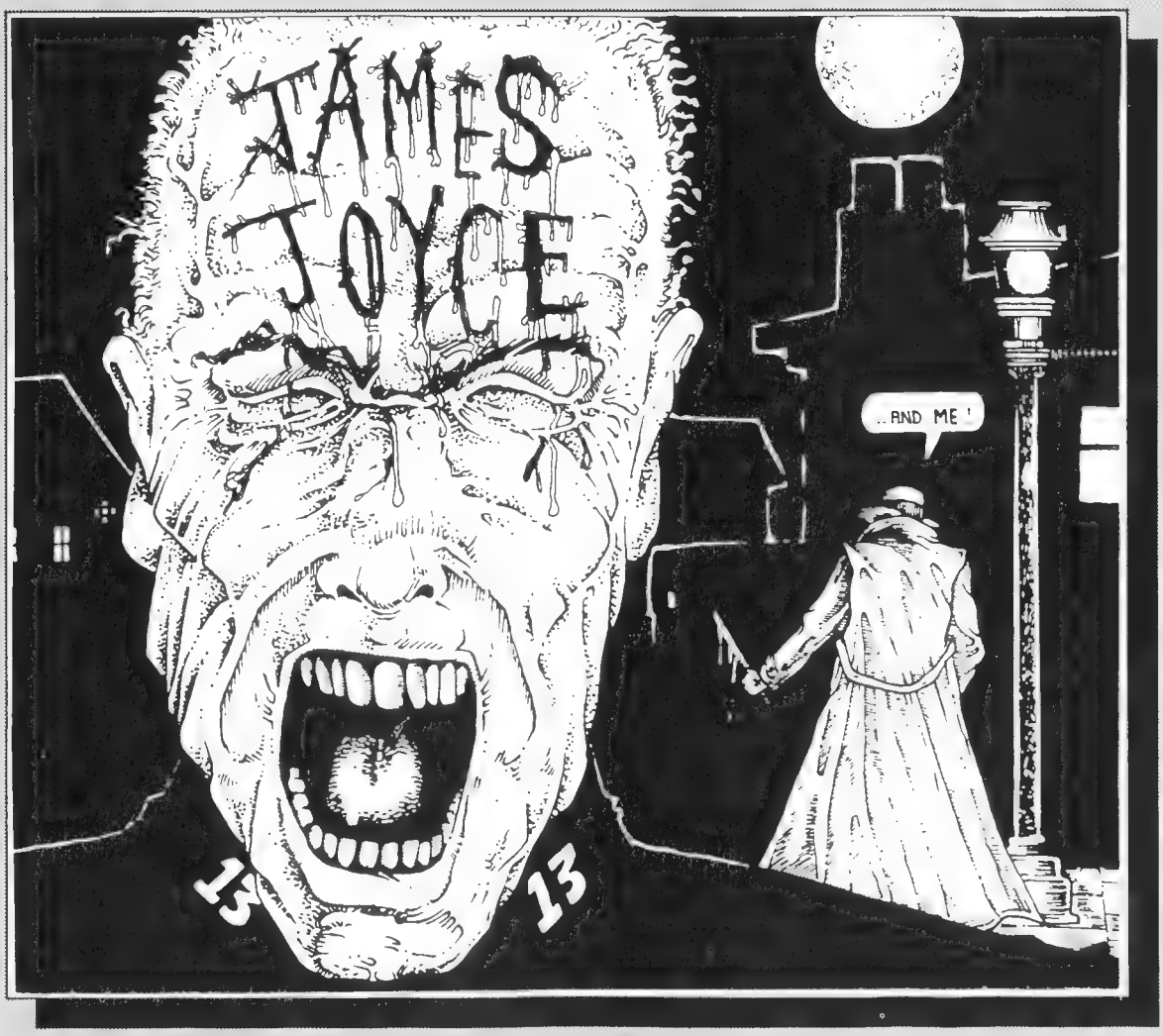

en fengselsstraff for det samme. Forlagets butikk i Manchester blir jevnlig utsatt for politirazziaer gjennomsnittlig to ganger i måneden. Til gjengjeld bruker Britton og kampanjongen Michael Buttenworth politisjefen i byen som inspirasjon for figurer i bøkene og bladene sine. Det første nummeret av *Lord Horror* viser karakteristisk nok en halshogget politisjef.

Lord Horror begynte som en roman, en svart komedie. Boka ble møtt av overstrømmende kritikker som priste boka som en sjokkerende opplevelse og som en ny type surrealistisk litteratur. Boka ble da også forbudt nesten umiddelbart og er i dag praktisk talt umulig å få tak i. En kritiker sammenlignet det å lese boka med å kræsje gjennom frontruta på en bil som kjører dobbelt så fort som lyset...

Lord Horror er basert på den engelske krigsforbryteren William Joyce, kalt Lord Haw-Haw. Joyce sendte nazi-propaganda på radioen fra Tyskland til England under Den andre verdenskrig, og ble dømt til døden for landsforræderi og hengt i 1946. Tegneserien bygger på den samme personen, men seriens Lord Horror er en smule forskjellig fra virkelighetens William Joyce.

Serien begynner i England i 1928 (mens romanen faktisk tok utgangspunkt i nåtiden). Horror er en karismatisk politiker, om enn med noen tvilsomme synspunkter, som senere utviklet seg til sympatier med Hitler-Tyskland. Horror er tegnet som en lang og tynn mann med en enorm hanekam og ditto øreringer. Han ser altså mer ut som en moderne pønker enn en politiker anno 1930. Serien bruker i stor grad virkelige personer i fortellingen. Horrors forlovede Jessie Matthews var en kjent skuespiller, Winston Churchill er Horrors politiske rival, forfatteren James Joyce er broren, Fred Astaire er rivalen, og i tillegg er også Adolf Hitler med.

Her finnes mange bevisste anakronismer og personene blir fremstilt på en høyst utradisjonell måte; Churchill er en psykotisk og sinnssyk politiker som ikke skyr noen midler for å nå toppen og som streber etter å få Horror myrdet. James Joyce, som ellers er kjent for sin banebrytende roman *Ulysses* (som også ble forbudt i sin tid), er her en massemorder som går rundt i Londons bakgater om natten og skjærer opp politifolk. Adolf Hitler er en tidlig pønker som praktiserer okkulte eksperimenter i stor stil. Horror selv er den verste av dem alle; en type som dreper for fote med barberkniven sin og sender radiosendinger direkte fra gasskamrene i Auschwitz.

Denne historien høres kanskje fullstendig idiotisk og komplett meningsløs ut, men den kan også oppfattes både som et skremmende og interessant utført verk. Det er langt fra perfekt i litterære og visuelle virkemidler, men det er et dristig og kontroversielt forsøk som fungerer. Historien formidler menneskelig ondskap på en fryktinngytende måte. Det er få — om noen — sympatiske personer med. Etterhvert som man leser historien, vil man få et behov for en helt, en som straffer skurkene og rydder opp, men helten kommer aldri. Det bare hoper seg opp med ugjerninger, mordere, galinger og psykopater som alle er like ille, og noen lykkelig slutt kan man slett ikke håpe på.

Fortellingen benytter ikke bare tegninger og tekst for å få fram budskapet, men også gamle fotografier, sitater, utdrag fra radiosendinger, rettssaker, sakspapirer og lignende, ofte klippet opp og satt opp i collager. Det minner leseren om at hvor enn forferdelig fiksjonen er, er virkeligheten langt verre. Fotografier av ofrene fra Auschwitz sammen med sitater og fakta om James Joyce falt mange tungt for brystet. Serien fikk avisoppslag i aviser som *The Sun*, Englands svar på *VG*, og sto i fare for å bli inndratt av politiet.

Selve tegneserien klarte heller ikke å holde seg innenfor konvensjonelle former. Nummer fire består bare av "pin-ups" fra Horrors radiosendinger direkte fra Auschwitz, en samling av glamorøse, bisarre, ekle, surrealistiske og tilsvarende scener. Nummer fem, tegnet av John Coulthart, presenterer et virkelig marerittlandskap fra Auschwitz. Disse scenene er noe av det mest forstyrrende som er laget i tegneseriemediet. Tegningene er akkompagnert av hvite felter beregnet for tekst, men er i steden helt blanke — nettopp for understreke at dette slett ikke *kan* beskrives med ord...

Tegningene til Kris Guidio er langt fra teknisk perfekte. Til tider kan sidene være svært rotete. Men tegningene er også så fulle av kreativitet og originalitet at hans manglende tekniske kunnskaper ikke gjør noe i det hele tatt.

I tillegg til hovedhistorien er det en annen historie som også handler om *Lord Horror*. Den blir fremstilt bare i tekst, og er skrevet på en slik spesiell måte at jeg tror jeg må lese den om igjen for å skjønne hva den handlet om.

Hard-Core Horror kan ikke skaffes i Norge, men den kan bestilles direkte fra forlaget. Bladene er opptil 64 sider, trykket på glanset papir i A4-format, og er ikke dyre. Hele serien kan bestilles for £8.75, som tilsvarer en norsk hundrelapp, inkludert porto. Adressen er: *Savoy, 279 Deansgate, Manchester M3 4EW, England.*

Øyvind A. Holen

Til venstre: James Joyces hobby er å maltraktere politifolk...

David Britton, Kris Guidio & John Coulthart: *Hard-Core Horror, Lord Horror nr. 3-7*, £6.25
Savoy Books 1990

Tyverier i amerikansk animasjon:

Kreative plagiat og andre tegnefilmer...

En ting er å skape selv, noe annet er å "låne" litt kreativitet fra naboen. På amerikansk betyr det muligheten til å konkurrere. I enkelte tilfeller er "tyverier" simple plagiat, i andre tilfeller kan kopien være både bedre, mer kreativ og mer original enn originalen, som kanskje selv lånte det meste et annet sted...

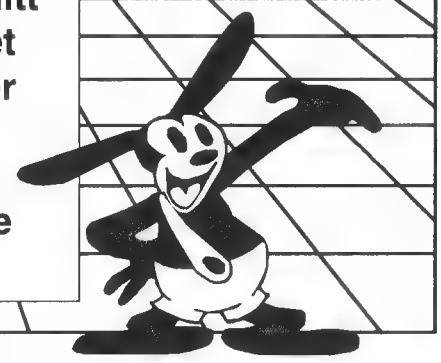

De fleste tror at det i sin tid var Winsor McCay, skaperen av animasjons-filmen *Gertie, The Dinosaur*, som var den første som noengang skapte animasjon på film. Men allerede 12 år før hadde J. Stuart Blackton laget en film som het *Humorous phases of funny faces*, som så avgjort må betegnes som animert film. Gjennom tidene har vi sett en mengde nyskapninger i tegnefilmen, og mange skapere av tegnefilm har vist seg å kunne produsere nytenkning innenfor genren.

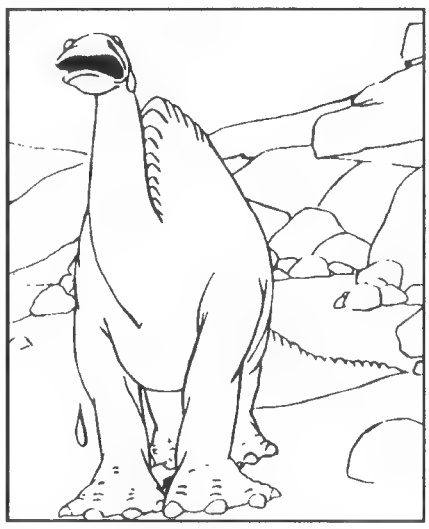

Til venstre: "Gertie the Dinosaur" av Winsor McCay (1909-1914); lenge regnet som verdens første tegnefilm, en tittel som senere er blitt stjålet av Humorous Phases of Funny Faces (1906)...

Men samtidig har man kastet et profesjonelt, og ofte misunnelig blikk over på konkurrentene, for å se hva deres siste produkt har brakt med seg av ideer og teknikk, for i mange tilfeller å plagiere eller kopiere. Og det er nettopp disse tyveriene jeg ønsker å belyse i denne artikkelen.

Allerede fra midten av 20-årene begynte Walt Disney å skape seg et navn innenfor animasjonsfilmen, med sin *Oswald The Lucky Rabbit*, og skulle innen få år skape et kvalitets-nivå innen genren som skulle bli målet for samtlige andre studioer og animatorer. Sine helaftens tegnefilmer, som begynte med *Snehvit og de 7 dverger* allerede i 1937, har Disney fått beholde uten konkurranse. Ingen andre hadde verken budsjetter eller pågangsmot nok til å gå løs på såvidt store oppgaver. Men når det gjaldt kortfilmene, skulle Disney møte stor konkurranse, og etter undertegnedes mening bli overgått av enkelte av sine konkurrenter, men ikke uten at det skulle lånes en og annen idé fra Disney.

Men la oss gå tilbake til begynnelsen; Disneys første tegnede filmfigur het altså Oswald the Rabbit. At Disney selv ikke kunne tegne, er en mild overdrivelse, det var ham selv som skapte Oswald. Oswalds første film ble lansert av Disney den 11. juni, 1927 i filmen *Poor Papa*, og figuren forekom i totalt 26 filmer, fram mot slutten av 1928. Det var da det første, og kanskje også det største, tyveriet innenfor den amerikanske animasjonen fant sted. Charles Mintz, som var gift med Margaret Winkler, som i sin tur var distributør av Disney-filmene, hadde overtatt distribusjons-siden. Ved rent taktisk spill, hadde han spilt både Walt og Roy Disney utover sidelinjen, for da Disney gikk til Mintz for å kreve bedre betaling for sine filmer, hadde Mintz sine planer klare. Han tilbød Walt en lavere betaling for filmene, noe Walt selvfølgelig ikke kunne

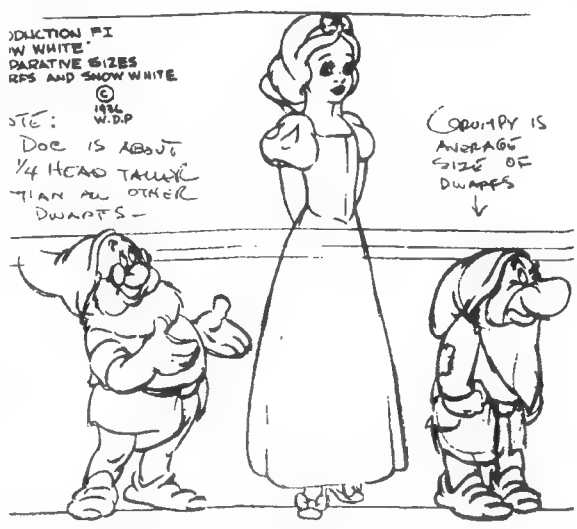

Modell-plansje fra Disneys "Snøhvit og de syv dverger" som fastslår figurenes innbyrdes størrelsesforhold. (1937)

godta. Det Mintz på forhånd hadde gjort, var ved en telefonsamtale til Roy å manipulere til seg samtlige tegnere i Disney-staben, samt rettighetene til Oswald. Den eneste som ikke hadde gått med på dette, var Ub Iwerks, en av Disneys beste og mest trofaste animatorer, som ble igjen i det ellers så tomme Disney-studioet. Men med den senere skapelsen av Mikke Mus, skulle Walt Disney ikke bare fortsette innenfor animasjonen, men bli den største noensinne. Moralen her er ren historie, for Mintz nådde aldri frem med Oswald i den grad han hadde håpet.

Van Beuren Studios var en annen animasjonsfilm-produsent, som ikke lot slippe så lett som Mintz, til tross for at hans tyveri var i en langt mindre skala. I sin filmserie *Aesops fables* dukker det opp figurer (navnløse sådanne) av en viss likhet med Mikke og Minni. For da Disney skulle vise å ha suksess med

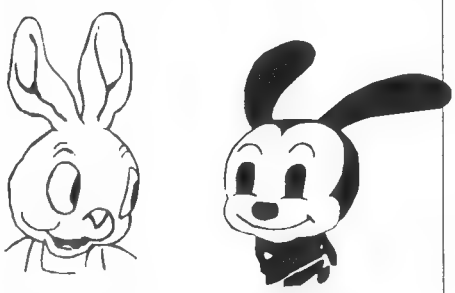

Den «nye» Oswald fra det sene 30-tall, til venstre, og den originale...

disse, var selvsagt døren åpen for alle andre studioer til å bruke mus i alle varianter (i alle fall nesten). Dette var i stumfilm-perioden, og Disneys filmer *Close Call* og *Western whoppee* var årsaken til hendelsen. I 1931 ble Van Beuren saksøkt av Disney for dette, ikke for erstatningens skyld, men for Disneys rett til figurene. Men faktum var at Disney selv hadde hentet sin ide til disse hos Van Beuren, i selsamme serie.

Disney-filmen *Whoppee Party* (1932) skulle bli gjenstand for et annet tyveri, denne gangen var det *Krazy Kat*. Til å begynne med ble denne figuren tegnet mye mer lik Mikke en vi kjenner ham i dag, og i filmen *The Masquerade Party* fra 1934 ser han faktisk ut som en dårlig kopi av Mikke. Og i og med at Mikke hadde skaffet seg en hund, Pluto, fikk også Krazy Kat dette.

av Tor Ødemark

Men det er ikke bare Disney som er blitt utsatt for tyverier. Det skal forøvrig være sagt at ordet tyveri her er brukt i varierende mening. Van Beuren ble kopiert av MGM en del år senere, da MGM brukte de samme navnene på sine to mest kjente figurer, *Tom & Jerry*, som Van Beuren hadde kalt to av sine stjerner mange år tidligere. Men her var det kun et tyveri av navn, fordi skikkelsene var totalt forskjellige. Men igjen var det et annet studio enn Van Beuren som gjorde suksess med figurene. Og Tom & Jerry er den film-serie som har mottatt flest Oscars gjennom tidene, 10 (av 22 nominasjoner).

Navn-tyverier har forekommet gjennom alle tider, og spesielt når et studio har hatt suksess med enten et navn eller en tittel, er de andre raske med å følge på. Da Disney startet sine *Silly Symphony*-serie, ble dette et navn som gav gjenklang over hele film-verdenen. Og de andre studioene var ikke sene med å komme etter;

Warner Brothers
—Looney Tunes
—Merry Melodies
Walter Lantz
—Swing Symphonies
Paramount/Fleischer
—Screen Song
MGM
—Happy Harmonies
Columbia
—Color Rhapsodies

Her var det faktisk ikke Disney, men Warner Brothers som gikk av med seieren for de mest levedyktige titlene, og disse seriene har de beholdt frem til i dag. Ingen av de andre forbinder oss med noe særlig. Men MGM skapte seg et navn nettopp ved at to av tegnerne satte sine egne navn som nærmest en tittel; Hugh Harman og Rudolph Ising ble ofte stavet Harmonising. Men MGMs serie med tittelen *Happy Harmonies* varte bare fra september, 1934 til mars, 1938. Walter lantz derimot tok ikke sin tittel før i 1941. Columbia endret sin tittel fra *Color Rhapsodies* til Rhapsodies and Phantasies. Men det er lett å se hvor inspirasjonen til navnene er kommet fra. Dette viser hvilken innflytelse Disney hadde, om ikke den samme respekten de hadde håpet på.

Et av de seneste tyverier vi har sett, er fra Don Bluths film *The secret of NIMH*. Selve filmen er en nyskapning, forsøkt laget i Disneys ånd, men hadde ikke Disneys evne til å gjøre filmen spennende uten effekter som resulterte i 12-års grense på kinoene. Og en av disse scenene, var der skurtreskeren kom og truet med å utslette Brisby-familiens hjem. Spennende var det, men ikke noe nytt. Allerede i 1941 hadde Hugh Harman produsert en film som het *The Field Mouse* som dog var en kortfilm, men som hadde nettopp akkurat dette som tema. At Don Bluth benekter enhver sammenheng, er det tydelig hvor inspirasjonen er kommet fra - eller tyveriet. Selvsagt gjør ikke dette *The Secret of NIMH* hverken dårligere eller bedre, man må bare konstatere at ting er gjort før. Er man snille, kaller man det inspirasjon, er man realistiske kaller man det tyveri. Men så har det også tidligere vist seg at så mye er laget, at gjentagelser finner sted uten at det verken kan kalles tyveri eller inspirasjon — det er bare det at to personer har hatt de samme ideer.

Tegnefilm/animasjonsfilm-mediet er et lite og gjennomsiktig univers. Derfor er det lite som går upåaktet hen. Og er det misunnelse tilstede, vil det gjøre seg mange utslag, men også kreative utslag. Warner Brothers *Coal Black and de Sebben Dwarfs* fra 1943 skjuler ikke hvorfra ideen er tatt. Men Warner ble alltid sett på som den stygge andungen innenfor tegnefilmen, så hvorfor ikke

vise det i film? Robert Clampett var mannen bak filmen, som allerede er omtalt i TEGN nr. 19, men filmen var aldri noe tyveri av *Snehvit*, snarere en parodi på den. Og i og med at den ble produsert under krigen, ble den laget som en propagandafilm for de allierte. Og enhver mulighet til harselas med Disneys original har man brukt, og resultatet ble Warners trolig til tider beste film, av deres trolig beste animatør.

Så hva er tyveri, hva er inspirasjon og hva er harselas? Det er et spørsmål som må stå ubesvart inntil leserne selv ser eksemplene. Men hvem lar seg ikke inspirere av noe an tidligere har sett, lest eller opplevd? Det er en menneskelig faktor som kun kan vurderes opp mot spekulasjon. ■

Sandman

drømmer, myter og mareritt

Sandman

Sandman er i dag omtrent den eneste mainstream-serien som får overstrømmende kritikker. Den får omfattende omtale i blader som vanligvis ikke skriver om tegneserier, den tiltrekker seg lesere som vanligvis skyr blader fra DC og Marvel (les superhelter) som pesten.

Den blir kalt "en helt ny, avantgardistisk litterær opplevelse". Mannen bak, Neil Gaiman rasket i år med seg store deler av de prestisjetunge Harvey- og Eisner-prisene, som utdeles til de beste amerikanske tegneseriene. Gaiman vant begge prisene for beste forfatter og Eisner-prisen for beste serie. (*Eightball* vant Harvey-prisen) Gaimans "hovedverk" er serien *Sandman*.

Hvordan gjøre suksess innen tegneserier

Neil Gaiman startet som journalist, noe han fort ga opp da han fikk i oppdrag å skrive en artikkel om satanisme i rollespillet "Dungeons & Dragons". Siden har han livnært seg av å skrive bøker og tegneserier. Gaiman hadde bare skrevet en tegneserie, *Violent Cases*, sammen med Dave McKean, da han ble kontaktet av forlaget DC. Han fikk frie hender og skrev først en nydelig tegneserie om en tredjerangs superheltinne, Black Orchid, også denne tegnet av Dave McKean. McKean hadde heller aldri laget tegneserier før samarbeidet med Gaiman. *Black Orchid* ble en suksess, selv om leserne ble forbauset over slutten. Serien slutter nemlig ikke med at heltinnen banker gørra ut av skurkene, og mange ventet på et nummer til hvor skurkene skulle få sin velfortjente avstraffelse. Ikke alle likte serien, og en anmelder skrev at serien var like kjedelig som filmene til den russiske regissøren Tarkovskij, spilt i sakte film.

Etter *Black Orchid* fikk Neil Gaiman lov til å prøve seg på en månedlig serie, *Sandman*. Den originale *Sandman* var en superhelt fra 40-tallet, som løp rundt i en grønn dress, hatt og gul gassmaske og fikk kriminelle til å sovne med sine drømmestøvpistoler. Den nye *Sandman* har bare navnet felles med den gamle.

Rock og serier; Sandman *ser ut som om han er medlem i det engelske popbandet* The Cure...

Gaiman trodde *Sandman* skulle bli en perfekt flopp. I et intervju sier han følgende:

"*Sandman* skulle bli min private tegneserie. Ideen var — og er — at jeg skulle skrive den slags månedlig tegneserie som jeg ville like å lese. Derfor hadde jeg regnet med at rundt nummer åtte ville forlaget si: Bladet selger ikke, det er en liten kritikersuksess, begge leserne liker det, men det er ikke nok..."

Men slik gikk det altså ikke. Bladet ble en suksess. Det kan ikke måle seg med de aller mestselgende titlene (*X-Men, Batman*), men serien er faktisk en av DCs bestselgende serier.

Hvem er Sandman?

Sandman er engelsk for Ole Lukkøye. Han kommer når du skal sove og blåser sand i øynene dine så du blir søvnig. Tegneseriens *Sandman* ser ut som om han er medlem i The Cure (engelsk popband), og han går også under navnene Morfeus, Dream m.m. Han er medlem av en familie gudelignende skapninger kalt De Endeløse (Endless). De andre er Death, Destiny, Desire, Despair , Delirium (tidligere Delight) og en til nå ukjent bror. Det vil ta for lang tid å gå inn på hver og enkelt av dem. Les Sandman nummer 21 hvor de Endeløse holder en familiemiddag...

Morfeus/Sandman er herre over drømmene våre. Vi besøker hans rike, The Dreaming, når vi sover. Riket er befolket av alt fra gamle DC-figurer til de forferdeligste mareritt og de vidunderligste drømmer.

Serien begynner i 1916 da Morfeus blir tatt til fange av en mystisk sekt og holdt fanget i 70 år, frarøvet all sin makt. De første sju numrene handler om hans kamp for å vinne tilbake diverse eiendeler som ble frastjålet ham og kontrollen over

TEGNs mann over Atlanteren:
Øyvind A. Holen

Sandman

riket hans. Disse første numrene er velskrevet, originale og spennende. Kritikerne hadde allerede bøyd seg nesegrus for Gaimans skrivekunster. Mange ble dessverre opprørt over nummer seks, som var en meget voldelig og for mange frastøtende historie.

Historien handler om en gammel Lynvingen-skurk, Dr. Destiny, som holder en rekke mennesker fanget på en kafeteria. På de mest groteske måter kontrollerer Dr. Destiny menneskenes følelser, og han oppfyller først deres høyeste ønsker før han får dem til å leve ut sine dypest begravde lyster, og til slutt får dem til å drepe hverandre. På dette tidspunktet var *Sandman* regnet som en (nesten) ren skrekktegneserie.

Fra og med nummer åtte har Neil Gaiman virkelig latt kreativiteten slippe løs, og selv om skrekk-elementene fortsatt står sterkt, er *Sandman* i dag ganske umulig å sette i bås. I nummer åtte møter vi Morfeus søster Death. Death er ikke den vanlige dystre utgaven av mannen med ljåen. I stedet er hun en ung jente med en jevnt over lyst syn på livet (døden) og den rake motsetningen til den dystre Morfeus.

Til venstre: Morfeus og Søster Death; kule typer...

Er det *alt* jeg får?

Historien åpner med at den tungsindige Morfeus sitter på en bro og mater duer mens noen unger kaster ball rett i nærheten. Tegneren dveler ved denne atmosfærestemningen til Søster Death kommer slentrende og setter seg ned ved siden av ham.

—Hva er det du gjør?

—Mater duene.

Ut av denne intetsigende replikkvekslingen, som rammer inn det orkesløse i Morfeus' misstemning, går samtalen over i Søster Deaths utlegninger over filmen Mary Poppins, men det er bare en omgående bevegelse for å spørre hva som er i vegen. Alt dette tar flerfoldige sider, ganske uvanlig for en tegneserie å ta seg såpass tid, før selve "handlingen" begynner. Søster Death har arbeid som må gjøres, og Morfeus følger med. Følger med til en syk, gammel jøde. Og:

—Så. Jeg er død. Hva nå?

Kun Søster Deaths mørke øyne, og hun svarer:

—Nå er når du vil finne det ut, Harry.

Deretter en kvinnelig komiker i en billig bar som dør av elektrisk overledning i mikrofonen.

Så en mor som henter melk til sin baby. Når hun kommer tilbake har babyen lidd krybbedøden. Søster Death bærer babyens sjel med seg.

—Men..., spør babyen, *—er det alt som var? Er det alt jeg får?*

— Ja, svarer Søster Death beklagende, *—jeg er redd for det.*

Leseren blir tatt med til andre menneskeskjebner, andre liv som har nådd sin slutt, inntil også heftet når det samme, og gutten som kaster ball i heftets begynnelse, og lurte på hvordan den mørkkledde piken kunne kjenne navnet hans, løper forgjeves ut i vegen etter ballen.

—Kom med meg, Franklin, sier søster Death, *—det er noe du bør vite...*

Om leseren aksepterer en ganske personlig vurdering, så må nummer åtte være det aller beste enkelt-nummeret av *Sandman*-serien.

Shakespeare, djevler og engler

Historiene i Sandman spenner fra de lange på sju, åtte nummer til de korte på bare ett nummer. Variasjonen i temaer er enorm, og seriens tittelperson spiller ofte bare en liten rolle i bladene. Disse bladene representerer det aller ypperste som har blitt skrevet, og bør absolutt leses. Bare hør her hva du kan oppleve:

Les om Dronning Nada i en by bygd av glass og hennes ulykkelige kjærlighet til en gud. Møt mannen

Sandman

som ikke kan dø og som møter Morfeus hvert hundrede år. Bli med på en massemorder-kongress og finn ut hva massemordere gjør på fritida. Vi får vite hva katter drømmer om. Vi får møte en ung forfatter ved navn Shakespeare og får vite hvor han får ideene sine fra. Vi får besøke Helvete, får omvisning og nye opplysninger om hvem som styrer der. Vi får innblikk i gudenes storpolitiske forhandlinger og vi møter spøkelser på engelske kostskoler. Vi besøker det gamle Rom, Paris under revolusjonen og får vite hvorfor Djevelen holder til på en strand i Perth, Australia. Og mye mer.

Hvem tegner drømmene?

Sandman har hatt en rekke tegnere gjennom de 30 første numrene uten at det har forringet helhetsbildet det minste. Det er tydelig at det er Neil Gaiman som er hjernen bak det aller meste av historiene, og selv om tegnerene har bidratt til å gjøre serien enda bedre, er det Gaiman som er stjernen.

Det var Sam Keith som startet å tegne *Sandman*, men han fant ut at serien ikke passet så godt til hans stil, så tusjeren Mike Dringenberg tok over og tegnet det meste av den andre lange historien, The Dolls House. Den tredje lange historien ble tegnet av Dringenberg (første og siste del) og Kelley Jones, mens den fjerde vil bli tegnet av Shawn McManus, som er en meget spennende tegner. De korte historiene har blitt tegnet av en hel bøling tegnere. I tillegg til de forannevnte har Chris Bachalo, Michael Zulli, Charles Vess, Colleen Doan, Stan Woch, Bryan Talbot og Matt Wagner bidratt med sine talenter.

Dessverre er nok de fleste numrene av *Sandman* vanskelige å få tak i. Men på grunn av seriens popularitet har de tjue første numrene blitt samlet i bokform. Dette er *Preludes & Nocturnes* som samler nummer 1-8, *The Dolls House*, som samler nummer 8-16 og *Dream Country*, som samler nummer 17-20. Hvis jeg skal anbefale en av disse, må det være *The Dolls House*, hvor du for det første får mest valuta for pengene, og samtidig er det kanskje beste nummeret (nummer åtte) med. Dessuten følger det med et tekststykke som gjenforteller nummer 1-7. Men bevares, de to andre er også vel verdt å bruke pengene sine på.

Neil Gaiman skriver fortsatt den månedlige utgaven av *Sandman* og har nå kommet til rundt utgave nummer 35. Gaiman har sagt at han vil slutte å skrive *Sandman* etter rundt 50 nummer.

Bladene kan skaffes hos Tronsmo for rundt 15 kroner stykket. Bøkene koster omtrent 150 kroner. ■

Neil Gaiman-bibliografi

Tegneserier:
Violent Cases (Dave McKean, Escape, amerikansk utgave Tundra)
Black Orchid nummer 1-3 (Dave McKean, DC Comics)
Sandman nummer 1 og oppover (Diverse tegnere DC Comics)
Sandman Special nummer 1 (Bryan Talbot, DC Comics)
Swamp Thing Annual nummer 5 (Richard Piers Rayner og Mike Mignola, DC Comics)
Hellblazer nummer 27 (Dave McKean, DC Comics)
Miracleman nummer 17 og oppover (Mark Buckingham, Eclipse)
Books of Magic nummer 1-4 (John Bolton, Scott Hampton, Charles Vess og Paul Johnson, DC Comics)
Signal to Noise (Dave McKean, utgitt i The Face, Victor Gollancz) Ikke utgitt ennå
Mr Punch (Dave McKean, Victor Gollancz)
Sweeny Todd (Michael Zulli, Tundra)
En *Batman* graphic novel (Simon Bisley, DC Comics, ikke sikker)
Deler av Miracleman: *The Apocrypha* nr. 1-3 (Mark Buckingham, Eclipse)
Korte historier
Babycakes i Taboo nummer fire (Michael Zulli, Spiderbaby Grafix)
Vier Mauern i *Breakthrogh*, på norsk *Muren faller* (Dave McKean, Semic)
Mr. X i *Al* nummer 1 (Dave McKean, Atomeka)
Al nummer 5, coverstory (Kelley Jones, Atomeka)
En historie i Born to be Wild (?, Eclipse)
Bøker
Ghastly Beyond Belief med Kim Newman (Arrow)
The Hitchhikers Guide to the Galaxy Companion (Pocket Books)
Good Omens med Terry Pratchett (Workman)
Noveller
Webs i More Tales From the Forbidden Planet (Titan)
Foreign Parts i Words Without Pictures (Eclipse)

Sositetstoff: TEGNs Post-julebord '92

—Om tiden gikk baklengs...

Det var et av samtale-emnene da TEGNs tradisjonelle julebord gikk av stabelen i midten av januar.

Om tiden går baklengs, kan man suge opp dritt på WC før man går baklengs til spisebordet og spyr ut de herligste måltider. Påstanden ble framlagt ved langbordet på *Restaurant Alexandros*, som også tidligere har huset TEGNs kultiverte gjester, som dessuten vet å betale for seg selv. TEGNs julebord kommer ikke bare i januar, men er også ulikt det meste annet. Gresk restaurant og ditto føde også i år, men til forskjell fra fjoråret var begge deler vellykket. Unntatt at *the grand old man* Jon Gisle ikke kunne møte grunnet at han var nedtynget av influensa og lå hjemme og hikket i seg varm whisky. Hans stand-in, Elin, stakk likevel avgårde med hovedpremien, som var nyheten for året at TEGN delte ut premier for deltagelse. Førstepremien, utdelt ved demokratisk loddtrekning, var en flaske fransk årgangsvin fra redaktørens egen vinkjeller. Andrepremien, også den i TEGNs ånd, var Jokke & Valentinernes LP *Et hundeliv* med innebygget tegneserie av Chr. Nielsen, trukket og vunnet av Eirik Ildahl, forfatter av tittelen over denne spalte, mens Bladkompaniets Terje Nordberg, selvsagt, vant den siste, men ikke den minste; en ekte *fez* (se bilde nedenunder).

Tronsmos ivrige foregangspersoner, fant dessverre aldri fram til restauranten, men det gjorde Hjemmets Erik Søland, som kom noe sent, og med bemerkningen at "Jeg kan bare bli en liten stund...", og forble ivrig diskuterende ved bordet resten av kvelden. Noe sent kom også den kjente kunstneren Steffen Kverneland med sin utkårne. Det er selvsagt mulig å holde en fest uten Erik Tunstad, snylteren som aldri har betalt abonnement på TEGN, men resultatet blir også deretter. Med Semics Thomas Algard var representanter fra Norges seriemiljø komplett. Også Øyvind A. Holen fant sitt bordhjørne å dominere. Mock Duck var for det meste usynlig der han satt og tømte i seg kinesisk risvin, til kelnernes fortvilelse. Vertskapet sto igjen med 200,- kr i pluss ved konklusjonen, som ble overført til neste års julebord. Og maten, hvordan var den? Den var utmerket. Og tiden? Hva med den? Gikk den baklengs? Ved midnatt gjorde den det...

Finn Bjørklid
Foto: Tor Sandberg

Under kåringen av fez-vinner Terje Nordberg, fra venstre; Øyvind A. Holen, Eirik Ildahl, Nordberg, Finn Bjørklid, Tor Ødemark og Thomas Algard. På motsatt side av bordet; Erik Tunstad, Tor Sandbergs bedre halvdel, og Elin Amundsen på vegne av Jon Gisle.

POGO

Av Jon Gisle

—Jeg gråter ikke, jeg øver meg i å le!

Pogo finnes på norsk i _Tommy og Tigern_ fra nr. 1/1992. Men _det_ er _Neal Sterneckys_ og _Larry Doyles_ nye versjon av serien, og slett ikke den klassiske serien av _Walt Kelly_, som vakte stor oppsikt og mye debatt på grunn av sin underfundighet, sin poesi og sin skarpe politiske satire. TEGN titter nærmere på Walt Kellys klassiske versjon, siden den faktisk er blitt ulovlig nyutgi nettopp på grunn av klonen...

I 1943 startet Walt Kelly en tegneserie han kalte *Bumbazine and Albert the Alligator*. Bumbazine var en liten gutt som bodde i Okefenokee-sumpen og kunne snakke med dyrene der. I serien fantes det også noen bifigurer, blant annet en opossum ved navn *Pogo*. Etter en tid forsvant Bumbazine fra serien, og dermed ble Albert og Pogo hovedfigurene.

I første omgang ble det bare noen få hefter med Albert og Pogo. Serien "lettet" først i 1948, da Kelly begynte å tegne for avisen The New York Star, og året etter fikk han distribusjonsfirmaet Hall Syndicate til å spre serien over hele USA.

Det var fra starten av en typisk underfundig serie. Av og til hadde den preg av metaserie. Blant annet kunne Pogo omtale seg selv som "en betydelig tegneseriefigur", og en gang foregår det en veritabel grensekonflikt mellom Pogo-serien og *Li'l Orphan Abner*, en lett forkledt versjon av *Harold Grays Li'l Orphan Annie*, som vi kommer tilbake til senere.

Temaene var viktige eksistensielle spørsmål: Hvordan ser man på en mark om den kryper forlengs eller baklengs? Lider en alligator som spiser et rumpetroll, av kannibalisme? I det hele tatt befinner vi oss i en verden av rovdyr; i denne tidlige perioden introduseres også skurkene Seminole Sam og Wiley Cat, hvis høyeste ønske er å spise Pogo, men som også driver politisk virksomhet av tvilsom karakter.

Noen av de tidlige Pogo-stripene hadde klare sluttpoenger, men disse var ikke typiske. Mange striper gir bare en situasjon, der man enten kan se på hele stripen som et poeng, eller man kan se den som bevisst poengløs. Eller poenget sitter så langt inne at man må tenke seg grundig om før man skjønner at det faktisk er et poeng.

Rammen rundt det hele er et sumplandskap som er vanskelig tilgjengelig. Okefenokee er derfor et isolert samfunn. Og det er et virkelig sted; Okefenokee Swamp ligger i det sørøstlige Georgia, nær grensen mot Florida. Innbyggerne,

som snakker utpreget dialekt, har liten kontakt med verden omkring, men utgjør selv et speilbilde av verden. Bare av og til dukker det opp tilreisende som har kjempet seg fram til sumpen med båt. De blir omfattet med stor nysgjerrighet av lokalbefolkningen.

Persongalleriet

Pogo selv er en *opossum*, en primitiv pungrotte. Kelly sier at han er i tvil om Pogo er seriens hovedperson. Han kan i mange tilfeller helt utelates, og i noen sammenhenger er dette et poeng i seg selv, som der han stiller som presidentkandidat og selv spiller en passiv, nærmest usynlig rolle. Som så mange hovedpersoner er han litt for straight, nesten kjedelig. En annen gang uttalte Kelly: "Pogo er ingenting. Han er der bare for å holde serien sammen. Hvis det er noen hovedperson, må det være den som til enhver tid har ordet..."

Pogo har vanskelig for å ta standpunkt. Han sier som regel hverken ja eller nei til noe, og dette blir et problem for ham når han blir bedt om å kaste seg inn i politikken. Når hans vankelmodighet bringer ham ut i altfor store vanskeligheter, løper han bare sin vei. Men han er snill og grei, og nettopp fordi han er en litt dvask type, setter han det til dels ekstreme persongalleriet ellers i serien i relieff. Selv er han motstander av ekstremisme: "against the extreme right, the extreme left and the extreme middle."

Forviklingar. Howland the Owl har nettopp fridd til Mam'selle Hepzibah på vegne av Pogo. Pogo vet ikke dette; han bare hører rykter om at Hepzibah skal gifte seg. Da hun forteller at hennes tilkommende er presidentkandidat, forveksler Pogo seg selv med demokraten Adlai Stevenson, som Hepzibah i sin tur forveksler med forfatteren Robert L. Stevenson. I siste rute kommer sannhetens øyeblikk for Pogo.

Hva er en opossum?

Vårt leksikon sier:

"opossumer eller pungrotter, Didelphidae, primitiv pattedyrfamilie i ordenen pungdyr. Se pungdyr og pungrotter."

Vi slår opp på stikkordet pungdyr og får vite at de *"må oppfattes som en meget gammel og primitiv pattedyr-type."*

Vi kan derfor slå fast at sin enfoldighet til tross er Pogo et intellektuelt unikum til å tilhøre en så primitiv dyreart.

Om pungrottene — eller opossumene — spesielt heter det at det fins 75 forskjellige arter, de minste på størrelse med en mus, de største som en katt. De har vanligvis grå eller brunlig pels. Sett i forhold til Albert the Alligator må Pogo tilhøre en av de største pungrotte-artene, og de fargebildene som fins av ham, viser at pelsen hans har en slags brunfarge.

Pogo kan ha hatt en hard barndom. Opossumer føder nemlig opptil 17 unger i samme kull, og Pogo kan nok ha tatt preg av kampen mot 16 søsken rundt matfatet.

Opossumer lever i trær, på marken og, som Pogo, i sumpområder. Maten deres består av småpattedyr, fugler, egg, insekter og mark.

J.G.

Den første opossum (anno 1943), og den endelige, og adskillig mer lykkelige og ofte spillende opossum. Det å være primitiv er altså ingen hindring for lykke...

I en stripe får han et kritisk postkort fra en fyr som heter Kelly (!) og som kritiserer ham fordi han er "always in the middle... You don't never take firm stands..."

Dette er ikke helt rettferdig. Pogo er en forsvarer av demokrati og frihet. "I disse dager kan ubegrenset frihet føre til døden!" prøver den erkekonservative Deacon Mushrat å belære ham. Pogo repliserer: "Vel, å være i live er ikke alltid det samme som å være fri."

Dvask er derimot ikke *Albert the Alligator*. Han er i høy grad en hovedperson. Til å begynne med hadde serien navn etter ham, og han var faktisk i den før Pogo selv. Albert er et rovdyr, og dette medfører visse kannibalistiske tendenser. Han er følelsesmessig ubalansert og kan derfor finne på ubetenksomme ting. Albert "lever et liv i støyende desperasjon" ifølge en av de andre innbyggerne i sumpen. Men han har anstendig åndsnærværelse nok til å bli forskrekket over hvor mange alligator-banneord Pogo har snappet opp gjennom et langt vennskap.

Er det forviklinger ute og går, gjør Albert dem verre. Overfor Pogo er han en hengiven venn, men hengivenheten kan ta preg av hysteri, som der Pogo rømmer fra sin egen presidentkampanje og Albert tror han er blitt utsatt for noe kriminelt. Han handler på impuls og har en ustyrlig fantasi; det er ikke for ingenting at Maurice Horn kaller ham anarkistisk, nihilistisk og selvsentrert. Pogo og Albert fungerer godt som par fordi de er rake motsetninger. Dette viser seg også rent grafisk: Den store, farlig utseende alligatoren sammen med den søte, lille opossumen.

Pogos andre nære venn er hunden *Beauregard Bugleboy*. Han er forfengelig og opptatt av sin stamtavle, ætling som han er av Beauregard Frontenac Bugle-Boy III Bonanza, og han gjør sitt beste for å leve opp til myten om hunden som menneskets beste venn — det vil i dette tilfellet si opossummens beste venn. Han

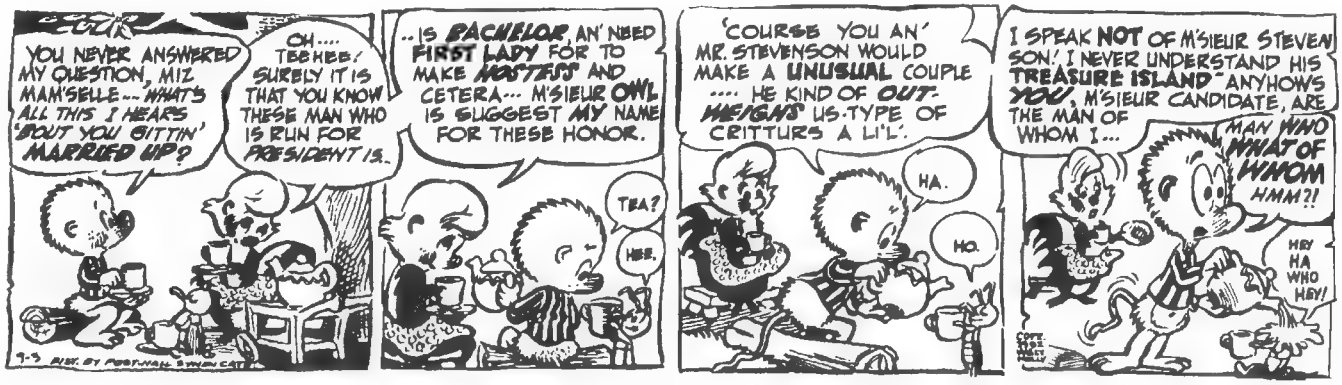
YOU NEVER ANSWERED MY QUESTION, MIZ MAM'SELLE... WHAT'S ALL THIS I HEARS 'BOUT YOU GITTIN' MARRIED UP?
OH.... TEE HEE! SURELY IT IS THAT YOU KNOW THESE MAN WHO IS RUN FOR PRESIDENT IS.
..IS BACHELOR AN' NEED FIRST LADY FOR TO MAKE HOSTESS AND CETERA... M'SIEUR OWL IS SUGGEST MY NAME FOR THESE HONOR.
TEA?
HEE.
'COURSE YOU AN' MR. STEVENSON WOULD MAKE A UNUSUAL COUPLE .... HE KIND OF OUT-HEIGHS US-TYPE OF CRITTURS A LI'L'.
HA.
HO.
I SPEAK NOT OF M'SIEUR STEVEN SON. I NEVER UNDERSTAND HIS TREASURE ISLAND "ANYHOWS YOU", M'SIEUR CANDIDATE, ARE THE MAN OF WHOM I...
MAN WHO WHAT OF WHOM HMM?!
HEY HA WHO HEY!

er patetisk, har ordet i sin makt, og hans spesialitet er svada og selvforherligelse i en slik grad at han vel helst er sin egen beste venn. En gang Pogo er falt i vannet og Beauregard skal redde ham (tror han), holder han en enetale så lang at Pogo normalt skulle ha druknet i løpet av den:

—Siden du har falt i vannet, vil jeg, den trofaste hunden som er lojal til det siste, risikere mitt storslåtte liv i et imponerende, sjokkerende dykk ned i malstrømmen for å vriste min herre ut av gapet på...

Da mæler Pogo: —Slapp av... Jeg står på bunnen.

Det er vanskelig å forestille seg at den søte lille lettskremte skilpadden *Churchy la Femme* har en fortid som sjørøver. Han er kjent for sine poetiske og musikalske bravader — en slags Okefenokees Trubadurix — og står for atskillig av den nonsenspoesien som er så typisk både for serien og for Kelly. Nonsensdiktene er representative for hva som foregår inne i skilpaddens hjerne. Han er ikke i stand til å gjennomføre et logisk resonnement, men resonnerer gjør han, som når han filosoferer over hvor fort tiden går: "I 1952 var det ingen som tenkte seg at det bare var ti korte år til 1962!" Churchy har en evne til å forkludre ting som overgår Alberts, og den samme evnen som Pogo til å gå smilende og uskadd gjennom en ond verden uten å skjønne hva som foregår. Hans store skrekk er for øvrig at den trettende faller på en fredag, men enda verre er det om fredag den trettende faller på en lørdag, og aller verst er det å bli drept på fredag den trettende.

Men av og til resonnerer Churchy riktig, og da blir det virkelig bråk. En gang viser Beauregard ham familieformuen sin, som er en bunke gamle sedler gjemt i en kiste. "Jeg trodde det var bilde av president Grant på 50-dollarsedlene," sier Churchy og har helt rett. "Grant!" roper Beauregard. "På hvilken side var din far i den amerikanske borgerkrigen?"

Ugler er kloke. Det prøver *Howland Owl* i Pogo å være også. Han har enorme kunnskaper som han bruker på feil måte. Han "har svar på alt unntatt spørsmål" sier Kelly. Hans vitenskapelige virke, for eksempel når han prøver å produsere atombomber med biller som råmateriale (se nedenfor), bygger alltid på gale forutsetninger. En smule humørsyk er han også.

Men den som virkelig har problemer med humøret, er *hulepinnsvinet Porkypine*.

Walt Kelly

Walter Crawford Kelly var født i 1913 i Philadelphia, men vokste opp i Bridgeport, Connecticut.

Faren var teatermaler, og alt i 15-årsalderen begynte Walt selv å tegne for lokalavisen Bridgeport Post and Telegram. Her så hans første tegneserie dagens lys; den handlet om Bridgeports store sønn, sirkuskongen P.T. Barnum. Som så mange amerikanske serietegnere hadde han en rekke underlige jobber som ung, blant annet som musefanger i kjelleren i et kunstgalleri.

I 1935 ble Kelly ansatt som inbetweener og siden som animator ved Disney-studioene, hvor han var med på filmer som *Snehvit, Pinocchio, Fantasia* og *Dumbo*. Parallellt med dette fortsatte han å levere materiale til forskjellige seriehefter. Han laget omslag til en del nummer av Walt Disney's Comics and Stories, hvor han også tegnet serie *The Gremlins*.

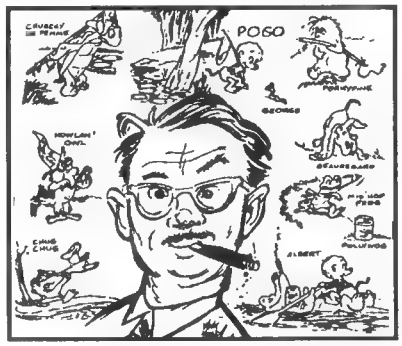

Selvportrett fra Newsweek (30. mai 1949, uken etter at Pogo begynte som fast avisserie.

Kelly deltok i den dramatiske streiken hos Disney i 1941, og det endte med at han forlot studioet. Streiken, som var rettet mot Disney-konsernets lønnspolitikk, førte til at Disney mistet mange av sine beste folk. Kelly og noen av de andre dannet tegnefilmstudioet UPA. Senere fikk han ansettelse som serietegner for forlaget Dell Publishing, hvor han jobbet med en rekke forskjellige serier og blant annet omsatte Disney-filmene *Pinocchio* og *Three Caballeros* til serieform, begge i 1945. Han sluttet hos Dell i 1949.

I 1943 startet Walt Kelly en tegneserie han kalte *Bumbazine and Albert the Alligator*. Bumbazine var en liten gutt som bodde i Okefenokee-sumpen og kunne snakke med dyrene der. I serien fantes det også noen bifigurer, blant annet en opossum ved navn Pogo. Ideen til serien hadde grodd langsomt fram. Da den første stripen kom på trykk, var Kelly 30 år gammel og hadde ifølge ham selv grublet over temaet siden han var 13.

Bumbazine var for menneskelig og derfor for lite troverdig (!), så han forsvant raskt fra serien, som skiftet navn til Albert the Alligator og senere til Albert the Alligator & Pogo Possum og til slutt bare Pogo, fordi opossumen Pogo kom inn som ny hovedperson og på en måte tok Bumbazines plass i serien.

Serien ble til å begynne med trykt i Dells blader, men i 1948 ble den avisserie. Fra 1952 kom den også i en søndagsversjon. Kelly fortsatte å tegne Pogo til sin død i 1973. Han laget også hele 35 Pogo-bøker. Den første Pogo-filmen, *Pogo Special Birthday Special*, laget han i 1969 sammen med sin senere kone Selby Daley, og det ble ytterligere et par filmer før han døde.

Og han fikk tid til å gjøre annet ved siden av arbeidet med Pogo. Han var bokillustratør, fortrinnsvis av humoristiske bøker, og han laget vitsetegninger. Dessuten skrev han bokanmeldelser og holdt hundrevis av foredrag opp gjennom årene. I 1954 fikk han — i motsetning til Pogo — en presidenttittel, som leder av *National Cartoonists Society*, to år etter at han var blitt utnevnt til "cartoonist of the year". Han skrev nonsenspoesi; en del av dem forekommer i Pogo-serien. Ja, han ga til og med ut en plate, songs of Pogo, hvor han selv sang noen av tekstene.

Etter Kellys død holdt hans kone Selby liv i serien fram til 1975. Så gikk den inn, for godt, trodde de fleste. Men i 1989 begynte Neal Sternecky og Larry Doyle å blåse liv i den.

Det er deres versjon som nå går på norsk i *Tommy og Tigern*. Fra forlagshold fortelles det at på grunn av den nye versjonen, er det ikke lenger tillatt å utgi de gamle, og nå klassiske arbeidene til Walt Kelly. Det ville ha vært interessant om forlaget også forsøkte seg på Kellys versjon, men da trengs det en meget dyktig oversetter!

J.G.

❄

THEN WE CAN CALL THE TEAM "LI'L ARF AN' NONNY"..... ----MY WORD... IT'S DIFFICULT TO SEE THIS WAY, ISN'T IT?
IT EVIDENT DON'T MATTER MUCH.
COPR. 1952 WALT KELLY

Det var ikke så ofte Kelly parodierte andre tegneres figurer, men her er et eksempel. Little Orphan Annie (Lille foreldreløse Annie) av Harold Gray var i all sin sukkersøte prektighet en av de virkelig populære tegneseriene i mellom- og etterkrigstiden, og den er blitt aktualisert i de senere år fordi den er utgangspunktet for musicalen Annie. Serien handler, som antydet i tittelen, om et foreldreløst barn som blir adoptert av en ensom rik mann. Horst Schröder kaller Annie "høyresidens tomøyde fanebærer". Serien tok standpunkt mot kommunister og radikale, for militære "hauker" og ikke minst for Joseph McCarthy. Gray og Kelly ble dermed en slags politiske motstandere i McCarthy-tiden, noe som må ha fristet Kelly umåtelig til å karikere motpartens hovedfigur. Dette var meget lett: Gray tegnet nemlig alltid Annie uten pupiller...

I likhet med Albert og Beauregard tilhører han Pogos nærmeste vennekrets. Han er et grafisk særsyn, med rynkede, buskede øyebryn og uten munn. Porky er seriens inngrodde pessimist. Kanskje henger det sammen med at dagen alltid starter dårlig for ham. Det er nemlig pokker så besværlig for et pinnsvin å få av seg pyjamasen.

Det hender de andre dyrene griper inn og prøver å få Porky i bedre humør:

Beauregard: —Du er en profesjonell surpomp. Prøv heller å smile og le og være lykkelig.

Porky: —Urf... Foff woohoofaroof urf urf...

Beauregard: —Om forlatelse, gamle venn! Ikke gråt... Jeg tar tilbake det jeg sa.

Porky: —Jeg gråter ikke. Jeg øver meg i å le!

P.T. Bridgeport er kalkert over den amerikanske sirkuskongen P.T. Barnum, som kom fra byen Bridgeport, hvor Kelly vokste opp. Han er en bjørn med fortid på sirkus, og han snakker med en typografi som minner om sirkusplakater. Han er stor i kjeften, flink med festtaler, og hver gang det er valg, lanserer han Pogo som presidentkandidat.

Okefenokee har også sitt galleri av skurker. Blant de viktigste er den listige *reven Seminole Sam* og den brutale *katten Wiley Cat*. Wiley er det lokale borgervern. Han går alltid rundt med ei børse, skyter først og spør etterpå. To andre som ofte opptrer i spann, er rotta og tordenpredikanten *Deacon Mushrat* og *muldvarpen Mole MacCaroney*, som også opptrer under navnet Molester P. Mole. Begge ble ført inn i serien i begynnelsen av 50-årene og sto bak flere forskjellige foreninger som slo ned på såkalt "uamerikansk virksomhet". Deacon snakker i gotisk skrift, kanskje for å vise at hans ideer hører hjemme i fortiden. Mole går rundt med en insektsprøyte på seg for å rense lufta for uønskede elementer: "Germs are everywhere, sir. Germs of all nations swarm unchecked thru the entire air!" Dessuten ser han, symbolsk nok, svært dårlig; han er jo vant til å leve i mørke.

Forurensning, atombomber og verbalt nonsens

"Det er en tynn grense mellom det komiske og det tragiske," skrev Walt Kelly en gang på 50-tallet. Ved å bringe verdensproblemene inn i Pogo satte han det tragiske inn i en komisk sammenheng — eller omvendt. "I denne serie" skriver forfatterne av *Tegneseriernes Hvem - Hvad - Hvor*, "satiriserede Walt Kelly indtil sin død i 1973 over det amerikanske samfunds og den ganske verdens dårlige sider." Følgende dialog er typisk:

Albert: —Alle snakker om å bekjempe forurensningen, men ingen gjør noe.

Porkupine: —Vi må finne kilden til all forurensning og ødelegge den.

Albert: —Men kilden er jo menneskene.

Porkupine: —Nettopp!

Dette var allerede i 1949. I 1950 hang atomtrusselen over verden. Året før hadde Sovjet foretatt sin første prøvesprengning; amerikanerne måtte venne seg til tanken på at de ikke lenger var verdens eneste atommakt. Det ble ikke bedre av at Korea-krigen begynte og satte verdensfreden i fare. "We were seeing spies, communists and other subversives under beds which we had never made" konstaterer Kelly.

I Okefenokee er det den lærde Howland Owl som er våpenekspert.

—Hva gjør bomber? spør Pogo.

—De gjør BANG!, svarer ugla.

Kelly setter atomtrusselen inn i en særdeles absurd sammenheng, hvor han gjør bruk av sin særegne verbale humor. Howland Owl er et eksempel på hvordan det går når selvbestaltede eksperter uttaler seg om noe de egentlig ikke har greie på. Han har nemlig lest i en fysikkbok at atomer fins overalt. Det tror han er farlig, og samtidig tror han at det kan gi ham makt. Dessverre bor det en billefamilie som heter Adam i området, og ved en språklig misforståelse tror Howland at de er atomer på frifot. Han fanger dem, blir stormannsgal og planlegger å gjøre dem til råmateriale for en atombombe: "Dette er de eneste løse atomer jeg har sett. Jeg skal lage en bombe av dem og bli millionær."

Jeg skal ikke gå i detaljer om hva som videre skjer, men bare konstatere at Pogo får billene satt fri, og at bombeprosjektet

The Jack Acid Society: Deacon Mushrat og Molester P. Mole.

I bakgrunnen: Krusjtsjov belærer Castro om kommunismens fortreffeligheter. I forgrunnen et eksempel på Churchys spesielle form for logikk. Beauregards "!" er som kjent en vanlig tegneseriereplikk, men "&" må sies å ligge noe utenfor alminnelig vokabular.

blir droppet. En annen ting er at det blir atskillig forvirring i sumpen den dagen man tror befolkningseksplosjonen har med kjernevåpen å gjøre.

Politiske karikaturer og politisk kritikk

Kelly begynte tidlig som politisk karikaturtegner, og dette var en bigeskjeft gjennom store deler av hans karriere. Blant annet vakte han oppsikt med en karikatur av Thomas Dewey, som var republikansk presidentkandidat ved det første valget etter krigen. Ikke mange år senere gjorde både karikaturer og presidentvalg sitt inntog i Pogo-serien. Dette er kanskje det den er mest kjent for, noe som kan være urettferdig fordi man da kan overse de absurde, poetiske sidene ved serien.

For så vidt er jeg enig med Maurice Horn, som i *The World Encyclopedia of Comics* sier at "this is a minor, if overplayed, aspect of the strip." På den annen side er det riktig som Anders Hjorth Jørgensen og Walther Bach Knudsen skriver om Pogo, nemlig at serien "efterhånden udviklede sig til en bidende politisk satire", men "uden at den menneskelige komedie dermed forsvant".

Tidlig i 50-årene startet senator Joseph McCarthy den reneste hekseprosess mot påståtte kommunister i USA. Han hevdet at det foregikk kommunistisk infiltrasjon i selve statsapparatet. Dette pågikk gjennom flere år mens McCarthy var formann i utenrikskomiteen i senatet, men den såkalte mccarthyismen fikk et grunnskudd da McCarthy selv ble gransket av en senatskomité og hans metoder fordømt i 1954. Kelly fikk atskillig ut av dette. Mole MacCaroney og Deacon Mushrat var bekymret over de store farer som rådde i samfunnet og tilkalte Simple J. Malarkey, en bevæpnet villkatt med et ondt utseende og til forveksling like McCarthy.

Reaksjonene uteble ikke. En avisutgiver, som selv faktisk var motstander av McCarthy, erklærte at han skulle ha seg frabedt at man kom med politiske kommentarer på tegneserie-siden. Det kom krav fra noen aviser om at man ville slutte å trykke serien dersom man fortsatt skulle se McCarthys fjes i den. Kelly visste råd for dette óg. Malarkey og en av hans medsammensvorne fant ut at de måtte skjule seg for sine fiender. Derfor trakk de sekker over hodet, og pussig nok lignet disse sekkene på Ku Klux Klan-kutter. Dermed levde Kelly opp til ønsket om at McCarthy ikke skulle være å se i serien, samtidig som den politiske kritikken i serien ble enda beskere på denne måten.

Men verden er ikke enkel. Noen år senere var det McCarthys motstandere, kommunistene, som fikk gjennomgå i Pogo. Da var det også avisutgivere som reagerte, men denne gangen utenfor USA — i Canada og Japan. At det dukket opp et geitelignende, sigarrøykende dyr som lignet Cubas Fidel Castro, fikk enda gå an, men at den daværende leder for den daværende Sovjetunionen, Nikita Krusjtsjov, ble framstilt som en gris, ble for sterkt.

Episodene om Malarkey står i en sammenheng. Kelly benyttet enhver anledning til å henge ut amerikanernes frykt for alt som er annerledes, og særlig motstanden mot å ta imot flyktninger og innvandrere. Mole MacCarony kommer

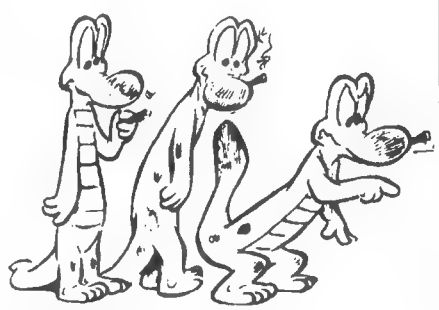

***Albert the Alligator**, her i en trippelstudie, er i høy grad en hovedperson og til å begynne med hadde serien navn etter ham, og han var faktisk i den før Pogo selv.*

Under valgkampen i 1968 ble kandidatene framstilt som trekkoppdukker. Fra venstre: George Romney, Robert Kennedy og Eugene McCarthy.

til sumpen i 1953, og foreslår at Howland Owl skal jages vekk fordi han driver en TV-stasjon som ikke alltid gir uttrykk for de "riktige" oppfatningene. (Den formelle begrunnelsen er riktignok en annen: Ugler er trekkfugler og drar nordover i april. Altså må Howland også dra.) Mole har sine metoder: "Vi skal tvinge ham til å dra frivillig."

Mole og hans meningsfeller, særlig Deacon Mushrat, stiftet forskjellige høyreekstremistiske organisasjoner. Den viktigste er The Jack Acid Society. Her tales det mot skatteøkninger i samme åndedrag som det snakkes om "fienden som lusker ved vår dørterskel". Organisasjonen slår om seg med plussord som patriotisme, fedrelandet, flagget, Gud, kirken. Det er tydelig at det er en organisasjon for de rike: "As far as the eye can reach lie the peaceful and beautiful things we believe in, our heritage: limousines, country estates, minks." Dessverre fins det ingen rike folk i Okefenokee, Beauregards beskjedne familieformue til tross.

Medlemmene i Jack Acid er paranoide og ser kommunister og forrædere overalt. "De som ikke er med oss, er mot oss..." Selv keivhendte er suspekte. Det samme er pressen: avisene er "full of doom, gloom and rumors of doom." Deacon Mushrat leser derfor bare den avisen han utgir selv. Den gir det riktige firkantede bildet av begivenhetene, og formålet med den er å bekjempe fenomenet "creeping democracy".

The Jack Acid Society svartelister "dangerous liberals and other scum." Molester Mole setter saker og ting i relieff når han vil hive ut av landet alle opprørere til alle tider, det vil si også etterkommerne av dem som var med på den amerikanske revolusjonen i 1776 og dannet USA. Videre avsløringer viser at

Mole er indianer... For sikkerhets skyld bestemmer Deacon seg for å bli indianer han også.

Av og til er anklagene heller uklare:

Mole (om Pogo og Porky): —De er helt sikkert skyldige!

Deacon: —I hva?

Mole: —Gi meg litt tid, så skal jeg tenke ut noe.

Simple J. Malarkey er bare en av Kellys mange politiske karikaturer. Foruten Krusjtsjov og Castro parodierte og karikerte han blant annet president Lyndon B. Johnson (som okse), Richard Nixon (som elefant og tekanne), Nixons visepresident Spiro Agnew (som hund), den høyreekstremistiske guvernør George Wallace (som enevoldshersker) og mange, mange andre.

Valgkamp

Midt under McCarthy-tiden, i 1952, var det valg i USA. President Truman, som representerte demokratene, skulle gå av, og partiet hans satset på Adlai Stevenson. Republikanerne lanserte general Dwight D. Eisenhower, USAs store krigshelt, som sin kandidat. Også dyrene i Okefenokee-sumpen engasjerte seg i valgkampen. Albert the Alligator samrådde seg med lokalpolitikeren Tammanany Tiger, som hevdet at for å være kvalifisert til presidentvervet måtte man være født i en tømmerhytte; det var nemlig visstnok Abraham Lincoln. Den lokale sirkusbjørn, P.T. Bridgeport, konstaterer så at Pogo fyller kravet, og lanserer valgkampslagordet **I GO POGO!**, en parodi på Eisenhowers slogan "I like Ike". Så drar man på valgturné og glemmer typisk nok å ta med president-kandidaten, som blir sittende igjen med hatten sin og en sekk med Pogo-buttons.

Kandidatens image er livsviktig. Det spiller ingen rolle om han mangler et budskap, men gift må han være; en ny president kan jo ikke rykke inn i Det hvite hus uten en førstedame. Derfor bestemmer Howland Owl seg for å fri på Pogos vegne til det yndige stinkdyret Hepzibah, og i likhet med så mye av det som foregår under valgkampen, skjer også dette uten at Pogo selv vet om det. Motivet med førstedamen kommer for øvrig igjen i 1956, der hans valgkampmedarbeidere konstruerer en historie om at stinkdyret er ætling av den avsatte franske kongefamilie.

Kelly laget show i 1952. Han holdt valgtaler for Pogo på 60 colleger og delte ut en million buttons. Han hevdet selv at en halv million studenter støttet hans kandidat. Noen mente at Pogo var en parodi på Stevenson, men det var en misforståelse. Heller ikke er han noen protestkandidat. Han er rett og slett et politisk null. Han er en snill person, og derfor får han seg ikke til å si nei til å stille som kandidat. Han bare lar ting skje uten å prøve å influere på begivenhetene. Pogo i rollen som presidentkandidat er en parodi på politikeren som produkt, ikke som person. Politikeren blir en slags voksfigur. Og serien viser politikken som spill i stedet for sak. I amerikanske politikk gjøres livsviktige saker til rå underholdning; det er egentlig en svært bitter undertone i disse stripene.

En svakhet ved mange tegneserier er at personene ikke gjennomgår noen utvikling. Historiene om Pogo og presidentvalget er et unntak fra dette, for etter hvert forandrer han seg. Fra å være et passivt produkt av det politiske sirkuset blir han en aktiv motstander av det, noe han gir klarere og klarere uttrykk for. "Det er stor ståhei for ingenting," sier han. Han liker ikke å høre på taler og langt mindre holde dem selv. Og han liker ikke all kyllingen han får servert. Til slutt får han nok: Han påberoper seg at også han har rett til frihet, nemlig frihet fra det politiske sirkuset. Han skjeller sine medarbeidere ut for bare å være opptatt av å sikre seg selv posisjoner, og så går han sin vei.

Men maktstrukturen rundt ham består; det er et selvdrevet maskineri som er vanskelig å stoppe. Hans nærmeste "medarbeidere", som Albert the Alligator, har sine egne posisjoner å ta vare på, og de posisjonene er avhengige av at de har Pogo som gallionsfigur. (Det er ikke for ingenting at Gorbatsjov i sitt siste intervju snøftet nedlatende over "visse folk som svinser og svanser rundt visse presidenter"...) Albert utpeker seg selv til Pogos militære rådgiver. Han hevder at Pogos forsvinningsnummer tyder på at han er i stor fare og må reddes.

Under "redningsekspedisjonen" støter Albert på et uventet problem, nemlig Uncle Antler. Han beskrives som deltidselg og arbeidsløs presidentkandidat. Pogo treffer ham under flukten og inngår en avtale med ham: Antler overtar som kandidat etter Pogo, men må da late som om han er ham. Med stor bravur presenterer han seg for Albert som Pogo Possum.

Til slutt blir det valg, og Pogo taper. Hvem som er vinneren, er dyrene mer i tvil om. De konstaterer at han har en **n**, en **o**, minst én **e** og en **s** i navnet sitt, men det spiller liten rolle for dem. At det ikke er Eisenhower, synes de imidlertid overbevist om.

Det går fire år. Når Pogo igjen lanseres som presidentkandidat i 1956, er det ikke minst fordi visse figurer i hans nærhet har et håp om å bli visepresident. Pretendenten er selvfølgelig en av seriens skurker, Deacon Mushrat, godt støttet av en annen skurk, Seminole Sam. Også denne gangen settes kampanjen i gang uten at Pogo selv er spurt. Ellers setter Kelly denne gangen søkelyset på den økonomiske siden ved valgkampen. Seminole Sam er nemlig interessert i valgkampkassa, men interessen blekner raskt når han oppdager at den bare inneholder fire cent. Senere er det Beauregard som søker vervet som visepresidentkandidat; han vil at han og Pogo skal symbolisere mennesket og dets trofaste venn hunden. Pogo får ikke inn annet enn et "Men..." av og til. Ellers fokuseres det igjen på kandidatens image. "Det gjelder å få vår kandidat til å se bra ut og de andre til å se dårlige ut," sier Howland Owl, og Churchy repliserer: "Vi får sørge for at ingen ser ham."

Her parodieres også meningsmålingene, og av alle tenkelige innbyggere i sumpen er det den gale Churchy som blir intervjuet. "Hva mener du bør gjøres med utenrikspolitikken?" spør Seminole Sam. "Jeg syns den bør fortsette," svarer Churchy. "Jeg vil ha massevis av den." Deretter kommer han med så mange intetsigende selvfølgeligheter at intervjuerne må forme konklusjonene for ham. Howland bearbeider materialet og finner ut at siden Churchy later til å ville stemme på Pogo og dessuten utgjør halvparten av befolkningen i Fort Mudge, som er en typisk gjennomsnittsby representativ for USA, er mulighetene for et godt valg for Pogo så absolutt til stede. Via et svært komplisert regnestykke leder dette ham til den konlusjon at Pogo vil få 31 millioner stemmer på landsbasis.

Nærmest grotesk blir det når Pogos forhold — eller manglende sådant - til Ma'm'selle Hepzibah bringes på bane i meningsmålingen. Churchy er stadig intervjuobjekt.

Seminole Sam: - Spørsmål 64: Hva føler du i forbindelse med at Pogo skal gifte seg med Miss Ma'm'selle?

Churchy: - Eh - Hvorfor spør dere ikke Pogo?

Howland: - Hvordan kan Pogo vite hva du føler?

Det ender med at det blir bestemt at Pogo skal gifte seg seks ganger med dama for at alle nyhetsmedia skal få med seg begivenheten. Og dermed stikker kandidaten av igjen, akkurat som i -52. Og misforståelsene florerer som vanlig: Beauregard, som viser seg å være forelsket i Hepzibah, tror det blir alvor av bryllupet og brister i svulstig gråt. Han kommer i en lojalitetskonflikt mellom sin kjærlighet til stinkdyret og sin rolle som trofast hund og Pogos venn.

Og som alle vet, slo Eisenhower Pogo også ved valget i -56.

Identitetsskifte og misforståelser

Episoden med elgen som later som han er opossum, bringer oss inn på et vanlig motiv i Pogo-serien, nemlig skifte av identitet. For i denne episoden er ingen den han egentlig er. Antler er en elg samtidig som han er Pogo uten å være det, og billene tror han er en kamel. Pogo er presidentkandidat enda han ikke er det, og han flykter forkledt som Little Orphan Annie. Det samme gjør Beauregard. Heller ikke Albert beholder sin vanlige identitet når han drar ut for å "redde" den forfløyne presidentkandidat; nei han opptrer som den eksotiske og turbankledte El Fakir. Krusjtsjov tror at Churchy er en CIA-agent som later som om han er Pogo, mens Churschy tror Castro er en figur fra Det gamle testamente. I andre episoder spiller figurene roller i litterære verk som 1984 eller Alice i Eventyrland. Og i en episode får hulepinnsvinet Porkypine, Pogos hengivne, men pessimistiske venn, en dobbeltgjenger.

En annen gang blir Pogo intervjuet av magasinet Newslife, som tror han er en kanin. Det hjelper ikke at han selv påstår noe annet; Newslifes reporter insisterer på at bladet hans har konsultert eksperter som aldri tar feil, og rapporterer: "Kaninen Pogo hevder at han er en opossum." Det hjelper ikke en gang å konfrontere journalisten med en virkelig kanin. Den samme reporteren forveksler Wiley Catt med Krusjtsjov.

I en verden hvor innbyggerne så å si av naturen er disponert for misforståelser — og en slik verden er Okefenokee, kan identitetsskifter føre til atskillige merkelige resonnementer. Albert alias El Fakir møter en annen ekspedisjon av Pogo-tilhengere, anført av Churchy La Femme. De tror at turbanen er en bandasje, at han er skadet, og begynner å gi ham medisin. Riktig farlig er det den gangen Albert forveksler geværkuler med bier.

Om Pogo selv kan synes noe anonym, er inntrykket korrekt, men han har også en rolle som lokal allegorisk kommentar til mer sentrale hendelser...

Churchy og Howland. I forgrunnen egget Herman, som brukes som ball i de lokale baseballkamper.

Men skifte av identitet ligger i grenseland mellom det absurde og det falske. Pogo synes å være klar over dette i sine lysere øyeblikk. Som han sier til Deacon Mushrat og Mole Maccaroney: "Det er ikke godt å si hvem dere er denne uka!" Skurkene misforstår ettersom det passer dem. Når Deacon og Mole klassifiserer Churchy som ugle, er det neppe fordi de tror han er det, men fordi de da kan bli kvitt ham under påskudd av at han må fly nordover i april aom andre ugler.

Sannheten har to plan i Okefenokee. Det ene planet er det vi lesere ser er sant. Det andre er det figurene tror er sant. Som regel er figurene ikke enige med oss lesere, og sjelden med hverandre. Det er Churchy la Femmes logikk og Howland Owls type feilslutninger som regjerer.

Og hvem kan egentlig si hvem som har rett, leseren eller Churchy? Styres ikke verden av tusenvis av ulike oppfatninger og anskuelser som betraktes som nonsens av dem som ikke deler dem?

Ordekvilibrisme og nonsenspoesi

Mye av Kellys humor går på lek med ord, og det meste er uoversettelig. Typisk for dyrene i sumpen er at alt tas bokstavelig. Når ord brukes i overført betydning, søker dyrene deres egentlige betydning, eller omvendt. En presidentkandidat må for eksempel ha en politisk plattform; altså gjelder det å snekre sammen en - med hammer og spiker. Dessuten er det et amerikansk uttrykk som sier at en ny kandidat "throws his hat into the ring"; altså skaffer man ham en hatt. Et annet uttrykk går på at kandidaten "runs" for presidentembetet. Så når Pogo løper fra Mam'selle Hepzibah, som vil gifte seg med ham, tror musene at det er et ledd i valgkampen.

En av de få verbale misforståelsene som lar seg oversette, fins i en av episodene med reporterne fra Newslife alias Dogslife:

Journalisten (til fotografen): - Der er han vi leter etter. Skyt!

Wiley Catt: —Skyt?! (Han skyter.)

Journalisten: —Da jeg sa "Skyt", mente jeg ikke "Skyt"!

Hva synes dere for øvrig om denne: "La aldri den høyre hånden få vite hva den høyre gjør." Eller: "Vi har møtt fienden, og han er oss." Det var også Walt Kelly som opprinnelig sto bak denne: "Gud er ikke død. Han er bare arbeidsløs." La oss også ta med oss den lille gresshoppen som tydeligvis nærer stor skepsis til funny animal-serier: "Jeg tror ikke på dyr som snakker!"

Mye av det som står i Pogo er rent, skjært vrøvl. Kelly skal ha uttalt at verden bærer altfor mye preg av at man søker etter meningen med alt mulig. Det er nok på denne bakgrunn man må se hans nonsenspoesi, som føyer seg inn i en egentlig britisk tradisjon fra Lewis Carroll (*Alice in Wonderland*) til John Lennon. Mange nonsensdikt er bare en samling av ord, noen "ordentlige" ord og noen ord Kelly har laget for anledningen, satt sammen i en eller annen syntaktisk sammenheng og slik at det rimer på en kunstferdig måte. Han kan ha et forbilde som han radbrekker; for eksempel er "Deck us all with Boston Charlie", som er en av yndlingssangene til sumpbe-

boerne, opprinnelig kalkert over en walisisk julesang, som det riktignok er lite igjen av i Kellys versjon:

Deck us all with Boston Charlie,
Walla Walla, Wash., an' Kalamazoo!
Nora's freezin' on the trolley,
Swaller dollar cauliflower alleygaroo!
Don't we know archaic barrell,
Lullaby Lilla Boy, Louisville Lou.
Trolley Molly don't love Harold,
Boola boola Pensacoola hullabaloo!

Når man oppgir adresser i USA, slenger man gjerne på delstatens navn til slutt, og da ofte forkortet. Det Kelly har gjort i dette diktet, er å la slike forkortelser inngå som vanlige ord: Wash. er forkortelse for staten Washington (- det er altså helt korrekt når det står både punktum og komma i teksten -), og Lou. er Louisiana.

Mange av Kellys dikt er en slags musikk. Det er lek med lyder, ofte med utstrakt bruk av alliterasjon og assonans i tillegg til vanlig enderim:

Twirl! Twirl! Twinkle between!
The tweezers are twist
in the twittering twain.
Twirl! Twirl! Entwiningly twirl
'Twixt twice twenty twigs passing
platitudes plain.
Plunder the plover and rover rides round.
Ring all the rungs on the brassily bound.
Billy, Swirl! Swirl! Swingingly swirl!
Sweep along swoop along sweetly
your swain.

Tvetydighet er vanlig hos Kelly, både i prosa og poesi. Som nevnt tidligere i denne artikkelen, oppstår det stadig misforståelser i serien, og noen av misforståelsene henger sammen med at ord kan tolkes på flere måter, eller at figurene blander sammen ord som ligner hverandre. Diktet "Termite or not termite" er en av mine favoritter. Her er det en termitt som har ordet; den borer seg gjennom treverket samtidig som leseren har i bakhodet at "boring" betyr kjedelig:

To be boring within
And boring without
And boring again
And boring about
Is boring indeed
And boring in doubt
And the wood I would eat,
As I bored 'neath the bed,
Would go very neat,
Very straight to my head.

Men det er ikke all Kellys poesi som er nonsens. Her er noe som nesten er et gruk, en kommentar til våpensituasjonen i verden:

π in the sky
It is no boon
To hit the moon
With 100 megatons
When, with some more,
We raise the score
And hit 100.000 suns.

Tøv og alvor

For bak alt Walt Kellys tøv ligger det mye alvor. Når serien er full av nonsens, er for å vise hvor tilkortkomne vi mennesker er når det gjelder å forstå hverandre og å leve med hverandre.

Men Kelly forsvarer våre misforståelser, og han forsvarer den enkeltes rett til å leve i sin egen verden. Derfor er han — og Pogo —motstander av alle bevegelser som i frihetens navn vil begrense andres frihet. Noen av historienes hans er naive moralske fabler, noen så naive at det grenser til det flaue. Det er for eksempel vanskelig å tro på Ku Klux Klanmannen som melder seg ut fordi drakten hans skremmer barna.

Men viktigst er det at Walt Kelly var en tegner - og ikke minst forfatter - med et budskap, og han kunne formidle dette budskapet. Her har hans unge arvtagere noe å leve opp til.

De dødes hær, Tapt fremtid, De knyttede never, Microkosmos...

Det var *svung* over titlene da det statlige tegneserieutvalget hadde møte i november for å fordele resten av produksjonsstøtten for 1991.

Til *Hermann Storm* gikk 30 000: De dødes hær. En del av leserne vil sikkert allerede kjenne denne serien som føljetong. Den er forfattet av *Eirik Ildahl* og tegnet av *Jean-Yves Mitton*.

Som kjent har utvalget stilt seg positivt til samarbeid over landegrensene; for å få støtte er det nok at én av opphavs-personene til serien er norsk. Et internasjonalt samarbeid ligger da også bak *Tapt fremtid*, skrevet av nordmannen *Jón Sveinbjørn Jónsson* og tyskeren *Andreas Knigge* og tegnet av franske *Annie Goetzinger*. Dette albumet ble tilgodesett med 45 000 kroner.

Begge disse prosjektene utgis på Semic. De to andre som fikk støtte, er derimot små i markedet. *TEGN* søkte for første gang og ble innvilget 40 000 kroner til *De knyttede never* av *Steffen Kverneland* etter Øvre Richter Frichs prefascistiske roman. (Noen sider av albumet ble trykket i *TEGN* nr. 3/1991.) Og så fikk *Christopher Nielsen* 40 000 kroner til videreutvikling av *Microkos-mos*, et kjempeprosjekt om Monacos forsøk på å oppnå stormaktsstatus.

Neste søknadsfrist er 1. mai. Utvalget har i noen grad myket opp sin holdning til etterhåndsstøtte. Det er altså nå mulig å søke støtte til album som allerede er kommet ut.

Tegneserie-konkurransen går videre

Som kjent avviklet Kulturrådet en synopsiskonkurranse på høstparten i fjor. Nå går man videre med trinn 2 i konkurransen i samarbeid med *Grafill*.

Grafill, som egentlig heter *Norske Grafiske Designere og Illustratører*, er en organisasjon som er blitt til ved sammenslåing av Norske Grafiske Designere og Norsk Illustratørforbund. Med sine 750 medlemmer (600 yrkesaktive og 150 studenter) representerer den en meget stor del av landets bildende kunstnere.

Denne gang dreier konkurransen seg om å lage utkast til uttegning av to av de

Å sette pris på Claus Deleuran...

Den danske serietegneren *Claus Deleuran* ble i slutten av november tildelt årets danske *PING-pris* for 1991.

Prisen som er på Kr 25.000,- ble overrakt av undervisningsministeren Bertel Haarder og den pent mediedekkede tilstelningen foregikk på selveste Nationalmuseet i København.

Det syns å være et passende sted da Deleuran fikk prisen først og fremst på bakgrunn av sitt store verk *Illustreret Danmarks-historie for folket*, som nå er kommet ut med sitt 4. bind (Den yngre eller Romerske Jernalder). Danmarkshistorien er fortalt med den lune folkelighet som er selve varemerket for alle Claus Deleurans serier.

Deleuran ble en av Danmarks første kulttegner da han på starten av 70-tallet kom ut med historiene om *Thorfinn Karlsens ubesmykkede liv* og senere med albumet *Rejsen til Saturn*. De følgende album om privat-detektivene Thorfinn T. Karlsen og Onkel Ftata, som Claus laget sammen med broren Jesper, fjernet kultstatusen og gav i stedet Deleuran stjernestatus — i dansk målestokk. Ikke minst ble det blæst om Claus Deleuran rundt 1980 da han ble truet med rettsak. Detektivene Karlsen og Ftata opererte nemlig, som vanlig er i kriminelle miljøer, under dekknavn. Problemet var kun at det falt *dekk*firmaet Pirelli for brystet. De følte deres firmanavn misbrukt. Deleuran endret logoen sin på neste album til *Pirelli & Firestone alias Schønning & Arve* (et dansk dekkfirma). Så vidt vites ble det kun ved trusselen.

På 80-tallet startet Deleuran sitt historie-verk, som går som føljetong i lørdags-Ekstra Bladet og dessuten blir gitt ut som album på avisens eget forlag.

Foruten pengene fikk Claus Deleuran en Ping-statuette som er en modell av den danske humoristen Storm P's berømte tegneseriefigur. I forbindelse med overrekkelsen uttalte undervisningsministeren bl.a.: "Det er godt å se at vi her i Danmark har en ytters kvalifisert og solid tegneseriekunst, som fullt ut kan måle seg med det beste fra utlandet. Som politiker kan man slettes ikke unnvære tegneserier. De har blitt et viktig ledd i hele komunikasjonsmønsteret".

I 1990 ble PING-prisen gitt til tegneren Carsten Graabæk for avisstripen *Statsministeren*, prisen ble da overrakt av statsminister Poul Schlüter.

Kurt Østergaard

manuskriptene som ble premiert. Det dreier seg om *Blod og melk*, skrevet av *Ole H. og Morten L. Størksen*, og *Platon-blues* av *Jón Sveinbjørn Jónsson*, begge omtalt i forrige nummer av TEGN.

Konkurransen er åpen for alle. de som vil delta, kan henvende seg til *Grafill, Damstredet 8, 0177 Oslo* og få vinnersynopsisene tilsendt. I første omgang gjelder konkurransen utkast til en liten del av et album. Ferdig uttegnet og basert på fullstendig manuskript skal albumet bli på 32 eller 40 sider, men i første omgang er det nok med fire uttegnede sider i svart/hvitt og albumformat (22 x 29,5 cm). Deltakerne bes også om å opplyse om de tenker seg et sidetall på 32 eller 40 på det ferdige albumet, men de skal ikke sende inn et helt storyboard.

Juryen står fritt til å utdele en førstepris eller å fordele potten på flere premier. Den eller de vinnerutkast juryen utpeker, kan siden utarbeides til et ferdig album i samarbeid med manusforfatter. Utgiver/forlag vil da kunne søke prosjektstøtte fra Norsk kulturråd.

Juryen består av *Rune Johan Andersson, Christian Leborg* og *Werner Grossmann* fra *Grafill* og *Peter Haars* og *Eirik Ildahl* fra *Kulturrådets tegneserieutvalg*. Innleveringsfristen er 23. april 1992, og du sender ditt bidrag til Grafills adresse: *Damstredet 8, 0177 Oslo*. For å bevare deltakernes anonymitet under bedømmelsen skal man skrive navnet sitt på en lapp som man legger i en egen konvolutt; skriv altså ikke navnet ditt på selve seriesidene.

Jon Gisle

Tegneserieskapere i «hemmelig møte»...

Det blir et seminar for tegneserieskapere, eller kreatører av tegneserier, som de velger å kalle seg selv, i Oslo den 20. mars til 22. mars i år. Det er ikke åpent for folk flest, men kun for de forannevnte; utgivere, forfattere og tegnere, ialt bortimot 35—40 stykker.

Hensikten er å skape en fellesnordisk materialebank, som igjen forhåpentligvis kan utkrystallisere seg til den gamle tanken om et fellesnordisk blad som trykker serier fra de enkelte land. Man ser for seg et blad som blir utgitt i hvert av de enkelte nordiske land, først og fremst Norge, Sverige og Danmark, men det er også satt ut følere til Island og Finland.

Bladets arbeidstittel er *Serum*, hvor tanken er at det skal kunne fungere som en slags motgift til alle slags utenlandske tegneserier. Utenlands i dette tilfellet er da serier med opprinnelse utenfor det fellesnordiske området. Første utgivelse kommer forhåpentligvis til høsten, om møtet blir en suksess.

Det er allerede bevilget støtte fra de enkelte land, både til seminaret og til blad, hvor et prøveprosjekt skal strekke seg over 6 til 9 nummer. Foregangsperson i Norge er Arild Midthun.

Kurt Østergaard og Finn Bjørklid

(Vi bringer i neste nummer av TEGN et intervju med Carsten Graabæk i forbindelse med *Statsministeren*'s 10-års-jubilæum).

Venstre: Fra Deleurans Pirelli & Firestones klarer ærtene

ANMELDELSER

Kritikk, ros og slakt...

Men hva vil de si?

Norske tegnere har etter hvert nådd et til dels imponerende nivå, men hva vil de egentlig si?

Dette spørsmålet sitter leseren igjen med etter å ha pløyd seg gjennom de 60 sidene i *Norske Serier* nummer 7 1991.

I denne utgivelsen kan ildsjelen Dankert Ørstein by på gullkorn fra blant annet Suzanne Kraus og Bob Horn. Førstnevnte forteller fengende og greit om en prest som i stedet for å havne i varmen sammen med satanister, foretrekker å fryse i hjel ute på vidda. Bob Horn har for første gang benyttet manusforfatter. Den ikke ukjente science fiction-forfatteren Ingar Knutsen jr. blir dermed dramtisert i streks form. Resultatet er så absolutt godkjent, selv om Horn tværer litt mye i "Tryllekunst".

Resten av bidragsyterne tøyer imidlertid leserens tålmodighet vel langt. Dette gjelder ikke minst for Leif Harald Høghaug som undertegnede tidligere hadde store forhåpninger til. Nå har unge Høghaug havnet så langt ute på viddene at han er i ferd med å rote seg bort på helt nye og ukjente kontinenter. Seriene hans har blitt rutestabling av sletteste sort. Synes unge Høghaug selv at dette er verdt å lese? Kom igjen med gode manus, Høghaug, og det meste er tilgitt. Tegne kan du nemlig — hvis du legger litt flid i det.

Også flere av de andre bidragsyterne lider av akutt manustørke. Utslitte poenger, poengløse haranger og pinlige selvfølgeligheter. Jovisst kan leseren trekke på smilebåndet, men det blir stort sett av medlidenhet.

Bob Horns forside holder i hundre. Og: Hurra for en ny kvinnelig tegner — Gro Vik.

Ellers: Torstein Gundersen, Trond E. Haveland, Knut E. Gilhuus, Sverre H. Kristensen, J. Engen , Øyvind Jørgensen, Geir Hogga og Rune Glad.

Fortsatt stor honnør til herr Ørstein for hans initiativ. Tross svakheter.

Tor Sandberg

Bestill Norske Serier fra Forlaget Konsept, Svartåsveien 26, 3600 Kongsverg. Fem nummer for 130 kroner inn til postgiro 0806 3202488.

JEG FANT DENNE MELONE SVÆRT INTERESSANT. HAN KUNNE FORTELLE AT HAN HADDE EN GAL, SINNSSYK MORDER VED NAVN STAPLETOWN ETTER SEG. MELONE VAR I LIVSFARE..

Fra "Filosofen" av Leif Harald Høghaug

Rockenroll med Ibsen

Bland Mad Max, Michael Tetschner, Marx Brothers og Henrik Ibsen i en kasserolle, kok dem over høy varme på kinesisk maner og krydre rikelig med paranoia, schizofreni, konsonanter og vokaler i galopperende rekkefølge og la en av Norges mest talentfulle tegnere og manusforfattere smelle det ned med brutal og epileptisk hånd ut over 36 frådende sider og du får HYL! nr 2.

Betraktelig mer sinnsykt enn nr. 1. Borte er leoparder og innlysende parodier. Tilbake er vanvidd som i enerverende og skremmende gjenkjennelige "Samleren". Waldemar Hepstein er fæl og fascinerende og har et hode fullt av eksplosive ideer. I nr 2. obduserer han Henrik Ibsen og skaper nytt og forferdelig liv som en moderne doktor Frankenstein.

"Fucking God" ("Å elske Gud"), en moderne oppsetting av Henrik Ibsens "Et dukkehjem"...

"Når vi døde vakler" harselerer fullstendig uten nåde med Oslo bystyre. I hovedrollen Mikke Tettschnørr, for anledningen ført i strek av Steffen Kverneland.

I "Bjellklangere" er det Christopher Nielsen som illustrerer Hepsteins skuespill. Mette & Merete (kjent fra mer eller mindre vellykkede ensidere i *Puls*) holder dommedag over seg selv på restaurant med Ibsen som kelner. I "Å elske Gud" leker Hepstein på nytt med språket. Denne gang oversetter han filmen "Fucking God" på særdeles overbevisende måte.

Og ellers: Charles Addams serverer åpningssekvensen i filmen "The Addams Family", Amerikaneren fra gamle, klassiske MAD-tegner (et blad og en epoke i tegneseriehistorien som Waldemar Hepstein tydeligvis føler et åndelig slektskap med!) Harvey Kurtzman går på skøyter og drukner, Bartleby besøker Urugu-

Treåring avgår ved døden...

Bladet *Procession of Mourners* har avgått ved døden, snaut tre år gammel...

De sørgende foreldre Arne Fosland og Torbjørn Brandsgård måtte med fortvilelse se på at deres førstefødte ikke klarte seg i en hard og kald verden der fire-fargers trykk og kommersialitet råder grunnen.

Procession of Mourners var for sær, for kvalitetssvingende, for sammenrasket og for tilfeldig til at mange nok trykket bladet til sitt eller sine bryster.

Siste kramptrekning bærer nummer 6 er på 48 sider og domineres av Øyvind Jørgensens "Eksistensens undergang". Serien er nydelig tegnet over 26 sider. Jørgensen hadde spart seg mye arbeid hvis han hadde tegnet i samsvar til den syltynne historien. Det burde ha vært mulig å fått ned dette på fire, fem sider.

Allestedsnærværende Torstein Gundersen bidrar med sitt både omslagsmessig og innholdsmessig. Ut over det dominerer Brandsgård og Fosland med sine ting, stort sett forsøk på humoristiske tegninger og korte serier.

Tor Sandberg

Samlere kan bestille bladet fra Arne Fosland, Granbakken 1, 3600 Kongsberg, eller 15 kroner inn på postgiro 0802 5623038.

Venstre: Arne Fosland

Forskning: Til Dovre faller og vel så det

Den engelske historikeren og myteforskeren *Kenneth Soames* begynner etter hvert å få et kjent navn i tegneserie-kretser både ute og hjemme.

Hans (hårreisende, vil mange hevde) påstander om at Fantomet virkelig har eksistert, bodd og levet i Øst-Afrika, har vakt oppsikt både blant Fantomet-lesere og de som holder til utenfor kretsen. Sarpsborg Arbeiderblad er blant de som over stor spalteplass har omtalt engelskmannens teo-

Fortsetter neste side

Mano og bivåner bisterfarking, og Ruth forteller vitser over to sider.

HYL er et glossy seriemagasin, vellagd og kreativt, som plasserer seg innenfor det beste av norske serieproduksjon de siste tyve år. Og som det sies; —*evig eies kun det skapte...*

Hadde dere hørt meg nå, ville dere også ha hørt meg trampeklappe.

Tor Sandberg

Waldemar Hepstein:
HYL nr. 2
36 s., upaginert, hf., kr. 39,-
Bestilles fra
Konjunksjon Kartoons
c/o Tor Nevrose
Sovihundreår Lier,
Haraløkka 18, 0689 Oslo 6.

Seriens tegner, Waldemar Hepstein...

Med bjørneguide til Huttetuenes land

Julekvelden hadde forlengst blitt første juledag før undertegnede kom seg til sengs.

Årsaken til nattelivet var en julepresang: Tor Åge Bringsværds "Tigergutt kommer til skogen og spiser frokost". Mye er sagt og nesten like mye er sikkert lest av TEGNs lesere om denne boka, men likevel: Skal du kjøpe bare en bok i fjor, så kjøp denne.

Bringsværds fabuleringer om tigrer generelt og Tigergutt spesielt er humrelitteratur av ypperste merke. For de som ønsker sensasjoner og skandaler, finnes det også slike. Hos Bringsværd er det oversetteren Enger som blir satt under lupen med ikke udelt heldig resultat for Egners del. Men vi er enige om at stemmen, den kan ingen ta i fra Egner. Selv tegneserie-freaks får sitt. Både Tommy og Tigern, Fantomet og indiske tegneserier blir behandlet i løpet av bokens 200 sider. Bringsværd skriver også om drager, Caspar Hauser, tid, rom og relativitet med tilhørende hull og ellers alt som har og ikke har med tigre å gjøre.

Ut over det er det rikelig med illustrasjoner, både av fabeldyr, mer tradisjonelle tigre og av Ernest H. Shepard, som illustrerte A. A. Milnes bøker om Ole Brumm og vennene hans. Samme Milne har forøvrig skrevet et kriminalroman også, "Mysteriet i det røde hus". Jeg bladde gjennom denne boka før jeg begynte å skrive denne anmeldelsen. På side 122 fant jeg en liten reklameplakat for Levanger Filmklubb. De skulle vise "Tarzan flykter". "Et uomtvistelig og tidløst mesterverk", påpekte Raymond Chandler, men det var om kriminalromanen, selvfølgelig.

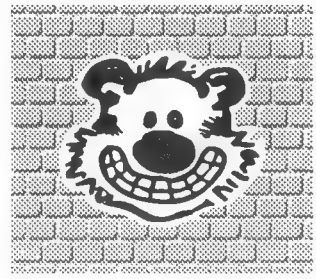

Tigern, fra nettopp Tommy og Tigern, et eksempel på en tiger...

Tarzan holder til i Afrika, men der finnes det selvsagt ikke tigre, noe Bringsværd finner grunn til å påpeke.

Boka er forøvrig skrevet i samarbeid med bjørnen Brumle. Det aner oss at den bjørnen kan drive det til noe virkelig stort.

Når det gjelder tittelen på denne anmeldelsen har jeg absolutt ikke tenkt å forklare den. Les boka og finn forklaringen der.

Tor Sandberg

Tor Åge Bringsværd (og bjørnen Brumle):
Tigergutt kommer til skogen og spiser frokost.
203 sider
238 kroner.
Gyldendal Norsk Forlag
ISBN 82-7350-330-5

rier (Se også artikkel annet steds i dette nummer av TEGN)

Med et slikt utgangspunkt er det lett å glemme at Soames også har en annen side. Han har skrevet en rekke solide historiske verker, som selv om de aller fleste tar utgangspunkt i myter, har vidt forskjellige innfallsvinkler.

Nå er en av de mest interessante bøkene fra Soames hånd å få tak i her til lands. Tronsmo bokhandel har omsider fått "To the End of Time, Legends of Immortality in European Folklore" i sine velspekkede hyller. Utgaven Tronsmo har fått tak i er dessverre ikke den originale versjonen, men en forkortet pocketutgave. Det forhindrer likevel ikke at Soames slipper til med dyptpløyende og detaljerte opplysninger om det europeiske menneskets drømmer om udødelighet.

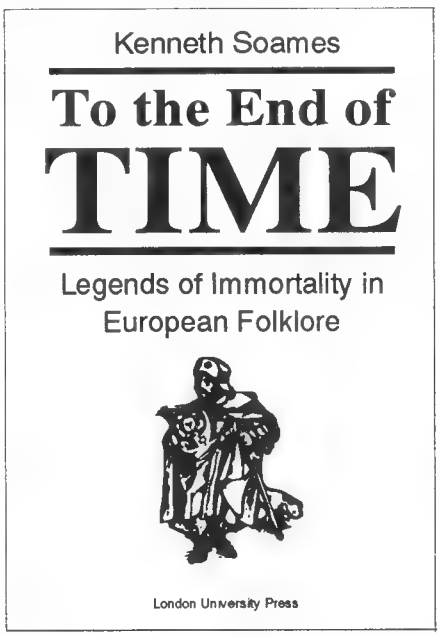

Døden har alltid vært fryktet av menneskene. Tanken på å miste venner og kjære, gods og gull og ikke minst seg selv, har til all tid kvernet i hodene til menn og kvinner. Enkelte ville imidlertid ikke finne seg i den tilsynelatende uunngåelige skjebnen som ventet et hvert menneskeliv. De satte seg fore å forlenge livet og i beste fall gjøre det evig. Noen få klarte dette. Iallfall i følge folkeminne-forskningen og Soames, som nitidig har samlet inn opplysninger fra så og si hvert eneste hjørne av Europa, så langt tilbake som det finnes muntlige og skriftlige overleveringer.

En god del av historiene har vi hørt før. Om dronninger som badet i jomfru-blod, om vampyrer som drakk menneskeblod, om vitenskapsmenn som på egen hånd skapte nytt liv, om det så var i leire, av deler fra døde mennesker eller av tre, og om mennesker som aldri ble gamle, som vandret omkring sine landsbynaboer i generasjon etter generasjon, uforandret. Selv om mye av dette er velkjent, makter Soames å katalogisere stoffet på en spennende måte, noe som avslører sammenhenger på tvers av landegrenser. Han føyer også mange sære og skremmende detaljer til, som utvider de kjente historiene og gir dem nytt...liv.

Det er likevel de mer ukjente fortellingene om evig liv som gjør Soames bok uunnværlig for undertegnede. Som for eksempel sagnet fra Småland i Sverige om gullkista. Den som lå i den en natt, ble aldri gammel, vakker og sterk. Det som skremte en del fra å bruke den, var at mange av de som sov i kista kunne forsvinne i løpet av natta. Og det selv om folk stod vakt rundt.

Fra Polen har Soames hentet historien om bakeren som laget kakemenn som han senere gav liv. Dette førte til en omstridt rettssak. Barna til en av bakerens naboer ble tiltalt for mord og kannibalisme, etter at de spiste en av kakemennene. Nå ble barna riktignok frikjent for anklagen, men historien blir ikke mindre god av det.

Også i Norge har Soames funnet legender om udødelighet. Sildeprinsen var oppnavnet på den kjekke unge mannen som år etter år kom seilende inn til Lofoten i sin flotte skute. I over et halvt hundre år kom han med gull og vakre smykker som han byttet i fisk, og spesielt sild. Når folk så ham forsvinne ut fra land med skuta fullastet med sild, hendte det de sang til hverandre om at "der siglar sildeprinsen, av havet født og som bølgen utan slut".

I følge Soames finnes det en fullstendig tekst til sangen om Sildeprinsen. Over hele 44 vers fortelles hans historie og også om hvor han kommer fra. Soames har imidlertid ikke lyktes å finne denne.

Alt i alt er det mye fascinerende stoff å finne i Soames bok. Vel verdt en investering i påvente av boka om den levende Fantomet.

Tor Sandberg

Kenneth Soames:
To the End of Time,
Legends of Immortality in
European Folklore.
Forkortet pocketversjon,
343 sider. 239 kroner.
London University Press
1988

Nytt fra Barks:
Om den svenske tristheten

Av og til gjør svenskene det stort. Og sytingen sin gjør de bedre enn alle andre.

Det er stusslig å være svensk i Sverige, men det gir godt stoff for kulturen, i særdeleshet for tegneserietegnerne, slik det har skjedd med **Arne Anka**, ikke å forveksle med *Kalle Anka* (dvs. *Donald Duck*). Arne er en stusslig and med poetiske ambisjoner, dyp sorg, alkoholproblemer, en krokodille som kompis, og dårlig hell med alle de unge jentene som strømmer over Sverige med smal midje og svære pupper... Ingen kjenner Stockholms kroer slik Arne Anka gjør, ingen har så stor sorg som han har, og de færreste faller så dypt, —men likevel gir han ikke opp. Der ligger Arne Ankas storhet, selv om hver ensidere med figuren viser, slik *Little Nemo* alltid endte på gulvet i siste rute, en dypt nedtrykt and sett bakfra sprade avgårde...

Arne Anka dukket opp første gangen i en nå inngått avis, *299*, og serien ble nedlagt etter bare ni avsnitt. Og det kunne ha vært det siste man hadde sett av anden, om ikke kulturredaktøren i fagforeningsbladet *Metallarbetaren* (opplag ca. 500000) overtalte ham til å

tegne på fast basis igjen. 1).

Charlie Christensen, alias Alexander Barks, var bare sånn passelig interessert. Han synes Arne Anka var for rå, og ville mye heller tegne sjelfylte serier som han kunne vise fram til jentene, f.eks. Odilou som går som føljetong i Galago. Men alle redaktørers sanne venn, nøden, kom til hjelp. En dag var Charlie tilstrekkelig blakk til å takke ja til et tilbud han ikke kunne si nei til. Og Arne Anka begynte motvillig å spre sitt budskap til Metallarbetarens lett sjokkerte lesere. 2)

I spørsmålet om en and ble Svenska Metallarbetareförbundet splitte i to. Lesere truet med å melde seg ut, oppsagte abonnement, og entusiastiske leserbrev.

I mellomtiden gikk Charlie rundt, som anden, i Stockholms gater og led. Hans honorar rakk bare til å leve fyrstelig i en uke, og de tok to uker til å tegne den faste ensideren. Den første uken drev han rundt og "samlet inn materiale", og den andre uken arbeidet han. Her kom atter nøden til hjelp, og anden kom stadig ut. Mens leserkretsen økte, begynte Walt Disney å bli bekymret. De mente at de hadde monopol på tegnete ender.

La oss stoppe der et øyeblikk; Carl Barks Donald Duck er fantastisk, mens andre tegneres Donald Duck, alias Kalle Anka, alias Anders And, er bare kjedelige. I Norge hadde en pasifistisk tegner ved navn Nilz en viss undergrunnssuksess med en voldelig tegnet and ved navn Ronald Dunk. I USA hadde en and ved navn Howard the Duck ambisjoner til flerfoldige hefter, en film og et presi-dentkanditatur under slagordet *Get down, America — vote Howard the Duck for president!* Dessuten en svart and ved navn Daffy. Og så finnes det en filosofisk and av asiatisk opphav som jeg av beskjedenhetsgrunner ikke kan nevne...

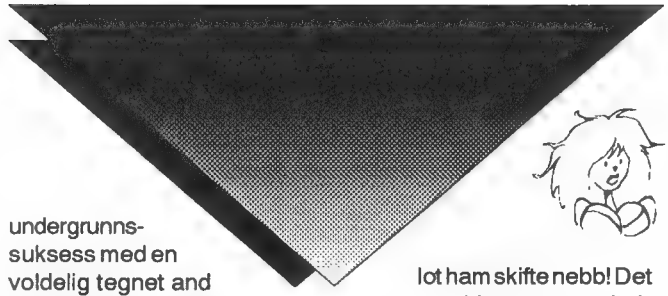

Arne Anka, og hans polare Krille forteller den harde sannhet...

Walt Disney har altså ikke monopol, og en tegnet ands kvalitet beror ikke så mye på anden, som at det er et takknemmelig dyr for en dyktig tegner.

Metallarbetaren verget å gi opp sin and, til tross for Walt Disneys torpedoer, men lot ham skifte nebb! Det nye nebbet passet derimot ikke særlig godt, så etterhvert kjøpte Arne et løsnebb for å komme ut av sin identitetskrise, og det er det han bærer nå.

Arne Anka, en and for sitt nebb, men likheten med en viss Donald er tilfeldig, for nebbet er et løsnebb for å unngå trakkasjoner fra Walt Disney et co...

I en galen värld går han halvhjärtat omkring, riden av primitiva drifter som han försöker intellektualisera. Törstig. Tuttfixerad. Med ångst och alldeles för stor näbb. 3)

Bak albumutgivelsen av Arne Anka står Tago Förlag, som bl.a. har det friske tidsskriftet Galago, hvor Sveriges andre geniale tegner Joacim Pirinen holder hus, og som har blitt utgiver for Norges egen Christopher Nielsen med hans siste bok, *Blitztours*. Det er her Arne Anka smaløyd hever en halvliter stolt i været og roper; "Skål, kosmonauter!" 4)

Man kan filosofere over Arne Ankas gammelsvenske tradisjoner, drikkeviser, fallen storhet (*—nå er det sannelig lenge siden vi invaderte Russland!*), og tegnetradisjoner som Albert Ängstöms (1869-1940) humoristiske folkelivsskildringer. Og åndlig slektskap med f.eks. Christopher Nielsens "To trøtte typer" og visse franske samtidsserier som f.eks. Wolinski har nok ryddet grunnen. Men vi hopper lett over den slags. Og minnes heller bildet av Arna Anka som desperat forsøker å finne nøkkelhullet etter en fuktig, og mislykket kveld (natt) på staden.

Charlie Christensen, alias Alexander Barks, har en flott, myk og ekspressiv strek som veksler mellom tynne striper, enkelte svarte flater og fransk skravering. Også skriften er med i en modernistisk helhet.

Humoren er tung, dyster og helsvart. Det er en maskulin humor, om fyll, håpløshet, 30-åringenes krise, pengeløshet, dagsaktuelle kommentarer til sosialstyrelsen, verdenssituasjonen, storbrystete unge jenter som tydeligvis ligger med alle andre, unntatt oss, og om poesi og Stockholm.

Listen er lang. Kanskje ikke en serie som unge jenter finner altfor morsom, selv om den pinlig avslørende overfor mannskjønnet? Og hva er en mottrekket til håpløsheten? Arne Anka gir selv et svar:

—En flaske Chianti og en pose potetgull!

Deretter kan vi vente på bind tre, om vi tør...

Mock Duck

The Alexander Barks & Charlie Christensen: Arne Anka — Del II
ca. 54 s., sv/hv., hf.
NKr. 69,- (på Tronsmo)
Tago Förlag
ISBN 91-86540-432

Fotnoter:

1) *Hvis Sveits har et marinedepartement, hvorfor skal ikke Sverige ha en kulturredaktør i en fagforreningsavis?*

2) *Budskapet er at verden er så sinnssyk at bak samtlige intellektuelle begrunnelser er det likevel kun de mest primitive drifter som hersker; angst, kåthet, styrke og ikke minst tørst.*

3) *Sitatet er fra redaktøren i Metallarbetaren, Eddie Pröckl, viss innsiktsrike forord står i bind to av Arne Anka, og hvor Arne Ankas forhistorie, som den framtrer her, er rappet fra.*

4) *Arne Anka rommer også en del alternative sannheter, som at leseren blir gjort oppmerksom når det en ytterst sjelden gang ikke er alkohol med i bildet (bokstavelig talt!) på en side, så er det å betrakte som et ledd i nøkterhetskampanjen "För främjandet av tråkiga samtalsämnen"...*

En typisk Arne Anka-avslutning...

Den usynlig historie

Serien Linda og Valentin, tegnet og fortalt av henholdsvis Pierre Christin og Jean-Claude Mézières, begynte med et fortellerkompleks.

I serien andre bind, *Byen som druknet* (Cappelen 1987), første gang utgitt i 1970, går jorden under i 1986. Jorden får en sammenbrudd, vannmassene stiger og verdenssamfunnene raser sammen.

Et interessant, og til og med mulig scenario i 1970 for en framtidsfortelling. Problemet var at *Linda og Valentin* ble en populær serie som fortsatt lever i beste velgående, og har passert 1986 og verden består fortsatt, og dette problemet har siden ridd tegneserie-duoen som en mare. Mens serien fram mot nettopp år 1986 var en lett radikal, allegorisk serie som satte samfunnsmessige spørsmål under debatt, kom det fatale årstallet til få serien til å havne i en fortellermessig hengmyr av ulne spørsmål, rotete plott, sære konspirasjoner, ubegripelige mål, som særlig kom til uttrykk i de to fellesbindene *Metro Chatelet, retning Cassiopeia* (Carlsen Comics 1981), og *Brooklyn Station, endestasjon Kosmos* (Carlsen Comics 1981). Interessant var det at en science-fiction-serie i så stor grad, direkte, og ikke indirekte, har oppholdt seg i samtiden.

Historien i historien, slik den kunne gripes, var at også *Galaxy*, verdensrom-imperiet har brutt sammen, og Linda og Valentins rolle som agenter i tid og rom, et slags romfartspoliti, har mistet sin funksjon. Men fortsatt flyr de rundt i sin flyvende tallerken, den som kan ta sprang i tid og rom, og være der det skjer.

Samtidig, når vi først er inne på tiden, hadde vi merket at Linda var blitt mer og mer gretten på den stakkars, forvirrete Valentin. Neste bind virket som en forsonelse, hvor Linda begynte å tilgi "sin lille mann", og nå, inn i et nytt tiår, har ytterligere et bind i parets odysse kommet; *De levende våpen*. Det er det 15ende offisielle, mens det finnes et før *Byen som druknet*, som på dansk er kommet i tilleggs-bindet *Ad rummets veje*. Vi referer til de danske utgivelsene, siden intet norsk forlag har vist interesse etter at Cappelens tegneserie-avdeling gikk inn.

I *De levende våpen* virker det som Christin og Mézières følelsesmessig søker tilbake i sin produksjon til en tettere, klarere fortelling á la *Landet uten stjerner* (opprinnelig 1972), men med mindre eventyr og mer poesi. Selv Linda virker mer forsonlig og vennlig. Og Valentin er mindre forvirret, faktisk er det ham som holder historiens nøkkel i en veske han drar med seg. Nøkkelen er i dette tilfellet et lite dyr, slik det så ofte har opptrådt små, søte, utenomjordiske dyr i seriens 20-årige historie. Denne gangen er dyret ikke lite og søtt, (kanskje det er nettopp derfor det er Valentin som er satt til å lede det, og ikke Linda?). Det er en *schniarfer*, et slags minialiens som hopper rasende rundt med en klapperslangehale (dere vet hva jeg mener!), og spytter ild (bokstavelig talt) og banner!

Tittelen *De levende våpen* henspiller på en underlig teatergruppe bestående av en sterk, men vennlig steinspiser, og en snill, men illeluktende illusjonist, og den beskjedne Yfysania (med lampefeber) som kan forvandle seg til hva som helst, om ikke akkurat med eleganse. Linda og Valentin følger med denne underlige teatergruppen, hun som konferansier, og han som psykisk hersker over det lille ekle dyret (som tillater Mézières å visualisere en rekke eder). Sammen møter de en endimensjonal krigerstamme på en eller annen primitiv planet hvor det er en hersker som har det evt. edle målet å føre krig mot alle kriger. Det klinger både av Saddam Hussein og Hamlet.

Nevnte vi at temaet er forsonelse? Det lille, ufyselig dyret blir et lite, søtt dyr, og der forsvant en ny vri med en gammel. Og så setter Linda og Valentin kursen mot vår tid, og vårt sted i universet, nærmere bestemt i Moskva, i tide til å rekke oppløsningen av Sovjet. Velkommen hjem, gamle venner...

Finn Bjørklid

Christin og Mézières:
De levende våpen
Alb., 56 s., Nkr. 69,50
Carlsen Comics 1991
ISBN 87-562-5239

Speidende inn i framtiden og fortiden, undrende...

Asterix i en Cindy-tid

Det går nå tre år mellom hver *Asterix*-utgivelse.

Og kanskje er det nok. *Damenes inntogsmarsj*, som kom på norsk (og ørten andre språk) i november, tyder iallfall på at den godeste *Uderzo* bør tenke seg om før han finner på noe nytt. Sjelden har vi sett en Asterix-historie så stinn av fordommer. Storyen er i korthet følgende:

Skalden Trubadurix, som også er landsbyens lærer, går i eksil. I stedet skaffes en kvinnelig lærer, en rødstrømpe fra Lutetia (Paris). Hun setter i gang et kvinneopprør i landsbyen, med den følge at mennene en etter en flytter ut av sko-

Til høyre: Det har skjedd radikale forandringer i den kjente galler-landsbyen, og det berømte (hvor nå det kommer fra...) galliske gallanteri får noe å bryne seg på.

Inferno i Georgia

Blueberry rir videre i yngre utgave enn den vi meldte om i forrige TEGN...

Dette er den utgaven som Giraud-klonen fra New Zealand, *Colin Wilson*, står for. Og man har kommet til bind tre, og det spørs hva som skjer etter dette. Serien(e)s manusforfatter *Jean-Michel Charlier* har gått bort (i 1989). Dette manuset, *Inferno i Georgia* (det klinger virkelig dårlig western av en slik tittel!), er fullført av *Francois Corteggiani*, som verken gjør det spesielt dårligere eller bedre enn Charlier.

Albumet føyer seg pent inn i den genren som Blueberry har opparbeid. Og Colin Wilson makter selvsagt ikke å føye til Charliers tradisjonelle manus den ekstra dimensjonen som figurens ene skaper, *Jean Giraud*, kunne, men han tegner godt, og med mange, tette detaljer, og man kan saktens se tegn på en egen, selvstendig stil som frigjør seg fra mesteren, særlig i de barokke bifigurene.

Unntatt kronologien kanskje, for her er man tilbake i den borgerkrigen, og ikke i de første årene etter. Who cares. Det er geniet Blueberry som opptrer, og som tar på seg å frakte et tog inn bak sydstatenes rekker for å sabotere sydstatenes ammunisjonslager. Og alt lykkes den kjekke bi. Grei og ålreit historie med masse action, altså.

Finn Bjørklid

Wilson/Charlier:
Blueberrys unge år — 3
Inferno i Georgia
Al, kr. 39,50
Semic
ISBN 82-535-1239-2

"Art is anything you can get away with."
—Marshall McLuhan

Smart sagt:
Spør fem tegneserieeksperter, og du får fem forskjellige svar (seks om en av dem leser TEGN)...

Klipp ut og send inn (eller skriv av)

Tommy og Tigern på norsk og engelsk!

❑Tommy og Tigern tråler til	kr. 49,-
❑For fulle seil	kr. 49,-
❑Tunfisk og tøytigre (samlebok)	kr. 198,-
❑Calvin & Hobbes	kr. 79,-
❑Something is Drooling	kr. 79,-
❑Yokon-Ho	kr. 79,-
❑Weirdos From Another Planet	kr. 79,-
❑The Reveange of the Baby-Sat	kr. 79,-
❑Scientific Progress goes "Boink"	kr. 79,-
❑Attack of the Deranged Mutant Killer Monster Shows Goons (*NY!*)	kr. 79,-
❑Lazy Sundays Book (farver)	kr. 98,-
❑The Essential Calvin & Hobbes	kr. 125,-
❑The Authorative Calvin & Hobbes	kr. 125,-

Kryss av og send inn!

Vi sender over hele landet!!

Navn: _____

Adr.: _____

_____

Tronsmo Bokhandel

Postboks 6897, St. Olavs Plass, 0130 Oslo 1
Besøksadresse: Kristin Augusts gt. 19, Oslo

gen. Høvdinghustruen Godemine overtar som landsbyens overhode.

Samtidig har romerne funnet på en ny strategi: De har i all hemmelighet satt opp en legion av kvinner som skal angripe landsbyen. De vet nemlig at gallerne med sitt franske galanteri aldri vil kunne få seg til å slåss mot damer.

Dermed står det kvinner på begge sider av frontlinjen, og så kommer de som perler på en snor, de klisjeene som gjør dette albumet til det mest kvinnefiendtlige Uderzo har prestert. Gallerkvinnene klarer ikke helt å legge av seg den gamle husmorrollen; de lurer på hvordan det går med mennene deres ute i skogen, og sender varme klær og formaninger til dem.

Kvinnelegionen vet de ikke om før mennene deres informerer dem om det. Og det som redder landsbyen til slutt, er en kombinasjon av mannlig kløkt og kvinnelig forfengelighet.

Landsbykvinnene klarer å importere en mengde moteklær, kosmetikk og smykker fra Lutetia (Paris), og når de blir stormet av kvinnelegionen, skjer det ikke annet enn at angriperne stopper opp for å shoppe. Så trekker de seg fredelig ut, og landsbykvinnene overlater makten til sine menn igjen.

Moralen er altså: Menn er lure, mens kvinner er forfengelige. Albumet kom ut akkurat mens alle kranglet som verst om Cindy og hennes undertøy, og hverken kvinnebevegelse, forbrukerombud eller likestillings-ombud oppdaget i farten at det kunne være ting å reagere på i "uskyldige" Asterix. Fysj og føy!

Jon Gisle

Albert Uderzo:
Damenes inntogsmarsj
Asterix album nr. 29
Oversatt av Svein Erik Søland
48 s., farger, kr. 34,50
ISBN 82-429-0722-6

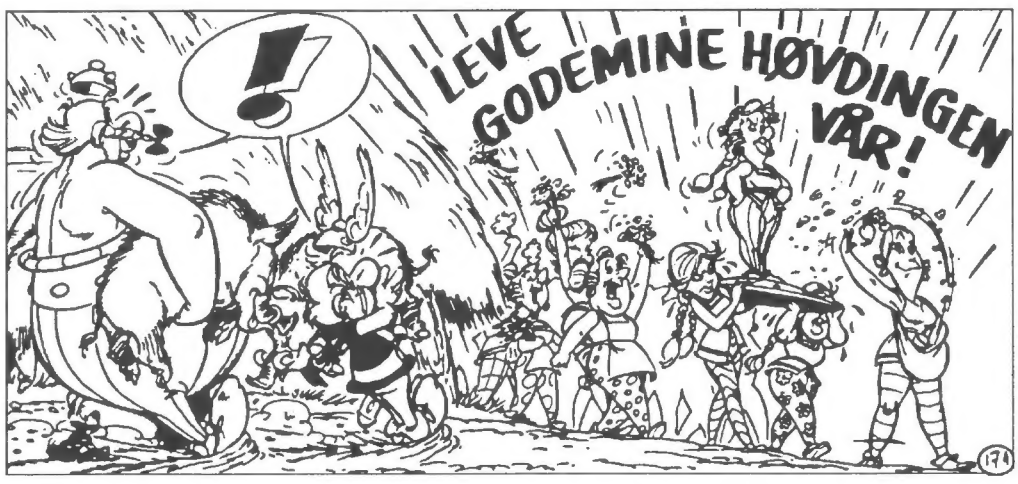

Gamle TEGN blir som nye...

TEGN 1/86 (29,-)
Claire Bretecher,Conan, Katten i historien, Torstein Gundersen, Oversette Donald, Knut Borge. *(UTSOLGT!)*

TEGN 2/86 (29,-)
Doonesbury, Mort Walker, Comics'86 i Sverige, Bjørn Osland, Katt/kvinne. Blueberry. *(UTSOLGT!)*

TEGN 1/87 (29,-)
Will Eisner (intervju & omtale), Indian Summer-debatten, John Kåre Raake, Donald-analyse. *(Få igjen!)*

TEGN 2/87 (29,-)
Don Martin, Hugo Pratt, Julius Svensen, Ivan Andreasen, Kent Aske Jensen, Cosey & Jonathan, Freddy Milton.

TEGN 3/87 (35,-)
Tema: Franske serier. Minoritetsserier, Jean Moebius Giraud, Jon Sveinbjørn Jonson, Vindens passasjer, Tor Bomann-Larsen, Edgar P. Jacobs.

TEGN 4/87 (35,-)
Utstilling i Oslo, F'Murr, Art Spiegelman & MAUS, Jødenes polske lideles-historie, Bomann-Larsen-intervju, Pusur/Garfield.

TEGN 1/88 (35,-)
Fantomet: Myte/virkelig-het. Eirik Ildahl, Peter Haars & Kåmiks, Espen Schei, Mezieres & Christin, Japanske serier, Jerry Dumas.

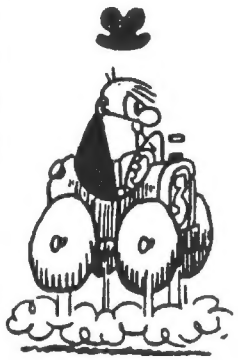

TEGN 2-3/88 (64,-) dobbel
Jon Gisle, Serie-teori, Rock & tegneserier, Pesta: Ousland & Ildahl, Den mystiske mannen — serieklassiker (26 sider!). Milton Carniff, Meningen med livet, Tyske motorsykler.

TEGN 4/88 (35,-)
Donald Duck: Carl Barks, tegnefilm, Walt Disney, Chr. Nielsen, Jodorow-sky, Serier i Kenya,

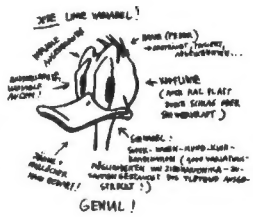

TEGN 1/89 (35,-)
Knut Westad, Morten Myklebust, Ola A. Hegdal, Serie-teori, Tintin-slakt, Sensur.

TEGN 2/89 (35,-)
Kunst & serier, Tardi & krigen, Bomann-Larsen, Krazy Kat, Skurker i tegneserier.

TEGN 3/89 (39,-)
Verdens dårligste serier, Robert Crumb, Svenske serier, Dialektikk i Donald. Serier & reklame.

TEGN 4/89 (39,-)
Batman: film & historie, Serieutdannelse, Finske serier, Humor, Damlog, MAD, Hits & Tits.

TEGN 1/90 (39,-)
Enki Bilal, 80-tallets beste serier, Katolsk bakholds-angrep, Gutta på skauen, Auclair, Klær i serier, Å snekre serier, Utstilling, julebord & priser.

TEGN 2/90 (39,-)
Annie Goetzinger, Sergio Aragones, J. Lob, Midt-sideplakat, Olaf Gul-brandsen-serie, Jersey.

TEGN 3/90 (35,-)
Dick Tracy: film & historikk, Knøttene 40 år, Knut Nærum, Serier i avis og i data, Chr. Nielsen, Propaganda-serier.

TEGN 4/90 (39,-)
En sinnsyk verden: Intervju med redaktører i Pyton og MAD, Verdens tøffeste melkemann, Tore Knutsen, Kunst & Håndverksskolen, Serier.

TEGN 1/91 (39,-)
Steffen Kverneland & De knyttete never (!!!), Avistegneren Herb, Don Rosa, Carl Barks, Werner Brothers (tegnefilm), Latigo.

TEGN 2-3/91 (62,-) dobbel
Arild Midthun, Terje Nordberg, Brian Bolland, Lena Ackebo, serier & data (innføring), Hal Foster & Alex Raymond, TEGN-index, GNU (musikk), TEGN i Tiden.

TEGN 4/91 (35,-)
Sussi Bech (intervju), Rocketeer, Amerikansk vold: nyere serier fra USA, Frank Miller, Dave Gibbons, TEGN i Tiden: kaniner, Satan, Sverige, Svineri på boks.

—*Kunnskap ruster ikke!*

Det er fortsatt mulig å skaffe gamle numre av TEGN. Har finnes spennende artikler og serier som man ikke finner i leksikon. Evig eies kun det leste. Ryktene forteller også at TEGN er blitt samleobjekter. Merk at prisen varierer en smule, senest på siste nummer. Her kommer redaksjonens rot leseren til gode! Ved å anskaffe gamle TEGN nå, får man 15% rabatt på utsalgs-prisen, og vi betaler portoen (Tilbudet gjelder bestilling av tre blader eller mer). Noter ned numrene på de bladene du er interessert i, legg sammen prisen, trekk evt. ifra 15% (hvis ikke så gjør vi det), send inn bestillingen på et postkort, eller forskudds-betal via TEGNs postgiro. Send postkortet til TEGNs adresse hvor Tor Ødemark venter i spenning på pakke inn nettopp dine klassiske numre. (OBS: Ikke ring inn bestillingen til redaktøren, da tar det tre ganger så lang tid, og sjansen er stor for at han glemmer hele greia.) Uten tillegg i prisen vil Tor Ødemark også signere bladene om det ønskes spesielt...

TEGN

Postboks 162
1473 Skårer
Postgiro 4 37 21 08

Nye TEGN blir som gamle...

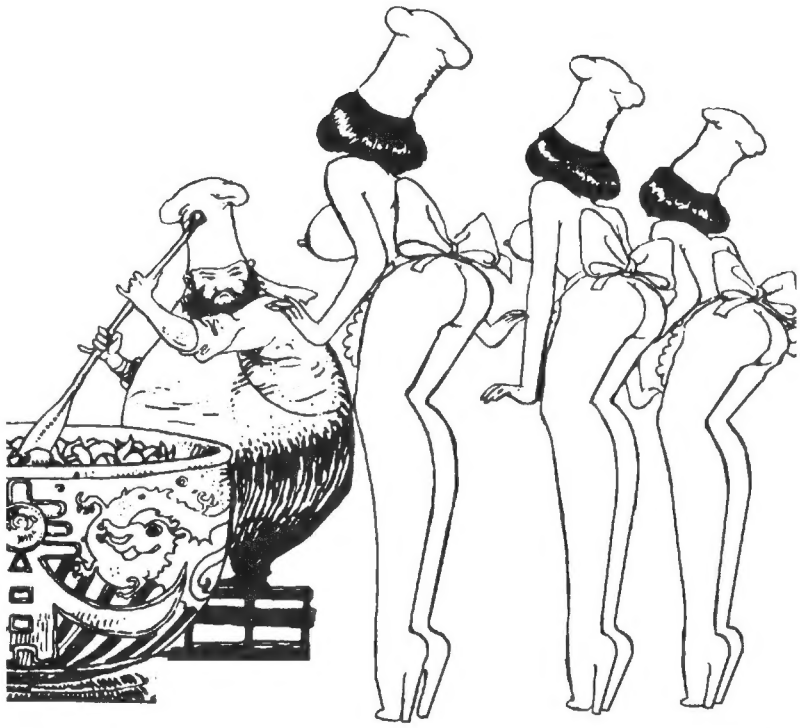

Hva koker TEGN opp for framtidige TEGN?

Om lykken kan finnes i tidligere TEGN (fouten kunnskap og humor), kan man motta *den rene ekstasen* fire ganger i året, rett ned i ens egen postkasse. Gjør naboen sjalu ved å støtte norsk kulturliv på sitt ytterste...

TEGN *er størst i Norden og hele Skandinavia!* *)

Et abonnement på TEGN koster kun kr. 145,-, og da får to hele fire (4) smellfeite blader i postkassen, og postmannen vil tippe at du er intelligent (og få rett!).

Betal *kr. 145,-* på *postgiro 4 37 21 08* til

TEGN
Postboks 162, 1473 Skårer

**) Intet sammenlignende tidsskrift har større opplag eller antall sider, om enn ikke begge deler...*

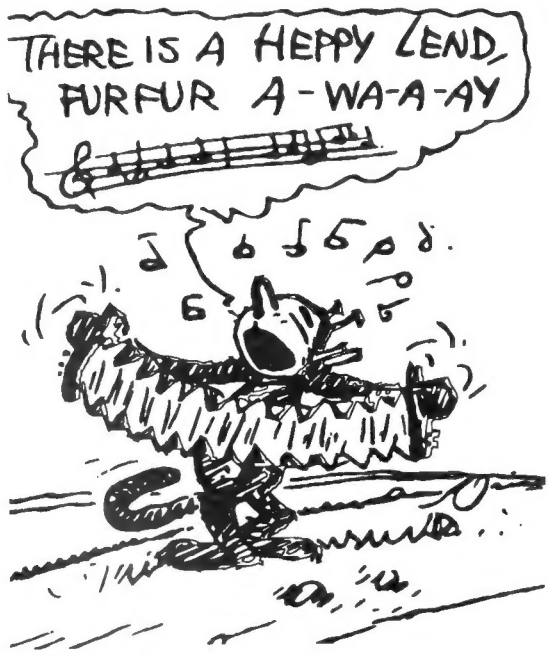

Siste ord går til Krazy Kat som synger at framtiden ser lys ut framover til OL på Lillehammer, særlig med abonnement på TEGN

DE TØFFESTE ACTION-SERIENE FINNER DU I X9 SPESIAL

★ TERMINATOR
★ PIA ZAWA
★ JACK CADILLAC
★ AXA
★ PREDATOR
★ M.FL.

100 SIDER VOKSEN ACTION

8 GANGER I ÅRET

semic
NORDISK FORLAG AS